T.C
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

TÜRKİYE-AZERBAYCAN ORTAK KÜLTÜRÜNDE YER ALAN HALK TÜRKÜLERİNİN KARŞILAŞTIRILARAK İNCELENMESİ

144984

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Barbaros Derviş OKAY

144984

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Selçuk BİLGİN

Ankara-2004

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Barbaros Derviş OKAY' a ait *Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Halk Türkülerinin Karşılaştırılarak İncelenmesi* adlı çalışma Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Öğretmenliği Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Eflatun NEİMETZADE

Üye (Danışman) : Yrd. Doç. Dr. Selçuk BİLGİN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Mehmet ŞEREN

ÖZET

Bu araştırmada, tarih boyunca varlığını sürdüren, geleneksel özellikleriyle önem kazanan halk müziğimizin, özellikle Anadolu'nun belirli yörelerinde kullanılan bazı türkülerin iki yakın kültür arasındaki (Türkiye-Azerbaycan) etkileşimi ele alınmıştır. Ortak Türk kültür öğelerini yansıtması ve dil akrabalığımızın olması ise Azerbaycan'a Yakın Doğu halkları içinde ayrı bir önem kazandırır. Azerbaycan halk müziğinin ilmi ve nazari kurucularının yarattığı olumlu koşullar sayesinde, ülkemizde bu türküler geniş ölçüde kullanılmaktadır.

Bu araştırmanın gerçekleşmesindeki ana amaç; Türkiye'de mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda, Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin kullanımını sorgulayarak, eğitim müziğindeki ortak halk türkülerini saptayıp en çok kullanılan beş türkünün ezgisel yapı, söz, form, ses sınırı ve ritmik yapı bakımından karşılaştırarak incelemektir. Türkiye-Azerbaycan Halk Müzik kültürünün ortak mirasını kullanan, gelişimine farklı yönlerde devam eden çağdaş müzik eğitimimizde, ortak türkülerin ne ölçüde yer aldığını saptamaya çalışılmıştır.

Araştırmanın örneklem grubunu random yoluyla seçilen 7 müzik eğitimi kurumundan 56 öğretim elemanı ve 205 dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. İlgili kişiler tarafından anket soruları cevaplanmış ve bulgular istatistiksel işlemlerle tablolar haline getirilmiştir. Anket sonuçlarına göre Azerbaycan'da besteci eseri olan şarkıların Türkiye'de anonim olarak bilindiği ve türkü olarak kullanıldığı saptanmıştır.

Araştırmanın, müzik eğitimi kurumlarındaki öğrencilerin bireysel çalgı/ses eğitimi, koro ve orkestra derslerinde kullanılmak üzere yapılan yeni düzenlemelerle nitelikli halk müziği eserlerinin yaygın şekilde kullanılmasına, bu yolla öğrencinin müzikal zevkinin gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

ABSTRACT

In this research our folk music existing throughout the history and important for its traditional peculiarities, especially some songs used in certain parts of Anatolia, and thus the interaction of two close cultures (Turkey-Azerbaijan) is investigated. Reflecting common elements of Turkish culture and having a cognate language Azerbaijan stands out among the Near-Eastern nations. Owing to the favourable conditions created by scientific and theoretical founders of Azerbaijan Folk Music these songs are widely used in our country.

The main purpose of this research is to study the usage of common folk songs in Turkish-Azerbaijan culture to define 5 folk songs most frequently used by vocational musical educational institutions and to make comparative analysis of their melodical structure, words, form, sound range and rhytmical structure. An attempt was made to decide to what extent common folk songs are involved in our modern musical educational which although developing in a different direction, uses the heritage of Turkish-Azerbaijan folk music culture.

The experimental group of the research consists of 56 teachers and 205 fourth grade students of 7 musical educational institutions chosen at random. The corresponding persons filled in a questionnaire and after statistical analysis the findings were arranged in a table. The experimental results show that author composition in Azerbaijan are known as anonymous in Turkey and used as folk songs.

We believe that the quality folk musical compositions presented in the research in new transcription to be widely used in choir, orchestra and individual instrument/ vocal lessons by students of musical educational institutions will help in developing their taste for music.

ÖNSÖZ

Azerbaycan Halk Müziğinin Kafkas ve Orta Asya halklarına yakınlığından dolayı, bu konuda yapılan çalışmalar önemini korumakla birlikte sonuç itibariyle ortak kültürümüzde yer alan türkülerin, farklı coğrafyalarda bulunmamızdan dolayı oluşan farklılıkları ve benzerliklerini araştırmak, bu lirik ve sade ezgilerin ardındaki mantıksal uyumu incelemek güncel bir önem arz etmektedir. Ülkelerin kültürünü yansıtan en önemli unsurlardan biri de, o ülkenin kendi özünü ifade eden sade ve aynı zamanda bütün özgünlüğünü koruyan ezgilerdir.

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde beni yönlendiren ve önerilerde bulunan danışmanım Yrd. Doç. Dr. Selçuk BİLGİN'e teşekkür ederim. Ayrıca, literatür taraması aşamasındaki yardımları nedeniyle Prof. Dr. Ahmed İSAZADE ve Senuber BAGİROVA'ya, bilgi ve görüşlerine başvurduğum Yrd. Doç. Dr. Ayşegül ATAK YAYLA ve Yrd. Doç. Dr. Fatih YAYLA'ya, verilerin toplanması aşamasındaki katkıları nedeniyle Yrd. Doç. Tülin MALKOÇ ve Gülşah SEVER'e, ankete katılan Gazi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalları ve Kocatepe Üniversitesi Afyon Devlet Konservatuarı'nda görev yapan öğretim elemanları ve uygulamalara katılan öğrencilerine, verilerin işlenmesinde yardımlarını esirgemeyen Dr. Nadir ÇELİKÖZ'e, araştırmanın her aşamasında bana destek olan Ellada NECAFOVA OKAY' a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**
ABSTRACT ..... **ii**
ÖNSÖZ ..... **iii**
İÇİNDEKİLER ..... **iv**
TABLOLAR VE ŞEKİLLER DİZİNİ ..... **vii**
TANIMLAR ..... **x**
BÖLÜM I **1**
GİRİŞ **1**
1.1. Türk Halk Müziği 2
1.2. Azerbaycan Halk Müziği 4
1.3. Problem Durumu 6
1.3.1. Problem Cümlesi: 9
1.3.2. Alt Problemler 9
1.4. Amaç 10
1.5. Önem 10
1.6. Varsayımlar 10
1.7. Kapsam ve Sınırlılıklar 11
BÖLÜM II **12**
İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR **12**
2.1. Türkiye'de Yapılan Araştırmalar 12
2.2. Dünyada Yapılan Araştırmalar 13
BÖLÜM III **14**
YÖNTEM **14**
3.1. Araştırma Modeli 14
3.2. Evren ve Örneklem 14
3.3. Veri Toplama Araçları ve Geliştirilmesi 17
3.4. Veriler ve Toplanması 19
3.5. Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması 19
BÖLÜM IV **21**
BULGULAR VE YORUM **21**
4.1. MESLEKİ MÜZİK EĞİTİMİ VEREN KURUMLARDAKİ ÖĞRETİM ELEMANLARININ TÜRKİYE-AZERBAYCAN ORTAK KÜLTÜRÜNDE YER ALAN HALK TÜRKÜLERİNİN KULLANIMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ 21
4.1.1. Öğretim Elemanlarının, *Müzik Eğitiminde Nitelikli Halk Müziği Eserlerine Yer Verilme Derecesine* İlişkin Görüşleri 21
4.1.2. Öğretim Elemanlarının, *Müzik Eğitiminde Nitelikli Halk Müziği Eserlerinin Yer Almasının Önemine* İlişkin Görüşleri 23
4.1.3. Öğretim Elemanlarının, *Nitelikli Halk Müziği Eserlerini Kullanabilme Becerisinin Öğrenci Gelişimine Katkısına* İlişkin Görüşleri 25
4.1.4. Öğretim Elemanlarının, *Müzik Eğitiminde Kullanılmak Üzere Hazırlanmış Halk Müziği Materyallerine Ulaşabilme Kolaylığına* İlişkin Görüşleri 26
4.1.5. Öğretim Elemanlarının, *Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Halk Türkülerinin Müzik Eğitimindeki Önem Derecesine* İlişkin Görüşleri 27

4.1.6. Öğretim Elemanlarının, *Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Halk Türkülerinin Müzik Eğitimindeki Kullanım Derecesine* İlişkin Görüşleri.. 29
4.1.7. Öğretim Elemanlarının, *Türk- Azerbaycan Halk Müziği Örneklerinden Alan Çalgılarında Faydalanma Düzeyleri*..... 30
4.1.8. Öğretim Elemanlarının, *Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Halk Müziği Eserlerine Derslerinde Yer Verme Düzeyleri*..... 31
4.1.9. Öğretim Elemanlarının, *Türk- Azerbaycan Halk Müziği Örneklerine Yönelik Düzenlemelerin Müzik Eğitiminde Kullanılmasının Öğrencinin Müzikal Gelişimine Katkısına* İlişkin Görüşleri..... 33
4.1.10. Öğretim Elemanlarının Eğitim Müziği Amacıyla En Çok Kullandıkları Halk Türküleri ve Besteci Şarkıları..... 34
4.2.MESLEKİ MÜZİK EĞİTİMİ VEREN KURUMLARDAKİ ÖĞRENCİLERİN TÜRKİYE-AZERBAYCAN ORTAK KÜLTÜRÜNDE YER ALAN HALK TÜRKÜLERİNİN KULLANIMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ..... 36
4.2.1. Türk Halk Müziği Örneklerinin, Öğrenci İlgisini Çekme Düzeyi..... 36
4.2.2. Türk-Azerbaycan Halk Müziği Örneklerinin, Öğrenci İlgisini Çekme Düzeyi..... 37
4.2.3. Müzik Eğitimlerinde Halk Müziği Düzenlemeleriyle İlgili Çeşitli Yayın ve Nota Örneklerine Ulaşma Güçlüklerine İlişkin Öğrenci Görüşleri..... 38
4.2.4. Halk Müziğinin Çeşitli Çalgılarla Söylenme Güçlüğünün ve Kaynak Yetersizliğinin Halk Müziğine Yönelik İlgilerine Etki Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri..... 40
4.2.5. Bireysel Ses Eğitimi Dersinde Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri..... 41
4.2.6. Piano Eğitimi Dersinde Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri..... 43
4.2.7. Ana Çalgı Eğitimi Dersinde Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri..... 44
4.2.8. Toplu Çalma-Söyleme Eğitimi Dersinde Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri..... 45
4.2.9. Öğrencilerin Eğitim Müziği Amacıyla En Çok Kullandıkları Halk Türküleri ve Besteci Şarkıları..... 47
4.3. TÜRKİYE-AZERBAYCAN ORTAK KÜLTÜRÜNDE YER ALAN HALK TÜRKÜLERİNİN EĞİTİM MÜZİĞİNİN BAZI DEĞİŞKENLERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ..... 49
4.3.1. Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Halk Türkülerinin "Ezgisel Yapı" Bakımından İncelenmesi Sonucunda Aralarında Bir İlişki var mıdır?..... 49
4.3.2. Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Halk Türkülerinin "Söz" Bakımından İncelenmesi Sonucunda Aralarında Bir İlişki var mıdır?..... 51
4.3.3. Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Halk Türkülerinin "Form" Bakımından İncelenmesi Sonucunda Aralarında Bir İlişki var mıdır?..... 56
4.3.4. Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Halk Türkülerinin "Ses Sınırları" Bakımından İncelenmesi Sonucunda Aralarında Bir İlişki var mıdır?... 67
4.3.5. Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Halk Türkülerinin "Ritmik Yapı" Bakımından İncelenmesi Sonucunda Aralarında Bir İlişki var mıdır?..... 69

BÖLÜM V **71**
SONUÇ ve ÖNERİLER **71**
5.1 SONUÇLAR 71
5.1.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar 71
5.1.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar 73
5.1.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar 75
5.2. ÖNERİLER 80
5.2.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Öneriler 80
5.2.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Öneriler 81
5.2.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Öneriler 81
KAYNAKÇA **83**
EKLER **85**

TABLOLAR VE ŞEKİLLER DİZİNİ

Tablo 3 1 Çalışma Evreni İçerisinde Yer Alan Öğretim Elemanlarına İlişkin İstatistik Bilgiler 15
Tablo 3. 2 Çalışma Evreni İçerisinde Yer Alan Öğrencilere İlişkin İstatistik Bilgiler 16
Tablo 3 3 Öğretim Elemanları Anketine Yönelik Faktör Analizi Sonuçları 18
Tablo 3 4 Öğrenci Anketine Yönelik Faktör Analizi Sonuçları 19
Tablo 4.1. 1 Müzik Eğitiminde Nitelikli Halk Müziği Eserlerine Yer Verilme Gerekliliğine İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri 22
Şekil 4.1. 1 Müzik Eğitiminde Nitelikli Halk Müziği Eserlerine Yer Verilme Gerekliliğine İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri 23
Tablo 4.1. 2 Müzik Eğitiminde Nitelikli Halk Müziği Eserlerinin Yer Almasının Önem Derecesine İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri 23
Şekil 4.1. 2 Müzik Eğitiminde Nitelikli Halk Müziği Eserlerinin Yer Almasının Önemine İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri 24
Tablo 4.1. 3 Branş Derslerinde Nitelikli Halk Müziği Eserlerini Kullanmanın Öğrencinin Müzikal Gelişimine Katkısına İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri 25
Şekil 4.1. 3 Branş Derslerinde Nitelikli Halk Müziği Eserlerini Kullanmanın Öğrencinin Müzikal Gelişimine Katkısına İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri 26
Tablo 4.1. 4 Müzik Eğitiminde Kullanılmak Üzere Hazırlanmış Halk Müziği Materyallerine Ulaşabilme Kolaylığına İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri. 26
Şekil 4.1. 4 Müzik Eğitiminde Kullanılmak Üzere Hazırlanmış Halk Müziği Materyallerine Ulaşabilme Durumuna İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri.. 27
Tablo 4.1. 5 Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerinin Müzik Eğitimindeki Önem Derecesine İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri 28
Şekil 4.1. 5 Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerinin Müzik Eğitimindeki Önem Derecesine İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri 28
Tablo 4.1. 6 Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerinin Müzik Eğitimindeki Kullanım Derecesine İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri 29
Şekil 4.1. 6 Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerinin Müzik Eğitimindeki Kullanım Derecesine İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri 30
Tablo 4.1. 7 Öğretim Elemanlarının Türk-Azerbaycan Halk Müziği Örneklerinden Alan Çalgılarında Faydalanma Düzeyleri 30
Şekil 4.1. 7 Öğretim Elemanlarının Türk-Azerbaycan Halk Müziği Örneklerinden Alan Çalgılarında Faydalanma Düzeyleri 31
Tablo 4.1. 8 Öğretim Elemanlarının Türk-Azerbaycan Halk Müziği Eserlerine Derslerinde Yer Verme Düzeyleri 32
Şekil 4.1. 8 Öğretim Elemanlarının Türk-Azerbaycan Halk Müziği Eserlerine Derslerinde Yer Verme Düzeyleri 32
Tablo 4.1. 9 Türk-Azerbaycan Halk Müziği Örneklerinin Müzik Eğitiminde Kullanılmasının Öğrencinin Müzikal Gelişimine Katkısına İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri 33

Şekil 4.1. 9 Türk-Azerbaycan Halk Müziği Örneklerinin Müzik Eğitiminde Kullanılmasının Öğrencinin Müzikal Gelişimine Katkısına İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri 34
Tablo 4.1. 10 Öğretim Elemanlarının Eğitim Müziği Amacıyla En Çok Kullandıkları Halk Türküleri Ve Besteci Şarkıları 35
Tablo 4.2. 1 Türk Halk Müziği Örneklerinin Öğrenci İlgisini Çekme Düzeyi 36
Şekil 4.2. 1 Türk Halk Müziği Örneklerinin Öğrenci İlgisini Çekme Düzeyi 37
Tablo 4.2. 2 Türk Azerbaycan Halk Müziği Örneklerinin, Öğrenci İlgisini Çekme Düzeyi 37
Şekil 4.2. 2 Türk Azerbaycan Halk Müziği Örneklerinin, Öğrenci İlgisini Çekme Düzeyi 38
Tablo 4.2. 3 Müzik Eğitimlerinde Halk Müziği Düzenlemeleriyle İlgili Çeşitli Yayın Ve Nota Örneklerine Ulaşma Güçlüğüne İlişkin Öğrenci Görüşleri 39
Şekil 4.2. 3 Müzik Eğitimlerinde Halk Müziği Düzenlemeleriyle İlgili Çeşitli Yayın Ve Nota Örneklerine Ulaşma Güçlüklerine İlişkin Öğrenci Görüşleri 40
Tablo 4.2.4. Halk Müziğinin Çeşitli Çalgılarla Söylenme Güçlüğünün Ve Kaynak Yetersizliğinin Halk Müziğine Yönelik İlgilerine Etki Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri 40
Şekil 4.2. 4. Halk Müziğinin Çeşitli Çalgılarla Söylenme Güçlüğünün Ve Kaynak Yetersizliğinin Halk Müziğine Yönelik İlgilerine Etki Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri 41
Tablo 4.2. 5 Bireysel Ses Eğitimi Dersinde Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri 42
Şekil 4.2. 5 Bireysel Ses Eğitimi Dersinde Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri 42
Tablo 4.2. 6 Piano Eğitimi Dersinde Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri 43
Şekil 4.2. 6 Piano Eğitimi Derslerinde Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri 44
Tablo 4.2. 7 Ana Çalgı Eğitimi Dersinde Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri 44
Şekil 4.2. 7 Ana Çalgı Eğitimi Derslerinde Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri 45
Tablo 4.2. 8 Toplu Çalma-Söyleme Eğitimi Dersinde Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri 46
Şekil 4.2. 8 Toplu Çalma-Söyleme Eğitimi Derslerinde Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri 47
Tablo 4.2. 9 Öğrencilerin Eğitim Müziği Amacıyla En Çok Kullandıkları Halk Türküleri Ve Besteci Şarkıları 48
Tablo 4.3 1 Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Halk Türkülerinin "Ezgisel Yapı" Bakımından İncelenmesi 50
Tablo 4.3.2 1 Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Erzurum Çarşı Pazar(Türkiye)-Sarı Gelin(Azerbaycan) Türküsünün "Söz" Bakımından İncelenmesi 51

Tablo 4.3.2 2 Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Iğdır'ın Al Alması (Türkiye)- Quba'nın Ağ Alması (Azerbaycan) Türküsünün "Söz" Bakımından İncelenmesi 52
Tablo 4.3.2 3 Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Amman Avcı (Türkiye)-Aman Ovçu (Azerbaycan) Türküsünün "Söz" Bakımından İncelenmesi 53
Tablo 4.3.2 4 Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Laçin (Türkiye)-Laçın (Azerbaycan) Türküsünün "Söz" Bakımından İncelenmesi 54
Tablo 4.3.2 5 Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Senden Bana Yar Olmaz (Türkiye)-Senden Mene Yar Olmaz (Azerbaycan) Türküsünün "Söz" Bakımından İncelenmesi 55
Şekil 4.3.3. 1 Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan "Erzurum Çarşı Pazar" Türküsünün "Form" Bakımından İncelenmesi 57
Şekil 4.3.3. 2 Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan "Sarı Gelin" Türküsünün "Form" Bakımından İncelenmesi 58
Şekil 4.3.3. 3 Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan "Iğdır'ın Al Alması" Türküsünün "Form" Bakımından İncelenmesi 59
Şekil 4.3.3. 4 Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan "Quba'nın Ağ Alması" Türküsünün "Form" Bakımından İncelenmesi 60
Şekil 4.3.3. 5 Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan "Aman Avcı" Türküsünün "Form" Bakımından İncelenmesi 61
Şekil 4.3.3. 6 Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan "Aman Ovçu" Türküsünün "Form" Bakımından İncelenmesi 62
Şekil 4.3.3. 7 Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan "Laçin" Türküsünün "Form" Bakımından İncelenmesi 63
Şekil 4.3.3. 8 Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan "Laçın" Türküsünün "Form" Bakımından İncelenmesi 64
Şekil 4.3.3. 9 Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan "Senden Bana Yar Olmaz" Türküsünün "Form" Bakımından İncelenmesi 65
Şekil 4.3.3. 10 Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan "Senden Bana Yar Olmaz" Türküsünün "Form" Bakımından İncelenmesi 66
Şekil 4.3.4. Piano Klavyesi Ses Dizisi 67
Tablo 4.3.4. Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Halk Türkülerinin "Ses Sınırları" Bakımından İncelenmesi 68
Tablo 4.3.5 Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Halk Türkülerinin "Ritmik Yapı" Bakımından İncelenmesi 69

TANIMLAR

Mahnı: Halkın günlük yaşamına eşlik eden, sözleri ve müziği halk tarafından zaman içinde yaratılmış ve uzun tarih sürecinde nesilden nesile korunmuş olan müzik eserlerine Azerbaycan'da "halk mahnısı" denir. Halk mahnıları içeriğine göre birbirinden ayrılmaktadır. Bunlar emek mahnıları, merasim mahnıları, maişet (geçim) mahnıları, tarihi mahnılarıdır.

Mugam: Belli bir modda metrik ölçüsü olmayan ve doğaçlama şeklinde icra edilen, Azerbaycan halk müziğinin birinci grubuna giren, halk–klasik, çok bölümlü vokal enstrümantal müziğe verilen isimdir.

Şur-Mugam: Azerbaycan'da tanımlanan yedi esas mugamdan ikincisidir.İsmi ilham ve aşk anlamını taşımaktadır. Üç tetrakord'un birleşmesinden oluşmaktadır. Azerbaycanlı besteciler tarafından kullanılan şur mugamına örnek olarak Fikret Emirov'un "Şur" senfonik mugamını ve Üzeyir Hacıbeyov'un "Köroğlu" operası (üvertür girişi) verilebilir.

Bayati Şiraz: Azerbaycan'da tanımlanan yedi esas mugamdan altıncısıdır. İsmi coğrafik yerleşim yeri anlamını taşımaktadır. İki tetrakord'un birleşmesinden oluşmaktadır. Tetrakordların arasında küçük üçlü bağlantısı vardır. Azerbaycanlı besteciler tarafından kullanılan Bayati Şiraz mugamına örnek olarak Fikret EMİROV'un senfonik orkestra için "Gülistan Bayati Şiraz" eseri, Nazım ALİVERDİEYOV'un koro için "Bayati Şiraz" ve Üzeyir HACIBEYOV'un "Köroğlu" operası (Nigarın Aryası) verilebilir.

BÖLÜM I

GİRİŞ

Halk müziği, dünyanın her tarafında ulusların kendi öz varlığının, nesilden nesile aktarılmasıyla dile gelmesinden doğmuştur. Gündelik hayatı yansıtan bu müzik türü, ezgi, ritm ve tonalite bakımından renkli ve zengin olup, değişik bölgelerde bulunduğu coğrafya itibariyle farklılıklar göstererek doğal ve sosyal konuları dile getirir.

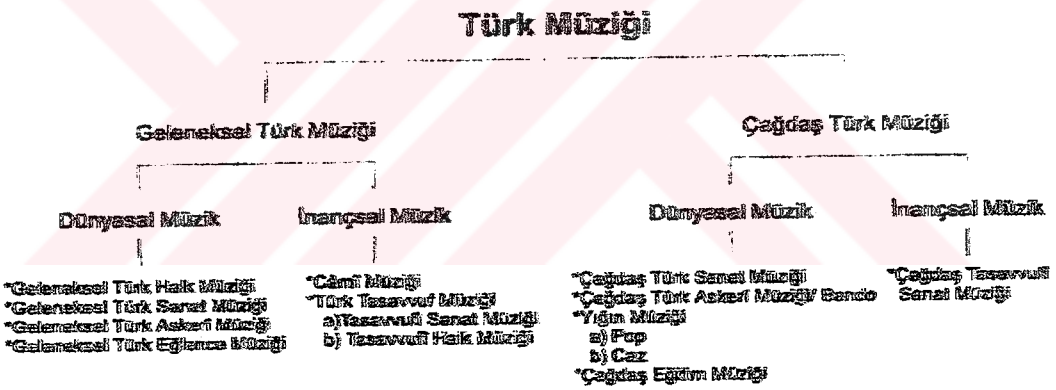
"Dünya ölçeğinde ele alınırsa çoğunlukla kırsal kökenli olan halk müziği, geleneksel yönüyle bir halkın yaşantısını, beğeni biçimini dile getirir, yaratıcı gücünü toplumun genel, ortak anlayışı içinde temsil eder. Uluslararası Halk Müziği Konseyi'nin (IFMC) özlü tanımı da bu doğrultudadır: "Halk müziği notalarla değil, insandan insana aktarılarak yaşar" (Say, 2002:239).

Halk müziği, toplumların bütün boyutlarıyla hayatından kaynaklanan, duygu, düşünce ve zevklerini işleyerek dile getiren, ait oldukları toplumların kültürlerini yansıtan sözlü ve sözsüz ezgilerdir. Farklı kültürlerdeki müzik bilimciler, halk müziği kavramı hakkında genel olarak benzer görüş bildirmişlerdir. Alman müzik bilimci Hugo Rieman'a göre halk müziği kapsamına ezgi ve sözleri kimin tarafından yapıldığı belli olmayan, birçok nedenle halk tarafından benimsenmiş ve halk ezgisi anlatımına bürünmüş olup, melodik ve armonik bünyesi kolayca anlaşılan ve popüler bir görünüm taşıyan yaratılar girmektedir. Moser, halkın ortak malı olan şarkı ve melodilerin halk türküsü olduğunu belirtmiştir. Fransız müzik bilimci Michell Brene, halk tarafından benimsenen, kulaktan kulağa aktarılmak suretiyle yayılan ezgileri halk müziği olarak nitelendirilir. İngiliz müzik bilimci Breniers ise "halk müziği halkın müşterek malı olan en sade, düz ve yalın ezgilerdir ki ve "yapanı belli değildir" tanımını kullanır. H.Bedii Yönetken'e göre de halk müziği halkbilimsel ve ortak bir özellik taşır, yaratıcıları belli değildir.

Bu tanımlardan yola çıkarak tüm kültürlerdeki halk müziğinin genel özelliklerini: sahibinin bilinmemesi, halk tarafından benimsenip onun ifadesine bürünmüş olması, halkın ortak malı olması, nesillere aktarmak suretiyle yaşantısını sürdürmesi, gelenek haline gelmesi, zaman içinde derin bir geçmişinin olması, yaygın olarak kullanılması, yöresel dil ve müzik özelliklerini bünyesinde taşıması, iddiasız olması, herhangi bir şahısa ait olmaması olarak sıralamak mümkündür.

1.1. Türk Halk Müziği

Türk Müziği temelde iki ana başlık altında incelenmektedir. Bu ana ve alt bölümler şematik olarak aşağıdaki gibidir:

(Akdoğu, 2003:158)

Geleneksel Türk Halk Müziği ses dizileri, genişlik, ritm, ayak, tavır, ağız vb..özellikleriyle bütünlenen özgün bir müzik sistemidir. Türk Halk Müziğinin ezgisel yapısı, salt koma sesler üzerine kurulmamıştır.

"Geleneksel halk müziğinde türler: türkü, müstezat, zeybek, maya, bozlak, gurbet, barak, hoyrat, divan, güvende takımı, barana takımı, müzikli öykü olarak belirtilmiştir".(Akdoğu, 2003:161).

"Türkçe söylenmiş şiir anlamına gelen "Türkü" nün "Türkî" sözünden geldiği görüşü ittifakla kabul edilmiş bir görüştür. Yani, "Türk" kelimesine Arapça "î" ilgi ekinin getirilmesiyle ortaya çıkmıştır. "Türk'e has" anlamına gelen bu söz halk ağzında "Türkü" şekline dönüşmüştür.

> "Türkü sözü çeşitli Türki Cumhuriyelerinde farklı kelimelerle adlandırılır. Türküyü Azerbaycan Türkleri, mahnı; Başkurtlar, halk yırı; Kazaklar türki, türik halık äni; Kırgızlar, eldik ır, türkü; Kumuklar, yır; Özbekler, türki, halk koşığı; Tatarlar halık cırı; Türkmenler, halk aydımı; Uygur Türkleri de nahşa, koça nahşisi derler. Türkü terimi ilk defa XV. yüzyılda Doğu Türkistan'da aruz vezniyle yazılmış ve özel bir ezgi ile söylenmiş ürünler için kullanılmıştır. Cahit Öztelli' ye göre "Halkın iç âlemini yaşatan, beşikten mezara kadar bütün yaşayışını içine alan en dikkate değer edebî mahsuller türkülerdir...Genel olarak türkü adını taşıyan manzumelerde değişmez bir ölçü ve şekil yoktur. Yalnız saz şairleri tarafından sanat düşüncesiyle meydana getirilen türkülerde belli ve değişmez bir şekil vardır. Uzun bir geleneğe bağlı olan bu türkülerde kavuştak (nakarat) bulunması şarttır. Birinci dörtlüklerin 2. ve 4. mısraları ile sonraki dörtlüklerin 4. mısraları hep aynıdır." Herbert Jansky, türküyü şu şekilde tanımlamaktadır: Türkü : "Büyük tarihi hadiseler karşısında halk kitlesinin sevinçlerini veya ümitsizliklerini; büyük şahsiyetler hakkındaki saygılarını veya nefretlerini; gençler arasında geçen hazin aşk hikâyelerini, millî hece veznini ölçü alan ve kalpleri fetheden mısralarla, derin bir muhteva içinde dile getiren edebî, aynı zamanda mûsiki bakımından ehemmiyete hâiz olan bu kendine öz bestelerle söyleyen; dar manâsıyla ise tarihi bir vesika mahiyeti gösteren Türk halk şiirinin en eski türlerinden biri" (Kaya,2004)

Türküler genellikle yaşanmış bir hadise üzerine doğarlar. Türk Halk Edebiyatına ait sözlerin, genel olarak basit, ve kolay anlaşılabilir şekilde seslendirilmesi sonucu oluşur. Türküler, yaratılış anında kim tarafından yakıldığı belli olmakla beraber zamanla, türkünün asıl sahipleri unutulur ve sonraki nesiller tarafından halkın dilinde dolaşarak farklı coğrafyalara yayılır. Türküler böylelikle anonimleşirler. İşte bu anonimleşme sürecinde her kişi, türküye bir şeyler ekleyip çıkararak kendini anlatmaktadır. Önceleri mahallî hüviyet gösteren türküler, zamanla millî hüviyete bürünürler. "Anonimleşmiş olan türkü, toplumun ve bireylerin tümünün ortak yaratımı

haline gelmiştir". (Kaynar 1996:55) Türküye konu olan olay bile, asıl yaşayanların değil de, toplumun tamamının başından geçmiş bir şekle bürünür. Türkülerin yayılışı ve değişiminde türküyü yakanların halkın bir parçası olmaları, duygu ve düşüncelerinin halka göre biçimlenmesi demektir. Bu nedenle toplumla yaşam birliği içinde olan bu sanatçıların ezgilerinin ve sözlerinin halka yabancı olması olanaksızdır.

Yayılma sırasında türkülerin sözlerinde ve ezgilerinde bazı değişiklikler ortaya çıkar. Kimi zaman bu değişiklikler türküyü tanınmayacak hale getirir; öyle ki, bu eserler karşımıza bir başka türkü olarak dahi çıkabilir. Kaynak şahıslar, ezgilerin yapısında önemli ölçüde değişiklik yapabildiği gibi, bu değişikliği türkülerin sözlerinde de yapabilirler. Bunun yanında halk hikâyelerinden ve saz şairlerinin şiirlerinden ortaya çıkan türküler de vardır. O yüzden gerek şekil, gerekse konu bakımından türkü alanında âşıkların yaptığı katkı küçümsenemeyecek derecededir.

Genel olarak türkü 5 alt türe ayrılmaktadır:

a. Karadeniz türküsü

b.Teke zortlaması

c.Konya türküsü

d.Rumeli türküsü

e.Azerbaycan türküsü

1.2. Azerbaycan Halk Müziği

Azerbaycan Müziği temelde iki ana başlık altında incelenmektedir.

a) Azerbaycan Klasik Müziği
b) Azerbaycan Halk Müziği

Azerbaycan'ın klasik müziğine temelini; sahasında ilerleme gösteren bestecilerin yaratıları olan mahnılar, operalar, senfonik eserler, baleler, koro eserleri, üvertürler, piano için yapılmış düzenlemeler oluşturmaktadır. Klasik müziğin tarihi

Üzeyir Hacıbeyov'un "Leyli ve Mecnun" operası ile birlikte "Arşın Malalan Opereti" ile başlamıştır.

Azerbaycan halk müziği ise kendi içerisinde çeşitli kuruluşlara sahip türleri barındırır. Bunlar mahnı, mugam, tesnif, rakslar ve renkler olarak sıralanmaktadır. Azerbaycan halk müziği metro-ritmik yapısına göre kâti ölçülerle ifade edilen ve ölçüsüz ifade edilen türler olmak üzere iki kısma ayrılır. Kâti ölçülerle ifade edilen müzik türleri halk şarkıları, halk dansları, tesnif ve renglar(enstrümantal müzik)ile temsil edilir. Makamlardaki vokal ve enstrümantal doğaçlamalar ölçüsüz müzik alanına girer. Azerbaycan türküleri değişmez ölçü kuruluşuna sahiptirler. Hatta lirik türkülerde bile sık sık oyun ritmi gözlenmektedir. Çoğu zaman 6/8, 3/8, 3/4 ve çok az 2/4 metrik ölçüler göze çarpıyor. En yoğun görülen 6/8 ölçü birimidir.

Halkın günlük yaşamına eşlik eden, sözleri ve müziği halk tarafından zaman içinde yaratılmış ve uzun tarih sürecinde nesilden nesile korunmuş olan müzik eserlerine Azerbaycan'da "halk mahnısı" denir. Halk mahnıları içeriğine göre birbirinden ayrılmaktadır. Bunlar emek mahnıları, mersim mahnıları, maişet (geçim) mahnıları, tarihi mahnılarıdır.

> "Mahnı Azerbaycan'da Türkü karşılığı olarak kullanılmaktadır. Anadolu'da Türkü denildiğinde sözlü Halk Musikisi eserlerinin tümü anlaşılmaktadır.
>
> 1. Aşk, tabiat türküleri, ilahi, tenzile, deyiş, nefes, kahramanlık türküleri
> 2. Hoyrat, Maya, Barak, Bozlak, Elagözlü, Gurbet havası, Yol havası vb. Yani sözlü kırık havalar ve Uzun havaların kapsamaktadır. Ancak Azerbaycan'da Mahnı, bizim sözlü kırık havalar dediğimiz gruptan belli bir kısmına isim teşkil etmektedir."(Turhan,1993:9).

Azerbaycan Türküleri tür olarak lirik, günlük yaşam ve çalışma sırasında yaratılmış olan gruplara bölünmektedir. "Rast", "Şur", "Segah", "Şuster", "Çargah",

"Bayati-Şiraz", ve "Humayun" Azerbaycan Müziğindeki yedi ana makamı temsil eder. "Şur" ve "Segah" en yaygın kullanılan Azerbaycan makamlarıdır. Çoğu Azerbaycan Halk Mahnıları, oyun havaları ve diğer müzikal formlar bu iki makamda yazılmıştır. "Rast", "Şuster", "Çargah", ve "Bayati-Şiraz" nispeten az kullanılmıştır. "Humayun" ise en az rastlanan makamdır. Bu yedi ana makamın dışında, yine çok yaygın olan ilave makamlar veya makam şubeleri bulunmaktadır.

Türkülerde süsleme sanatı olarak triller oldukça fazla kullanılmakla beraber tar, garmon çalgıları bu türkülerin alt yapısını oluşturmaktadır. Ezgilerin tril, mordent ve forşlag gibi çeşitli melodik şekillerde süslenmesi doğu halklarına ait müziklerin ve özellikle de Azerbaycan müziğinin karakteristik özelliğidir. Azerbaycan müziğinin zengin kültürü, estetik bir form içermesi ve tampere sisteme uygunluk sağlaması, çağdaş müzik çalışmalarına olanak verip bu alanda ilerlemiştir.

1.3. Problem Durumu

Türkiye'de Cumhuriyetin kurulmasından sonra benimsenen müzik politikası ile halk ezgileri, yaratılacak yeni Türk müziğinin ana kaynaklarından biri olarak kabul edilmiş ve bunların notalarının tespit edilip arşivlendikten sonra, müzikologların, halk bilimcilerinin ve bestecilerin incelemesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, öncelikle müzik öğretmenlerinden bulundukları yörenin melodilerini notaya alıp o dönemin tek konservatuarı olan İstanbul Belediye Konservatuarı'na göndermeleri istenmiştir. Bir yıl içinde konservatuara ancak yüz dolayında halk ezgisi notası ulaştırılmıştır. Bu gönderilen notaların güvenilirliğinden şüphe edilmesi üzerine konservatuarın öğretim elemanlarından olan *Mahmut Ragıp Gazimihal*, *Yusuf Ziya Demircioğlu*, Ferruh Arsunar, Muhittin Sadak ve Rauf Yekta tarafından Temmuz 1926'da Adana, Gaziantep, Urfa, Niğde, Kayseri ve Sivas illerini kapsayan bir geziye çıkılarak yerinde tespit yöntemi uygulanmıştır. 1927'de Konya, Ereğli, Karaman, Alaşehir, Manisa, Ödemiş ve Aydın yörelerinin melodileri derlendi. 1928'deki üçüncü derleme gezisinde İnebolu, Kastamonu, Çankırı, Ankara, Eskişehir, Kütahya ve Bursa; 1929'daki

dördüncü gezide de Trabzon, Rize, Gümüşhane, Bayburt, Erzincan, Erzurum, Giresun ve Sinop yörelerinin melodileri notaya alınmıştır.

Bir süre ara verilen derlemeler, 1937'de yeni kurulan Ankara Devlet Konservatuarı tarafından tekrar başlatılmıştır. 1952'ye kadar her yıl düzenlenen bu gezilerin ilk beşine Hasan Ferit Alnar, Necil Kazım Akses, Ulvi Cemal Erkin, Halil Bedii Yönetken, Muzaffer Sarısözen, Arif Etikan, Cevat Memduh Altar, Tahsin Banguoğlu, Rıza Yetişen, Nurullah Taşkıran, Mahmut Ragıp Gazimihal ve Mithat Fenmen; sonraki on geziye Muzaffer Sarısözen, Halil Bedii Yönetken ve Rıza Yetişen katıldı. Bu gezilerin sonucunda, yaklaşık on bin melodi notaya alınarak arşivlenmiştir.

1964'de kurulan T.R.T. kurumunda derleme gezileri düzenlenmiştir. T.R.T.' nin ilk gezisinde Erzurum, Kars, Erzincan, Van, Hakkari, Diyarbakır, Elazığ, Urfa, Adana, Bitlis, Muş, Bingöl ve Siirt yörelerinin ezgileri derlenmiştir. 1967'deki ikinci gezide Gaziantep, Burdur, Van, Erzurum, İzmir, Trabzon ve Balıkesir'e yedi ekip gönderilerek araştırmalar sürdürülmüştür. 1971'deki son gezideyse, Erzurum ve Kars yörelerinin aşıklamaları, atışmaları ve davul zurna havaları derlenmiştir. Bu birikime, bireysel derlemelerin de eklenmesi ile Türk halk müziği repertuarı günümüze değin süregelmiştir.

Türk halkları zengin bir kültür mirasına sahiptirler. Farklı coğrafyalarda yaşıyor olsalar da atalarından gelen ortak kültür değerlerini günümüze kadar taşımışlardır. Orta Asya'dan Balkanlara kadar, uzanan geniş topraklarda bu kültür mirasının izlerine rastlamak mümkündür.

> "Türk Cumhuriyetleri ve topluluklarına ait halk türküleri de çeşitli vesilelerle Anadolu Halk müziği repertuarına dahil edilmiştir. Bunların geliş şekilleri Makedonya ve Kosova da ki resmi ve özel derleme gezileri hariç, kaset, plak, bant, ayrıca bu bölgelerden gelen göçmenler, öğrenciler ve sanatçıların sesinden tespit edilerek derlenmiştir. Söz konusu bu eserlerin radyo anonslarında bir kısmının ait olduğu ülke ve vilayetler dış politika açısından sakınca doğuracağından ya hiç zikredilmemiş ya da batıdakiler Edirne, Tekirdağ, Kırklareli doğudakileri ise

> Kars, Iğdır, Artvin, Erzurum repertuarında gösterilmiştir." (Turhan, 1993: Vİİ)

Türkiye'de ve Azerbaycan'da yaşayan iki halkın birbiri ile pek çok noktada yakınlık gösteren değerleri olup; karşılıklı kullanılan dilin anlaşılır olması, Azerbaycan Müzik kültürünün geleneksel ezgilerini evrensel nitelikte sanatsal, kültürel ve eğitim boyutlarında etkin kullanmaları ve özellikle de Anadolu'da paylaşılan halk türküleri bunun bir göstergesidir. Azerbaycanlılar her ne kadar Türklerin yakın dil akrabası olsa da genelde, Türk Halk Müziği ile bir çok alanda benzerlik gösteren Azerbaycan Halk Müziği terminoloji, tavır, üslup ve çalgı konularında çeşitlilik göstermektedir.

> "Halen Anadolu da yaklaşık 300 civarında Azerbaycan Halk türküsü (Mahnısı) icra edilmektedir. İstisnasız bu 300 eserden %80'inde söz-metin yanlışlığı mevcuttur. Musiki sanatında söz ve ezgi bir bütündür. Ezgide nasıl ki bir falso ses ya da motif kulağı tırmalayıp ahengi bozuyorsa, söz yanlışlığı da mânâ eksikliği ve yanlışlığına sebebiyet vereceğinden dinleyici açısından son derece önemlidir." (Turhan,1993:Vİİİ)

Ayrıca, Azerbaycan'da ki besteci eserlerinin TRT repertuarında anonim türkü olarak belirtildiği gözlenmiştir. Türkiye'de Azerbaycan halk müziği görsel ve işitsel medyada, TRT Halk Müziği repertuarında, örgün ve yaygın müzik eğitimi veren kurum ve kuruluşlarda kullanılmaktadır. Ülkemizde örgün müzik eğitimi Devlet Konservatuarları, güzel sanatlar fakülteleri, üniversitelerin eğitim fakültelerine bağlı müzik eğitimi anabilim dalları ve Anadolu güzel sanatlar liselerinde verilmektedir. İşleyişleri ve içerikleri açısından farklılık gösteren bu kurumlarda Azerbaycan Halk Müziği örneklerine genellikle bireysel ses eğitimi, koro ve piano derslerinde rastlanmaktadır. Mesleki müzik eğitimi veren kurumlardaki bu derslerde kullanılan notaların yeterli sayıda olmaması, kullanılanların ise ezgi ve söz farklılıkları barındırması, incelenmesi gereken bir durum olarak tespit edilmiştir.

Araştırmanın ana problem cümlesi bu durumla ilgili olup ifadesi şöyledir:

1.3.1. Problem Cümlesi:

Türkiye'de mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türküleri ne ölçüde yer almaktadır ve bu halk türküleri hangi yönden benzerlik / farklılık göstermektedir?

1.3.2. Alt Problemler

1. Mesleki Müzik Eğitimi veren kurumlardaki öğretim elemanlarının Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin kullanımına ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Mesleki Müzik Eğitimi veren kurumlardaki öğrencilerin Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin kullanımına ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin eğitim müziğinin bazı değişkenleri bakımından incelenmesi sonucunda aralarında ilişki var mıdır?

    3.1. Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin "ezgisel yapı" bakımından incelenmesi sonucunda aralarında bir ilişki var mıdır?

    3.2. Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin "söz" bakımından incelenmesi sonucunda aralarında bir ilişki var mıdır?

    3.3. Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin "form" bakımından incelenmesi sonucunda aralarında bir ilişki var mıdır?

    3.4. Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin "ses sınırları" bakımından incelenmesi sonucunda aralarında bir ilişki var mıdır?

3.5. Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin "ritmik yapı" bakımından incelenmesi sonucunda aralarında bir ilişki var mıdır?

1.4. Amaç

Bu araştırmanın amacı: Türkiye'de mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda, Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin kullanımını gözden geçirerek, eğitim müziğindeki ortak halk türkülerini saptayıp en çok kullanılan beş türkünün ezgisel yapı, söz, form, ses sınırı ve ritmik yapı bakımından karşılaştırarak incelemektir.

1.5. Önem

Araştırmanın önemi, eğitim müziğinde kullanılan ortak halk türkülerini inceleyip bulunan ezgi-sözlerdeki benzerlik ve farklılıkları araştırarak türkülerin daha doğru icra edilmesine katkı sağlayacağı ve yapılan düzeltmelerle mesleki müzik eğitimi veren kurumlardaki piano, koro ve şan alanlarını genişletme açısından önemlidir.

1.6. Varsayımlar

Bu araştırmanın dayandığı temel varsayımlar şöyledir:

1. Seçilen araştırma yöntemi araştırmanın amacına konusuna ve problem çözümüne uygundur.
2. Örneklem olarak bilinen grup evreni temsil edebilecek niteliktedir.
3. Veri toplamak için kullanılan araç ve teknikler araştırma için gerekli bilgileri sağlayabilecek niteliktedir.

1.7. Kapsam ve Sınırlılıklar

Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türküleri, Türkiye'de mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuarları ve müzik eğitimi anabilim dalları araştırma kapsamında olup, bunların dışında kalan türküler, kurumlardan da güzel sanatlar fakülteleri ve Anadolu güzel sanatlar liseleri araştırmanın kapsamı dışındadır. Örneklem grubu içinde yer alan öğrencilerden sadece dördüncü sınıflar araştırmanın kapsamı dahilindedir.

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

İlgili araştırmalar kapsamında yürütülen çalışmada aşağıdaki tezlere ulaşılmıştır.

2.1. Türkiye'de Yapılan Araştırmalar

Araştırmanın temel konularından biri olan Türk Halk müziğiyle ilgili olarak 1992-2002 yılları arasında 7'si doktora, 8'i sanatta yeterlilik, 85'i yüksek lisans tezi olmak üzere 100 araştırma yapılmıştır. Azerbaycan Halk müziğiyle ilgili olarak 1998-1999 yılları arasında 3 yüksek lisans tezi araştırması yapılmıştır. Bunlardan üçü araştırmayla yakından ilişkilidir.

Ahmet Serhat TUNÇ' un 1999'da hazırlamış olduğu yüksek lisans tezinin adı "Azerbaycan Halk Müziği Türlerinden Derâmed, Renk ve Diringi (Diringe) Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma"dır. Araştırmada Azerbaycan Geleneksel Müziği incelenip, deramed, renk ve diringilerin formal kuruluşları arasındaki benzerlikler ve birbirinden ayrılan özellikleri araştırılmıştır.

Yavuz ŞEN'in 1998'de hazırlamış olduğu yüksek lisans tezinin adı "Azerbaycan Halk Müziğinin Yedi Ana Makamı Üzerinde Bir İnceleme"dir. Araştırmada özellikle Kuzey Doğu Anadolu'da (Kars, Ardahan, Iğdır v.b.) icra edilen Azerbaycan Halk Müziğinin yedi ana makamı ve bu makamların kuruluşları incelenmiştir. Türk Müziğindeki makamlarla olan benzer ve farklı yönleri ile bu iki ülkenin müzik kültürünün birbirleriyle olan etkileşimi ele alınmıştır. Şen, tezin son bölümü olan sonuç ve önerilerde türkülerin icrasında koma sesler kullanılmasına rağmen Azerbaycan müziği nazariyat sisteminde bu koma değerlerin belirtilmediği, nazariyat sisteminde komaların yer almasının Azerbaycan müziğini daha iyi ifade edebileceği görüşündedir. Azerbaycan Halk Müziğindeki ifade şeklinin, yıllar boyunca Türk-Azerbaycan halklarının birbirleriyle çeşitli yönlerden (kültür, sanat v.b.)

iletişimlerinin 1990'lı yıllardan önce engellenmesi dolayısıyla oluştuğu sonucuna varılmıştır.

İsmail Hakkı GERÇEK tarafından yapılan yüksek lisans tezinin adı "Üzeyir Hacıbeyov'un Azerbaycan Halk Musikisinin Esasları Üzerine Bir İnceleme"dir. Yapılan bu incelemedeki sonuçlardan biri de Azerbaycan halk müziğindeki makamların, halk müziğimizde yer alan makamlarla sadece isim olarak benzerlik taşıdığı, makamsallık ve oluşum bakımından farklı özelliklere sahip olduğu görülmüştür. Kültür ortaklığına rağmen tarihin gelişimi içinde Azerbaycan Halk Müziğinin birçok değişikliğe uğradığı belirtilmiştir.

2.2. Dünyada Yapılan Araştırmalar

Lale RZAYEVA tarafından 1990 Leningrad'da Rimski KORSAKOF adına Devlet Konservatuarında yaptığı "Azerbaycan'da Çağdaş Piano Müziği (Yaratıcılık ve İcrâ Problemleri" adlı doktora araştırmasının en önemli bulgusu "doğu veya halk pianizmi" tanımının saptanması olmuştur. Bir batı enstrümanı olarak piano'da Azerbaycan Halk Müziğinin icrâ edilmesi, daha sonraları bu tarz icrânın geniş ölçüde yayılması ve gelişmesiyle beraber zaman içinde piano icrâcılığında ayrı bir yer kazanması incelenmiştir.

Janos SİPOS'un *Azeri Folk Songs At the fountain head of music* adlı kitabında Azerbaycan halk müziğinin, Türk halk müziğinin içinde özel bir yere sahip olduğu belirtilmiş ve hem komşu, hem de daha uzaklarda yaşayan Türk halklarının halk müziğinden farklı olduğunu gözlemlemiştir. Eserin başlıca özelliği Azerbaycan müziğinin stillerinin ve üslûplarının karşılaştırmalı analizidir.

Zemfira ABDULLAYEVA'nın Azerbaycan Halk Ezgileri (notaya alınması ve piano için düzenlemeler Bakü.1992. Azerbaycan Neşriyyatı). adlı kitabında Azerbaycan halk müziğinin notaya alınmasının tarihçesi hakkkında bilgiler ve daha sonra piano için profesyonel besteciler tarafından yapılmış olan düzenlemeler incelenmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın amacına ulaşabilmesi ve geçerli-güvenilir sonuçlar elde edilebilmesi için alınan önlemler ayrıntılı olarak açıklanmış; araştırma modeli, araştırmanın evren ve örneklemi, veri toplama aracı ve geliştirilmesi, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması konularına değinilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmanın yürütülmesinde *genel tarama modeli* kullanılmıştır. Araştırma ile Türkiye'de mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin kullanımına ilişkin bir durum tespiti yapılmaktadır. Durum tespiti öğretim elemanları ve öğrencilere uygulanan anketlerle yapılmıştır. Araştırma bu yönüyle betimsel bir çalışma niteliğindedir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini, Türkiye'deki mesleki müzik eğitimi veren kurumlardan Devlet Konservatuvarları ve Müzik Eğitimi Anabilim dallarındaki öğretim elemanları ve öğrencileri oluşturmaktadır. Bu evrenden random yoluyla seçilen 7 Müzik Eğitimi Kurumundan 56 öğretim elemanı ve 205 dördüncü sınıf öğrencisi örneklemi oluşturmaktadır.

Tablo 3.1'de araştırmanın evrenine giren öğretim elemanları, Tablo 3.2'de ise öğrencilerin özelliklerine ilişkin istatistik bilgiler verilmektedir.

Tablo 3. 1

Çalışma Evreni İçerisinde Yer Alan Öğretim Elemanlarına İlişkin İstatistik Bilgiler

DEĞİŞKENLER		f	%
Görev Yaptığı Üniversite	Afyon	3	5,4
	Marmara	9	16,1
	Burdur	8	14,3
	Gazi	7	12,5
	Buca	10	17,9
	Atatürk	10	17,9
	Pamukkale	9	16,1
	TOPLAM	**56**	**100,0**
Aldığı Çalgı Eğitimi	Piano	24	42,9
	Kontrabas	1	1,8
	Çello	3	5,4
	Viyola	2	3,6
	Keman	12	21,4
	Şan	9	16,1
	Flüt	-	-
	Gitar	24	42,9
	Bağlama	1	1,8
	Diğer	3	5,4
	TOPLAM	**56**	**100,0**
Piano Eğitimi Dalı	Alan Çalgısı	19	33,9
	Yardımcı Çalgı	30	53,6
	Temel Piano Eğitimi	5	8,9
	Hiç Piano Eğitimi Almadım	2	3,6
	TOPLAM	**56**	**100,0**
Piano Eğitimi Süresi	1 yıl	-	-
	2 yıl	9	16,1
	3 yıl	15	26,8
	4 yıl	18	32,1
	4 yıldan fazla	14	25,0
	TOPLAM	**56**	**100,0**
Mesleki Hizmet Süresi	1-10 yıl	21	37,5
	11-20 yıl	16	28,6
	21-30 yıl	11	19,6
	31 yıl ve üzeri	8	14,4
	TOPLAM	**56**	**100,0**

Tablo 3. 2

Çalışma Evreni İçerisinde Yer Alan Öğrencilere İlişkin İstatistik Bilgiler

DEĞİŞKENLER		f	%
Öğrenim Gördüğü Üniversite	Afyon	11	5,4
	Marmara	32	15,6
	Burdur	23	11,2
	Gazi	41	20,0
	Buca	33	16,1
	Atatürk	44	21,5
	Pamukkale	21	10,2
	TOPLAM	**205**	**100,0**
Aldığı Çalgı Eğitimi	Piano	28	13,7
	Kontrabas	1	,5
	Çello	12	5,9
	Viyola	20	9,8
	Keman	46	22,4
	Şan	25	12,2
	Flüt	16	7,8
	Gitar	29	14,1
	Bağlama	20	9,8
	Diğer	8	3,9
	TOPLAM	**205**	**100,0**
Piano Eğitimi Dalı	Alan Çalgısı	18	8,8
	Yardımcı Çalgı	187	91,2
	Temel Piano Eğitimi	1	,5
	Hiç Piano Eğitimi Almadım	7	3,4
	TOPLAM	109	53,2
Piano Eğitimi Süresi	1 yıl	60	29,3
	2 yıl	28	13,7
	3 yıl	**205**	**100,0**
	4 yıl	11	5,4
	4 yıldan fazla	32	15,6
	TOPLAM	23	11,2

3.3. Veri Toplama Araçları ve Geliştirilmesi

Bu araştırmada 2 veri toplama aracı kullanılmıştır. Bunlar; öğrenci ve öğretim elemanları anketidir

Öğretim Elemanı Anketi:

Bu anket Mesleki Müzik Eğitimi veren kurumlardaki öğretim elemanlarının Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin kullanımına ilişkin görüşlerini belirleyebilmek için hazırlanmıştır.Birinci bölümde kişisel bilgilere ilişkin 5 soru, ikinci bölüm ise müzik eğitiminde Türkiye-Azerbaycan ortak halk türkülerinin kullanımına ilişkin 10 soru bulunmaktadır. Bunlardan 9'u likert tipi oranlı, 1'i ise sınıflama türü sorudan oluşmaktadır. Öğretim elemanları likert tipi ölçekte yer alan soruları; "hiç", "az", "orta", "oldukça" ve "tamamen" seçeneklerinden birisini işaretleyerek cevaplandırmışlardır.

Anketin görünüş ve kapsam geçerliliğinin belirlenmesinde uzman görüşlerinden yararlanılırken, yapı geçerliliği ve güvenirliğinin belirlenmesinde 30 öğretim elemanına uygulanarak ön denemesi yapılmıştır. Yapı geçerliliğinin tespit edilmesi amacıyla Temel Bileşenler Analizi Tekniği kullanılarak, faktör analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, ölçeğin Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin kullanımına ilişkin görüşleri ölçmeyi amaçlayan tek faktörden oluştuğu gözlenmiştir. Toplam likert tipi 9 maddeden oluşan ölçeğin tek faktörü ölçmeye yönelik faktör yük değerleri .18 ile .59 arasında değişmektedir. Faktör yük değeri .30'un altında yer alan 1 maddenin, ölçeğin kapsam geçerliliğini olumsuz etkileyeceği endişesi doğrultusunda uzman görüşlerine dayalı olarak atılmamasına karar verilmiştir Ölçeğin tek faktöre yönelik toplam variyansı açıklama oranı .39.94'tür. Güvenirliğinin göstergesi olarak ise alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı .80'dir. Tablo 3.3'te ölçeğe yönelik faktör analizi sonuçları verilmektedir.

Tablo 3. 3

Öğretim Elemanları Anketine Yönelik Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler	Faktör Yükleri
1	,38
2	,42
3	,31
4	,18
5	,40
6	,42
7	,53
8	,59
9	,37
Açıklanan Toplam Variyans	**% 39.94**

Öğrenci Anketi:

Bu anket Mesleki Müzik Eğitimi veren kurumlardaki öğrencilerin Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin kullanımına ilişkin görüşlerini belirleyebilmek için hazırlanmıştır. Birinci bölümde kişisel bilgilere ilişkin 4 soru, ikinci bölüm ise 9 yer almaktadır. Soruların 8'i likert, 1'i ise sınıflama türü sorudan oluşmaktadır. Öğrenciler likert tipi ölçekte yer alan soruları; "hiç", "az", "orta", "oldukça" ve "tamamen" seçeneklerinden birisini işaretleyerek cevaplandırmışlardır.

Ölçeğin kapsam ve görünüş geçerliliği için uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. Yapı geçerliliği ve güvenirliğinde ise 60 öğrenciye uygulanarak ön denemesi yapılmıştır. Yapı geçerliliğinin tespit edilmesi amacıyla Temel Bileşenler Analizi Tekniği kullanılarak, faktör Analizi yapılmıştır. Sonuçlar, ölçeğin tek faktörden oluştuğunu göstermiştir. Toplam 8 maddeden oluşan likert tipi ölçeğin tek faktörü ölçmeye yönelik faktör yük değerleri .15 ile .65 arasında değişmektedir. Faktör yük değeri .30'un altında yer alan 2 maddenin ise uzman görüşleri doğrultusunda atılmamasına karar verilmiştir. Ölçeğin tek faktöre yönelik toplam variyansı açıklama oranı .35.23'tür. Ölçeğin güvenirliğinin göstergesi olarak alfa iç tutarlılık katsayısı

hesaplanmıştır. Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı .71'dir. Tablo 3.4'te ölçeğe yönelik faktör analizi sonuçları verilmektedir.

Tablo 3. 4

Öğrenci Anketine Yönelik Faktör Analizi Sonuçları

MADDELER	FAKTÖR YÜKLERİ
1	,31
2	,32
3	,15
4	,26
5	,51
6	,65
7	,47
8	,53
Açıklanan Toplam Variyans	**% 35.23**

3.4. Veriler ve Toplanması

Araştırmada öncelikle verilerin toplanması amacıyla hazırlanan veri toplama aracının uygulaması Mart/Haziran 2003 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmanın uygulama bölümünde kullanılan anketler, ilgili anabilim dalı yöneticilerinin denetiminde ve öğretim elemanlarının yardımıyla araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması

Ölçme araçları ile toplanan verilerin çözümlenmesinde; Pentium IV işlemcili bir bilgisayardan yararlanılmıştır. Araştırmanın genel amacı çerçevesinde cevapları aranan alt problemlere yönelik olarak toplanan veriler, önce veri kodlama formlarına işlenmiştir. Daha sonra bilgisayara aktarılan veriler üzerinde gerekli istatistiksel çözümlemeler için SPSS (The Statistical Packet for The Social Sciences) kullanılmıştır.

Alt problemler doğrultusunda; Öğretim elemanlarının ve öğrencilerin görüşlerinin alınmasında frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\overline{X}$), ve standart sapma (ss) kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan öğretim elemanları ve öğrenci ölçeği, 5'li "Likert Tipi" bir ölçektir. Her bir maddeye verilecek cevap kodları 1.00 ile 5.00 arasında değişmektedir.

Öğretim elemanları, her maddeye ilişkin görüşlerini hiç, az, orta, oldukça ve tamamen seçeneklerinden birini işaretleyerek belirtmişlerdir. Ölçekte yer alan aralıkların eşit olduğu (4/5) düşüncesinden hareket ederek seçeneklere ait sınırlar aşağıdaki gibi belirlenmiştir;

Seçenek		Sınırı
Hiç	(1)	1.00-1.80
Az	(2)	1.80-2.60
Orta	(3)	2.60-3.40
Oldukça	(4)	3.40-4.20
Tamamen	(5)	4.20-5.00

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın alt problemleri doğrultusunda bulgular ve yorumlara yer verilmiştir. Alt problemlerde yer alan her bir soruya ilişkin bulgu, ayrı ayrı incelenmiş, ve yorumlanmıştır.

4.1. MESLEKİ MÜZİK EĞİTİMİ VEREN KURUMLARDAKİ ÖĞRETİM ELEMANLARININ TÜRKİYE-AZERBAYCAN ORTAK KÜLTÜRÜNDE YER ALAN HALK TÜRKÜLERİNİN KULLANIMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Araştırmanın birinci alt probleminde müzik öğretmeni yetiştiren öğretim elemanlarının, Müzik eğitiminde *" Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin"* kullanımına ilişkin görüşleri nelerdir? sorusu sorulmuştu. Bu soruya cevap aranırken, öğretim elemanlarına, halk müziği ve Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türküleri ile ilgili 10 soru sorulmuştur. Öğretim elemanlarının görüşleri; her bir soru açısından ayrı ayrı incelenmiş ve tablolaştırılarak, yorumlanmıştır.

4.1.1. Öğretim Elemanlarının, *Müzik Eğitiminde Nitelikli Halk Müziği Eserlerine Yer Verilme Derecesine* İlişkin Görüşleri

Araştırmanın birinci alt problemi içerisinde ilk olarak, öğretim elemanlarının müzik eğitiminde nitelikli halk türkülerine ne derece yer verilmesi gerektiğine ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 4.1.1'de görüşlere ilişkin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\overline{x}$) ve standart sapmalar ile Şekil 4.1.1'de yüzdelere ilişkin grafik verilmektedir.

Tablo 4.1. 1

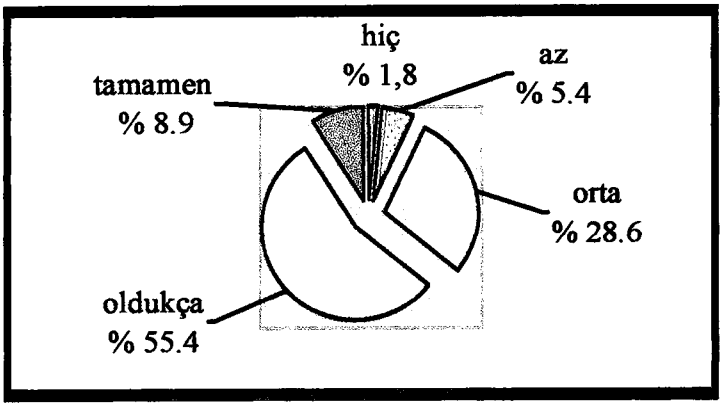
Müzik Eğitiminde Nitelikli Halk Müziği Eserlerine Yer Verilme Gerekliliğine İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri

Nitelikli Halk Müziği Eserlerine Müzik Eğitiminde Yer Verme Gerekliliği	f	%	$\overline{X}$	ss
Hiç	1	1,8	3,64	0,80
Az	3	5,4		
Orta	16	28,6		
Oldukça	31	55,4		
Tamamen	5	8,9		
Toplam	56	100,0		

Tablo 4.1.1'de de görüldüğü gibi, müzik eğitiminde nitelikli halk müziği eserlerine yer verilmesinin "oldukça" gerekli olduğunu düşünen, öğretim elemanlarının oranı % 55.4'tür. Öğretim elemanlarının yalnızca % 1.8'i "hiç", % 5.4'ü de "az" yer verilmesi gerektiğini düşünmektedir. Buna göre öğretim elemanlarının yaklaşık 2/3'si, nitelikli halk müziği eserlerine yer verilmesini oldukça ya da tamamen gerekli bulmaktadır. Görüşler aritmetik ortalamalar açısından incelendiğinde ise öğretim elemanlarının *"müzik eğitiminde nitelikli halk müziği eserlerine yer verilmesini"* oldukça gerekli buldukları (x^2=3.64) gözlenmektedir. Bu durum, öğretim elemanlarının yetiştirilecek müzik öğretmenlerinin nitelikli halk müziği eserleriyle ilgili bilgi ve becerileri sahip olmaları gerektiğini düşündükleri şeklinde yorumlanabilir. Bir başka ifadeyle öğretim elemanlarının müzik eğitiminde halk müziğinin önemli olduğunu düşündükleri ve bu tür eserlere yer verilmesini gerekli buldukları söylenebilir.

Şekil 4.1. 1

Müzik Eğitiminde Nitelikli Halk Müziği Eserlerine Yer Verilme Gerekliliğine İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri

4.1.2. Öğretim Elemanlarının, *Müzik Eğitiminde Nitelikli Halk Müziği Eserlerinin Yer Almasının Önemine* İlişkin Görüşleri

Araştırmanın birinci alt problemi içerisinde, öğretim elemanlarının müzik eğitiminde nitelikli halk türkülerinin yer almasının ne derece önemli olduğuna ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 4.1.2'de görüşlere ilişkin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\overline{x}$) ve standart sapmalar ile Şekil 4.1.2'de yüzdelere ilişkin grafik verilmektedir.

Tablo 4.1. 2

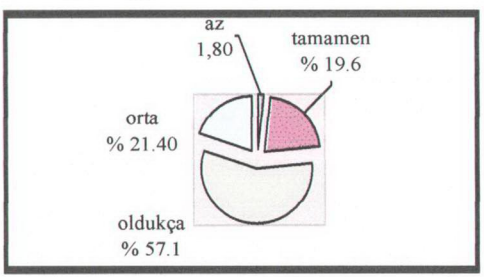
Müzik Eğitiminde Nitelikli Halk Müziği Eserlerinin Yer Almasının Önem Derecesine İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri

Nitelikli Halk Müziği Eserlerinin Müzik Eğitiminde Yer Almasının Önemi	f	%	$\overline{x}$	ss
Hiç	-	-	3,95	0,70
Az	1	1,8		
Orta	12	21,4		
Oldukça	32	57,1		
Tamamen	11	19,6		
Toplam	56	100,0		

Tablo 4.1.2'in incelenmesinden de anlaşılabileceği gibi öğretim elemanlarının % 57.1'i müzik eğitiminde nitelikli halk müziği eserlerinin yer almasının "oldukça" önemli olduğunu düşünmektedir. "Az" önemli olduğunu düşünen öğretim elemanlarının oranı yalnızca % 1.8'dir. Oldukça ve Tamamen önemli bulan öğretim elemanları birlikte değerlendirildiğinde, "önemli" bulan öğretim elemanlarının oranı yaklaşık 3/4'ü bulmaktadır. Aritmetik ortalamalar açısından görüşler değerlendirildiğinde, yine öğretim elemanlarının nitelikli halk müziği eserlerine müzik eğitiminde yer verilmesinin "oldukça" önemli (x^2=3.95) olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır. Buna göre müzik eğitimi veren öğretim elemanlarının, öğretmen adaylarında halk müziği davranışlarının bulunmasını önemli gördükleri söylenebilir. Bir başka ifadeyle, nitelikli halk müziği eserlerine müzik eğitimde yer vermek suretiyle, öğretim elemanlarının halkın müziksel değerlerinin müzik öğretmenleri aracılığıyla düzenli bir şekilde nesillere aktarılmasının gereğini hissettikleri söylenebilir.

Şekil 4.1. 2

Müzik Eğitiminde Nitelikli Halk Müziği Eserlerinin Yer Almasının Önemine İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri

4.1.3. Öğretim Elemanlarının, *Nitelikli Halk Müziği Eserlerini Kullanabilme Becerisinin Öğrenci Gelişimine Katkısına* İlişkin Görüşleri

Araştırmanın birinci alt problemi içerisinde, branş derslerinde nitelikli halk müziği eserlerini kullanabilme becerisinin öğrenci gelişimine sağlayacağı katkıya ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 4.1.3'te görüşlere ilişkin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\overline{X}$) ve standart sapmalar ile Şekil 4.1.3'te yüzdelere ilişkin grafik verilmektedir.

Tablo 4.1. 3

Branş Derslerinde Nitelikli Halk Müziği Eserlerini Kullanmanın Öğrencinin Müzikal Gelişimine Katkısına İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri

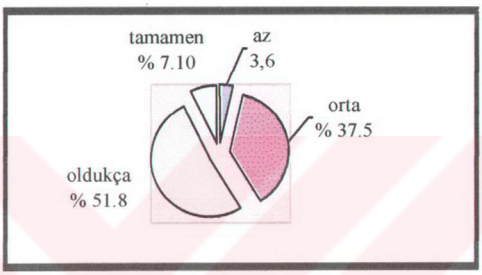
Branş Derslerinde Nitelikli Halk Müziği Eserlerini Kullanmanın Öğrencinin Müzikal Gelişimine Katkısı	f	%	$\overline{X}$	ss
Hiç	-	-	3,63	0,68
Az	2	3,6		
Orta	21	37,5		
Oldukça	29	51,8		
Tamamen	4	7,1		
Toplam	56	100,0		

Tablo 4.1.3'te de görüldüğü gibi öğretim elemanlarının % 51.8'i, nitelikli halk müziği eserlerini kullanabilmenin öğrencinin müzikal gelişimine "oldukça" katkı sağladığını düşünmektedir. Katkısının "Az" olduğunu ifade eden öğretim elemanlarının oranı yalnızca % 3.6'dır. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde ise, öğretim elemanlarının nitelikli halk müziği eserlerini kullanabilmenin öğrencilerin müzikal gelişimine "oldukça" katkı sağladığını (x^2=3.63) düşündükleri gözlenmektedir. Bu durum, öğretim elemanlarının branş derslerinin en önemli konularından birisinin, öğretmen adaylarına nitelikli halk müziği eserlerini kullanabilme becerisi kazandırma olması gerektiğini savundukları şeklinde yorumlanabilir. Bir diğer ifadeyle, öğretmen adaylarına nitelikli halk müziği eserlerini kullanabilme becerisinin kazandırılması, gerek diğer derslerde başarı kazanma ve becerilerini geliştirme açısından, gerekse müzik

öğretmenliğinde yeterlilik kazanmak için önemli ve gerekli beceriler olduğu öğretim elemanları tarafından kabul edildiği anlaşılmaktadır.

Şekil 4.1. 3

Branş Derslerinde Nitelikli Halk Müziği Eserlerini Kullanmanın Öğrencinin Müzikal Gelişimine Katkısına İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri

4.1.4. Öğretim Elemanlarının, *Müzik Eğitiminde Kullanılmak Üzere Hazırlanmış Halk Müziği Materyallerine Ulaşabilme Kolaylığına* İlişkin Görüşleri

Araştırmada, müzik eğitiminde kullanılmak üzere hazırlanmış halk müziği materyallerine ulaşabilme kolaylığına ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 4.1.4'te görüşlere ilişkin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapmalar ile Şekil 4.1.4'te yüzdelere ilişkin grafik verilmektedir.

Tablo 4.1. 4

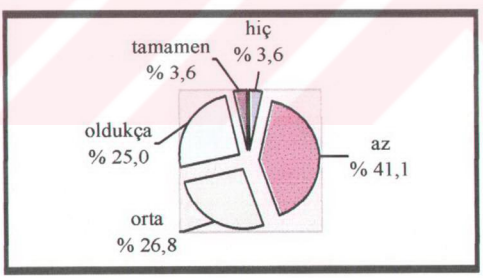
Müzik Eğitiminde Kullanılmak Üzere Hazırlanmış Halk Müziği Materyallerine Ulaşabilme Kolaylığına İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri

Halk Müziği Eğitiminde Kullanmak Üzere Hazırlanmış Materyallere Ulaşabilme Durumu	f	%	$\bar{x}$	ss
Hiç	2	3,6	2,84	0,97
Az	23	41,1		
Orta	15	26,8		
Oldukça	14	25,0		
Tamamen	2	3,6		
Toplam	56	100,0		

Tablo 4.1.4'ün incelenmesinden de anlaşılabileceği gibi öğretim elemanlarının % 41.1'i, halk müziği eğitimi için hazırlanmış materyallere "az", % 26.8'i "orta" ve % 25'i de "oldukça" düzeylerinde ulaşabildiklerini ifade etmektedirler. Hiç ulaşamadıklarını (% 3.6) ya da tamamen ulaşabildiklerini (% 3.6) ifade eden öğretim elemanlarının oranı ise aynıdır. Aritmetik ortalamalar açısından görüşler değerlendirildiğinde de, öğretim elemanlarının materyallere ulaşma güçlüğünün "orta" (x^2=2.84) düzeyde olduğu görülmektedir. Bu durum, müzik eğitimi sırasında öğretim elemanlarının yararlanmak istedikleri cd, kitap, nota vb. materyallere genel olarak ulaşabildikleri şeklinde yorumlanabilir. Öğretim elemanlarının bazı materyallere ulaşma güçlüğü yaşamalarının nedeni üniversitelerin bulundukları coğrafi konum ve gelişmişlik düzeylerindeki farklılıklar olabilir.

Şekil 4.1. 4

Müzik Eğitiminde Kullanılmak Üzere Hazırlanmış Halk Müziği Materyallerine Ulaşabilme Durumuna İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri

4.1.5. Öğretim Elemanlarının, *Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Halk Türkülerinin Müzik Eğitimindeki Önem Derecesine* İlişkin Görüşleri

Araştırmada, öğretim elemanlarına göre Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin müzik eğitimindeki yeri ve önem derecesi belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 4.1.5'te görüşlere ilişkin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapmalar ile Şekil 4.1.5'te yüzdelere ilişkin grafik verilmektedir.

Tablo 4.1. 5

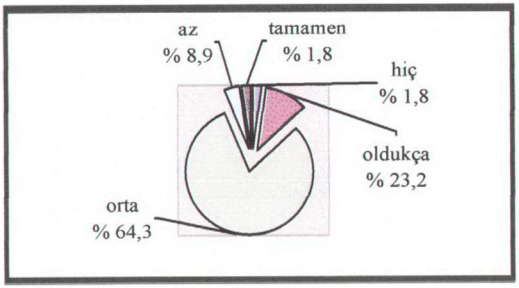
Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerinin Müzik Eğitimindeki Önem Derecesine İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri

Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerinin Müzik Eğitimindeki Önem Derecesi	f	%	$\overline{X}$	ss
Hiç	1	1,8		
Az	5	8,9		
Orta	36	64,3	3,14	0,67
Oldukça	13	23,2		
Tamamen	1	1,8		
Toplam	56	100,0		

Tablo 4.1.5'te de görüldüğü gibi öğretim elemanlarının % 64.3'ü, Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin müzik eğitimindeki önemini "orta" düzeyde olarak nitelendirmektedir. Aritmetik ortalamalar açısından incelendiğinde de yine "orta" düzeyde (x^2=3.14) görüldüğü anlaşılmaktadır. Buna göre, öğretim elemanlarının Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin müzik eğitiminde önemli olduğunu kabul ettikleri, ancak olmazsa-olmaz şeklinde de nitelendirmedikleri söylenebilir.

Şekil 4.1. 5

Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerinin Müzik Eğitimindeki Önem Derecesine İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri

4.1.6. Öğretim Elemanlarının, *Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Halk Türkülerinin Müzik Eğitimindeki Kullanım Derecesine* İlişkin Görüşleri

Araştırmada, öğretim elemanlarına göre Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin müzik eğitimindeki kullanım derecesi belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 4.1.6'da görüşlere ilişkin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\overline{X}$) ve standart sapmalar ile Şekil 4.1.6'da yüzdelere ilişkin grafik verilmektedir.

Tablo 4.1. 6

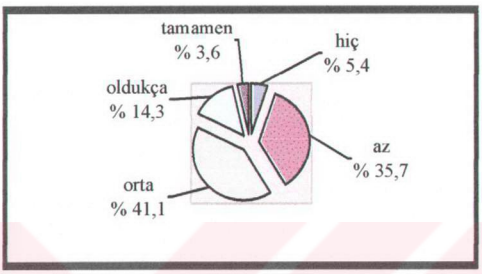
Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerinin Müzik Eğitimindeki Kullanım Derecesine İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri

Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerinin Müzik Eğitimindeki Kullanım Derecesi	f	%	$\overline{X}$	ss
Hiç	3	5,4	2,75	0,90
Az	20	35,7		
Orta	23	41,1		
Oldukça	8	14,3		
Tamamen	2	3,6		
Toplam	56	100,0		

Tablo 4.1.6'da, Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin müzik eğitiminde "orta" düzeyde kullanıldığını ifade eden öğretim elemanlarının oranı % 41.1, olarak görülmektedir. "Az" kullanıldığını ifade edenlerin oranı da yine % 35.7 olarak görülmektedir. Ortalamalar incelendiğinde ise yine görüşlerin "orta" düzeyde (x^2=2.75) kullanıldığını ifade ettiği, bununla birlikte "az" kategorisine de (x^2=2.60 - 3.40) yakın olduğu gözlenmektedir. Buna göre, öğretim elemanlarının Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin müzik eğitiminde kullanımını çok fazla ya da çok az olarak nitelendirmedikleri söylenebilir. Bir diğer ifadeyle öğretim elemanları bu türkülerin kullanım derecesini, müzik eğitimindeki önem derecesine paralel olarak değerlendirdikleri söylenebilir.

Şekil 4.1. 6

Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerinin Müzik Eğitimindeki Kullanım Derecesine İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri

4.1.7. Öğretim Elemanlarının, *Türk-Azerbaycan Halk Müziği Örneklerinden Alan Çalgılarında Faydalanma Düzeyleri*

Araştırmada, öğretim elemanlarının Türkiye-Azerbaycan halk müziği örneklerinden alan çalgılarında ne düzeyde faydalandıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 4.1.7'de öğretim elemanlarının faydalanma düzeylerine ilişkin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapmalar ile Şekil 4.1.7'de grafik verilmektedir.

Tablo 4.1. 7

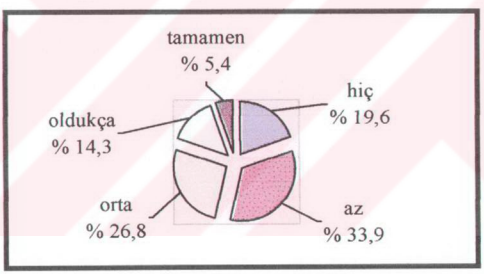
Öğretim Elemanlarının Türk-Azerbaycan Halk Müziği Örneklerinden Alan Çalgılarında Faydalanma Düzeyleri

Türk-Azerbaycan Halk Müziği Örneklerinden Alan Çalgılarında Faydalanma Düzeyleri	f	%	$\bar{X}$	Ss
Hiç	11	19,6	2,51	1,12
Az	19	33,9		
Orta	15	26,8		
Oldukça	8	14,3		
Tamamen	3	5,4		
Toplam	56	100,0		

Tablo 4.1.7'de de görüldüğü gibi öğretim elemanlarının % 33.9'u, Türkiye-Azerbaycan halk müziği örneklerinden alan çalgılarında "az", % 26.8'i ise "orta" düzeyde faydalanmaktadır. Aritmetik ortalamalar açısından incelendiğinde ise öğretim elemanlarının bu tür örneklerden alan çalgılarında "az" (x^2=2.51) faydalandıkları anlaşılmaktadır. Bunun nedenleri arasında eğitim programlarının, yalnızca Türkiye-Azerbaycan halk müziği örneklerine çok fazla yer verecek kadar uzun süreleri içermemesi, diğer örneklere yer verilmesini gerekli kılması, öğretim elemanlarının ilgi alanlarındaki farklılıklar sayılabilir.

Şekil 4.1. 7

Öğretim Elemanlarının Türk-Azerbaycan Halk Müziği Örneklerinden Alan Çalgılarında Faydalanma Düzeyleri

4.1.8. Öğretim Elemanlarının, *Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Halk Müziği Eserlerine Derslerinde Yer Verme Düzeyleri*

Araştırmada, öğretim elemanlarının Türkiye-Azerbaycan ortak kültürünü yansıtan halk müziği eserlerine derslerinde ne düzeyde yer verdikleri de belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 4.1.8'de öğretim elemanlarının derslerinde yer verme düzeylerine ilişkin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapmalar ile Şekil 4.1.8'de grafik verilmektedir.

Tablo 4.1. 8

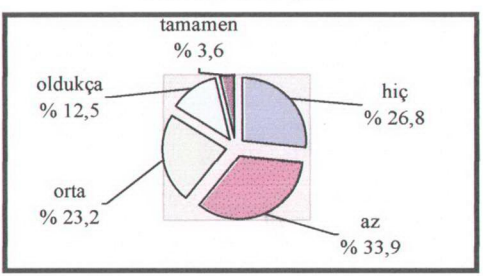
Öğretim Elemanlarının Türk-Azerbaycan Halk Müziği Eserlerine Derslerinde Yer Verme Düzeyleri

Türk-Azerbaycan Halk Müziği Eserlerine Derslerinde Yer Verme Derecesi	f	%	$\bar{X}$	Ss
Hiç	15	26,8	2,32	1,11
Az	19	33,9		
Orta	13	23,2		
Oldukça	7	12,5		
Tamamen	2	3,6		
Toplam	56	100,0		

Tablo 4.1.8'in incelenmesinden de anlaşılabileceği gibi öğretim elemanlarının % 33.9'u, Türkiye-Azerbaycan halk müziği eserlerine derslerinde "az", % 26.8'i ise "hiç", % 23.2'si de "orta" düzeyde yer verdiklerini ifade etmektedirler. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde ise öğretim elemanlarının bu tür eserlere derslerinde "az" (x^2=2.32) yer verdikleri görülmektedir. Bunun nedenleri arasında yine eğitim programlarının, süre olarak kısıtlı olması ve diğer eserlere de yer verilmesini gerekli kılması sayılabilir. Ayrıca öğretim elemanlarının ilgi alanlarındaki farklılıklar da önemli bir etken olarak düşünülebilir.

Şekil 4.1. 8

Öğretim Elemanlarının Türk-Azerbaycan Halk Müziği Eserlerine Derslerinde Yer Verme Düzeyleri

4.1.9. Öğretim Elemanlarının, *Türk-Azerbaycan Halk Müziği Örneklerine Yönelik Düzenlemelerin Müzik Eğitiminde Kullanılmasının Öğrencinin Müzikal Gelişimine Katkısına* İlişkin Görüşleri

Araştırmanın birinci alt probleminde incelenen bir diğer özellik; piano, keman, şan, koro, vb. Türkiye-Azerbaycan halk müziği örneklerine yönelik düzenlemelerin müzik eğitiminde kullanılmasının, öğrencilerin müzikal gelişimleri üzerindeki önem derecesine ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 4.1.9'da görüşlere ilişkin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\overline{X}$) ve standart sapmalar ile Şekil 4.1.9'da grafik verilmektedir.

Tablo 4.1. 9

Türk-Azerbaycan Halk Müziği Örneklerinin Müzik Eğitiminde Kullanılmasının Öğrencinin Müzikal Gelişimine Katkısına İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri

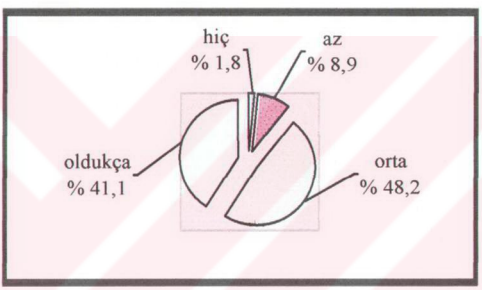
Türk-Azerbaycan Halk Müziği Örneklerinin Müzik Eğitiminde Kullanılmasının Öğrencinin Müzikal Gelişimine Katkı Derecesi	f	%	$\overline{X}$	ss
Hiç	1	1,8		
Az	5	8,9		
Orta	27	48,2	3,29	0,71
Oldukça	23	41,1		
Tamamen	-	-		
Toplam	56	100,0		

Tablo 4.1.9'dan öğretim elemanlarının % 48.2'sinin, Türk-Azerbaycan halk müziği örneklerine ilişkin düzenlemelerin öğrencilerin müzikal gelişimlerine "orta" düzeyde katkı getirdiğini, % 41.1'inin ise "oldukça" katkı getirdiğini düşündükleri anlaşılmaktadır. Aritmetik ortalamalar açısından incelendiğinde ise yine öğretim elemanlarının bu tür örneklerin katkısını "orta" (x^2=3.29) düzeyde nitelendirdikleri gözlenmektedir. Buna göre öğretim elamanlarının, piano, keman, şan, koro, vb. Türk-Azerbaycan halk müziği örneklerine yönelik düzenlemelerin müzik eğitiminde

kullanılmasının, öğrencilerin müzikal gelişimlerine önemli katkı getirdiğini kabul ettikleri, bu yüzden kullanılması gerektiğini düşündükleri, ancak bu tür çalışmaları olmazsa-olmaz şeklinde de nitelendirmedikleri söylenebilir.

Şekil 4.1. 9

Türk-Azerbaycan Halk Müziği Örneklerinin Müzik Eğitiminde Kullanılmasının Öğrencinin Müzikal Gelişimine Katkısına İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri

4.1.10. Öğretim Elemanlarının Eğitim Müziği Amacıyla En Çok Kullandıkları Halk Türküleri ve Besteci Şarkıları

Araştırmanın birinci alt probleminde son olarak, eğitim müziği amacıyla öğretim elemanlarının en çok kullandıkları halk türküleri ve besteci şarkıları belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 4.1.10'da öğretim elemanlarının en çok kullandıkları halk türküleri ve besteci şarkılarının sıra numaraları ile frekans (f) ve yüzdeleri (%)verilmektedir.

Tablo 4.1. 10

Öğretim Elemanlarının Eğitim Müziği Amacıyla En Çok Kullandıkları Halk Türküleri ve Besteci Şarkıları

Sıra No	Türküler / Besteci Şarkıları	f	%
1	Aman Avcı	36	64,3
2	Laçin	34	60,7
3	Ayrılık	32	57,1
3	Yalgızam	32	57,1
4	Sarı Gelin	24	42,9
5	Iğdır'ın/Quba'nın Al (Ağ) Alması	19	33,9
6	Alagöz	17	30,4
7	Arzu Gızım	10	17,9
7	Senden Bana Yar Olmaz	10	17,9
7	Gözelim Sensen	10	17,9
8	Bağa Girdim Üzüme	9	16,1
8	Küçelere Su Serpmişem	9	16,1
8	Girdim Yarin Bahçasına	9	16,1
9	Bu Dağda Maral Gezer	7	12,5
9	Khumar Oldum	7	12,5
10	Yanıram Aşkına Can Yar	6	10,7
10	Pencereden Taş Gelir	6	10,7
11	Kızıl Yüzük	5	8,9
11	Tello	5	8,9
11	Gara Gile	5	8,9
12	Alma Almaya Benzer	3	5,4
Toplam			**100,0**

Tablo 4.1.10'un incelenmesinden de anlaşılabileceği gibi öğretim elemanlarının en çok kullandıkları halk türküleri ve besteci şarkıları içerisinde % 64.3 ile birinci sırayı *"Aman Avcı"*, ikinci sırayı % 60.7 ile *"Laçin"* almaktadır. Öğretim elemanlarının % 57.1'i ise üçüncü sırada ve aynı oranda *"Ayrılık"* ve *"Yalgızam"* şarkılarını kullanmaktadırlar. En az kullandıkları türkülerin başında ise % 5.4 *"Alma Almaya Benzer"*, % 8.9 ile *"Gara Gile"*, *"Tello"* ve *"Kızıl Yüzük"* türküleri yer almaktadır.

4.2.MESLEKİ MÜZİK EĞİTİMİ VEREN KURUMLARDAKİ ÖĞRENCİLERİN TÜRKİYE-AZERBAYCAN ORTAK KÜLTÜRÜNDE YER ALAN HALK TÜRKÜLERİNİN KULLANIMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Araştırmanın ikinci alt probleminde müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda öğrenim gören öğrencilerin, yani bir diğer ifadeyle öğretmen adaylarının, Müzik eğitiminde *"Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin"* kullanımına ilişkin görüşleri nelerdir? sorusu sorulmuştu. Bu soruya cevap aranırken öğrencilere/öğretmen adaylarına, halk müziği ve Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türküleri ile ilgili 9 soru sorulmuştur. Görüşler; her bir soru açısından ayrı ayrı incelenmiş ve tablolaştırılarak, yorumlanmıştır.

4.2.1. Türk Halk Müziği Örneklerinin, Öğrenci İlgisini Çekme Düzeyi

Araştırmanın ikinci alt problemi içerisinde ilk olarak, Türk halk müziği örneklerinin ne derece öğrencilerin ilgisini çektiği belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 4.2.1'de görüşlere ilişkin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\overline{X}$) ve standart sapmalar ile Şekil 4.2.1'de yüzdelere ilişkin grafik verilmektedir.

Tablo 4.2. 1

Türk Halk Müziği Örneklerinin Öğrenci İlgisini Çekme Düzeyi

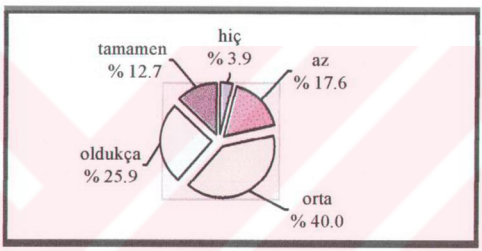
Türk Halk Müziği Örneklerine Yönelik İlgi	f	%	$\overline{X}$	ss
Hiç	8	3,9	3,26	1,09
Az	36	17,6		
Orta	82	40,0		
Oldukça	53	25,9		
Tamamen	26	12,7		
Toplam	205	100,0		

Tablo 4.2.1'in incelenmesinden de anlaşılabileceği gibi Türk halk müziği örnekleri öğrencilerin % 40'ının, "orta" düzeyde ilgisini çekerken, % 25.9'unun "oldukça" ilgisini çekmektedir. İlgi düzeyleri aritmetik ortalamalar açısından

incelendiğinde ise, Türk halk müziği örneklerinin öğrencilerin "orta" düzeyde (x^2=3.26) ilgisini çektiği anlaşılmaktadır. Bu durum Pop, Sanat vb. farklı müzik türleri de dikkate alındığında Türk halk müziği örneklerine öğrencilerin ilgilerinin bulunduğu şeklinde yorumlanabilir.

Şekil 4.2. 1

Türk Halk Müziği Örneklerinin Öğrenci İlgisini Çekme Düzeyi

4.2.2. Türk- Azerbaycan Halk Müziği Örneklerinin, Öğrenci İlgisini Çekme Düzeyi

Araştırmanın ikinci alt problemi içerisinde ikinci olarak, Türk - Azerbaycan halk müziği örneklerinin öğrencilerin ne derece ilgisini çektiği, belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 4.2.2'de görüşlere ilişkin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapmalar ile Şekil 4.2.2'de yüzdelere ilişkin grafik verilmektedir.

Tablo 4.2. 2

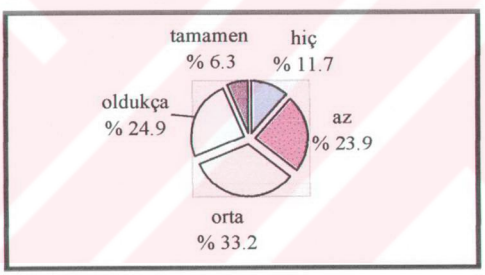
Türk Azerbaycan Halk Müziği Örneklerinin, Öğrenci İlgisini Çekme Düzeyi

Türk Azerbaycan Halk Müziği Örneklerine Yönelik İlgi	f	%	$\bar{x}$	ss
Hiç	24	11,7	2,90	1,10
Az	49	23,9		
Orta	68	33,2		
Oldukça	51	24,9		
Tamamen	13	6,3		
Toplam	**205**	**100,0**		

Tablo 4.2.2'den Türk-Azerbaycan halk müziği örneklerinin öğrencilerin % 33.2'sinin, "orta" düzeyde ilgisini çektiği, % 24.9'unun "oldukça", % 23.9'unun ise "az" ilgisini çektiği anlaşılmaktadır. Aritmetik ortalamalar açısından öğrencilerin ilgi düzeyleri incelendiğinde de yine, "orta" düzeyde (x^2=2.90) ilgi çektiği gözlenmektedir. Bu durum genel açıdan öğrencilerin Türk-Azerbaycan halk müziği örneklerine ilgisinin çok az ya da çok fazla olarak nitelendirilemeyeceğini göstermekle birlikte, halk müziği ve diğer müzik türlerine yönelik ilgi oranları birlikte değerlendirildiğinde Türk halk müziği örneklerine öğrencilerin ilgilerinin bulunduğu şeklinde de yorumlanabilir.

Şekil 4.2. 2

Türk Azerbaycan Halk Müziği Örneklerinin, Öğrenci İlgisini Çekme Düzeyi

4.2.3. Müzik Eğitimlerinde Halk Müziği Düzenlemeleriyle İlgili Çeşitli Yayın ve Nota Örneklerine Ulaşma Güçlüklerine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Araştırmada, müzik eğitimleri sırasında halk müziği düzenlemeleriyle ilgili çeşitli yayın ve nota örneklerine ne derece ulaşabildiklerine ilişkin öğrencilerin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 4.2.3'te görüşlere ilişkin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapmalar ile Şekil 4.2.3'te yüzdelere ilişkin grafik verilmektedir.

Tablo 4.2. 3

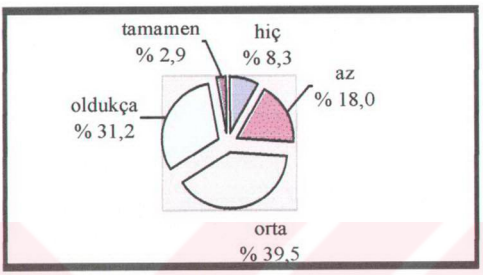
Müzik Eğitimlerinde Halk Müziği Düzenlemeleriyle İlgili Çeşitli Yayın ve Nota Örneklerine Ulaşma Güçlüğüne İlişkin Öğrenci Görüşleri

Halk Müziği Düzenlemeleriyle İlgili Çeşitli Yayın ve Nota Örneklerine Ulaşma Güçlüğü	f	%	$\overline{X}$	ss
Hiç	17	8,3	3,02	0,97
Az	37	18,0		
Orta	81	39,5		
Oldukça	64	31,2		
Tamamen	6	2,9		
Toplam	205	100,0		

Tablo 4.2.3'ün incelenmesinden de anlaşılabileceği gibi öğrencilerin % 39.5'i, halk müziği düzenlemeleriyle ilgili çeşitli yayın ve nota örneklerine ulaşmakta "orta" düzeyde zorlandıklarını ifade ederken, % 31.2'si "oldukça" zorlandığını ifade etmektedir. Hiç zorlanmadığını (% 8.3) ya da tamamen zorlandığını (% 2.9) ifade eden öğrencilerin oranı çok az ve birbirine yakındır. Aritmetik ortalamalar açısından görüşler değerlendirildiğinde de, ulaşma güçlüğünün "orta" (x^2=3.02) düzeyde olduğu görülmektedir. Bu durum, öğrencilerin müzik eğitimleri sırasında halk müziği düzenlemeleriyle ilgili çeşitli yayın ve nota örneklerine genel olarak ulaşabildikleri şeklinde yorumlanabilir. Öğrencilerin bazı yayın ve nota örneklerine ulaşamamalarında, en önemli etkenlerden birisi öğrenim gördükleri üniversitelerin bulundukları coğrafi konum ve gelişmişlik düzeylerindeki farklılıklar olabilir.

Şekil 4.2. 3

Müzik Eğitimlerinde Halk Müziği Düzenlemeleriyle İlgili Çeşitli Yayın ve Nota Örneklerine Ulaşma Güçlüklerine İlişkin Öğrenci Görüşleri

4.2.4. Halk Müziğinin Çeşitli Çalgılarla Söylenme Güçlüğünün ve Kaynak Yetersizliğinin Halk Müziğine Yönelik İlgilerine Etki Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Araştırmada, halk müziğinin çeşitli çalgılarla söylenme güçlüğünün ve kaynak yetersizliğinin halk müziğine yönelik ilgilerine ne derece etki ettiğine ilişkin öğrencilerin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 4.2.4'te görüşlere ilişkin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapmalar ile Şekil 4.2.4'te yüzdelere ilişkin grafik verilmektedir.

Tablo 4.2.4.

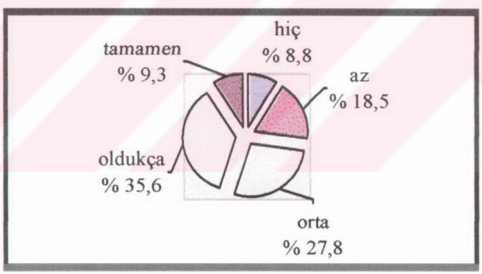
Halk Müziğinin Çeşitli Çalgılarla Söylenme Güçlüğünün ve Kaynak Yetersizliğinin Halk Müziğine Yönelik İlgilerine Etki Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Halk Müziğinin Çeşitli Çalgılarla Söylenme Güçlüğü ve Kaynak Yetersizliğinin Öğrenci İlgisine Etkisi	f	%	$\bar{x}$	ss
Hiç	18	8,8	3,18	1,11
Az	38	18,5		
Orta	57	27,8		
Oldukça	73	35,6		
Tamamen	19	9,3		
Toplam	205	100,0		

Tablo 4.2.4'te öğrencilerin % 35.6'sının, halk müziğinin çeşitli çalgılarla söylenme güçlüğü ve kaynak yetersizliği bulunmasının halk müziğine yönelik ilgilerini "oldukça" etkilediğini ifade ettiği görülmektedir. Yine tablo incelendiğinde, ilgisini "orta" düzeyde etkilediğini ifade eden öğrencilerin oranının ise % 27.8 olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalar değerlendirildiğinde de, halk müziğine ilginin "orta" (x^2=3.18) düzeyde etkilendiği anlaşılmaktadır. Buna göre, öğretmen adayları içerisinde bazı çalgılarla kendilerini sınırlandırmak istemeyen öğrencilerin varlığı ve halk müziğini söyleme güçlüğü çeken öğrencilerin varlığı, halk müziğine yönelik düşük ilgide etkili ve önemli bir faktör olarak nitelendirilebilir.

Şekil 4.2. 4

Halk Müziğinin Çeşitli Çalgılarla Söylenme Güçlüğünün ve Kaynak Yetersizliğinin Halk Müziğine Yönelik İlgilerine Etki Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri

4.2.5. Bireysel Ses Eğitimi Dersinde Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Araştırmada, müzik eğitimleri sırasında aldıkları bireysel ses eğitimi dersinde, Türkiye-Azerbaycan ortak halk türkülerine ne derece yer verildiğine ilişkin öğrencilerin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 4.2.5'te görüşlere ilişkin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\overline{x}$) ve standart sapmalar ile Şekil 4.2.5'te yüzdelere ilişkin grafik verilmektedir.

Tablo 4.2. 5

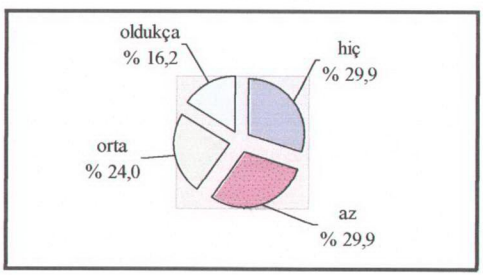
Bireysel Ses Eğitimi Dersinde Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Bireysel Ses Eğitimi Dersinde Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesi	f	%	$\overline{X}$	ss
Hiç	61	29,9	2,26	1,06
Az	61	29,9		
Orta	49	24,0		
Oldukça	33	16,2		
Tamamen	-	-		
Toplam	204	100,0		

Tablo 4.2.5'te de görüldüğü gibi öğrencilerin % 29.9'u, müzik eğitimleri sırasında aldıkları bireysel ses eğitimi dersinde, Türkiye-Azerbaycan ortak halk türkülerine "hiç" yer verilmediğini, yine % 29.9'u, "az" yer verildiğini, % 24'ü,ise "orta" düzeyde yer verildiğini ifade etmektedir. Hiç ya da az yer verildiğini ifade edenlerin oranı yaklaşık % 60'ı bulmaktadır. Ortalamalar değerlendirildiğinde ise, öğrencilerin "az" yer verildiği (x^2=2.26) görüşünde oldukları anlaşılmaktadır. Buna göre, öğretmen adaylarının bireysel ses eğitimi dersinde, Türkiye-Azerbaycan ortak halk türkülerine yeterince yer verilmediğini düşündükleri söylenebilir. Bunun nedenleri arasında ise öğretim elemanları ve öğrencilerin ilgisi, bilgisi, kaynak yetersizliği, ders programlarının süresi sayılabilir.

Şekil 4.2. 5

Bireysel Ses Eğitimi Dersinde Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri

4.2.6. Piano Eğitimi Dersinde Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Araştırmada, müzik eğitimleri sırasında aldıkları piano eğitimi dersinde, Türkiye-Azerbaycan ortak halk türkülerine ne derece yer verildiğine ilişkin öğrencilerin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 4.2.6'da görüşlere ilişkin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapmalar ile Şekil 4.2.6'da yüzdelere ilişkin grafik verilmektedir.

Tablo 4.2. 6

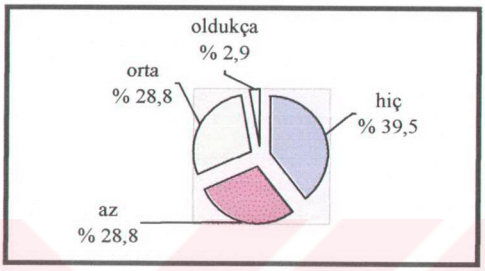
Piano Eğitimi Dersinde Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Piano Eğitimi Dersinde Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesi	f	%	$\bar{X}$	ss
Hiç	81	39,5	1,95	0,90
Az	59	28,8		
Orta	59	28,8		
Oldukça	6	2,9		
Tamamen	-	-		
Toplam	**205**	**100,0**		

Tablo 4.2.6'dan da anlaşılabileceği gibi öğrencilerin % 39.5'i, müzik eğitimleri sırasında aldıkları piano eğitimi dersinde, Türkiye-Azerbaycan ortak halk türkülerine "hiç" yer verilmediğini, % 28.8'i, "az" yer verildiğini, yine % 28.8'i ise "orta" düzeyde yer verildiğini ifade etmektedir. Hiç ya da az yer verildiğini ifade edenlerin oranı yaklaşık % 68'dir. Aritmetik ortalamalara bakıldığında da öğrencilerin "az" yer verildiği (x^2=1.95) görüşünde oldukları anlaşılmaktadır. Buna göre, öğretmen adaylarının piano eğitimi dersinde, Türkiye-Azerbaycan ortak halk türkülerine yeterince yer verilmediğini düşündükleri söylenebilir. Bunun nedenleri arasında ise öğretim elemanları ve öğrencilerin ilgisi, bilgisi, kaynak yetersizliği, ders programlarının süresi sayılabilir.

Şekil 4.2. 6

Piano Eğitimi Derslerinde Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri

4.2.7. Ana Çalgı Eğitimi Dersinde Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Araştırmada, müzik eğitimleri sırasında aldıkları ana çalgı eğitimi dersinde, Türkiye-Azerbaycan ortak halk türkülerine ne derece yer verildiğine ilişkin öğrencilerin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 4.2.7'de görüşlere ilişkin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\overline{X}$) ve standart sapmalar ile Şekil 4.2.7'de yüzdelere ilişkin grafik verilmektedir.

Tablo 4.2. 7

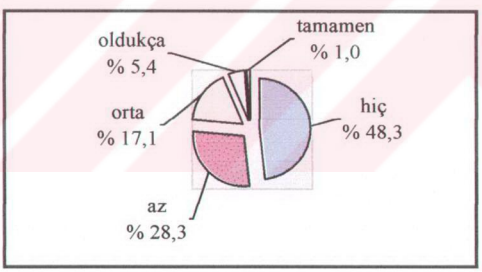
Ana Çalgı Eğitimi Dersinde Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Ana Çalgı Eğitimi Dersinde Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesi	f	%	$\overline{X}$	ss
Hiç	99	48,3	1,82	0,96
Az	58	28,3		
Orta	35	17,1		
Oldukça	11	5,4		
Tamamen	2	1,0		
Toplam	**205**	**100,0**		

Tablo 4.2.7'de de görüldüğü gibi öğrencilerin % 48.3'ü, müzik eğitimleri sırasında aldıkları ana çalgı eğitimi dersinde, Türkiye-Azerbaycan ortak halk türkülerine "hiç" yer verilmediğini, % 28.3'ü, "az" yer verildiğini, % 17.1'i ise "orta" düzeyde yer verildiğini ifade etmektedir. Hiç ya da az yer verildiğini ifade edenlerin oranı yaklaşık % 76'dır. Aritmetik ortalamalardan da öğrencilerin "az" yer verildiği (x^2=1.95) görüşünde oldukları anlaşılmaktadır. Buna göre, öğretmen adaylarının ana çalgı eğitimi dersinde, Türkiye-Azerbaycan ortak halk türkülerine yeterince yer verilmediğini düşündükleri söylenebilir. Bunun nedenleri arasında ise öğretim elemanları ve öğrencilerin ilgisi, bilgisi, kaynak yetersizliği, ders programlarının süresi sayılabilir.

Şekil 4.2. 7

Ana Çalgı Eğitimi Derslerinde Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri

4.2.8. Toplu Çalma-Söyleme Eğitimi Dersinde Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Araştırmada, müzik eğitimleri sırasında aldıkları toplu çalma-söyleme eğitimi dersinde, Türkiye-Azerbaycan ortak halk türkülerine ne derece yer verildiğine ilişkin öğrencilerin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 4.2.8'de görüşlere ilişkin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\overline{X}$) ve standart sapmalar ile Şekil 4.2.8'de yüzdelere ilişkin grafik verilmektedir.

Tablo 4.2. 8

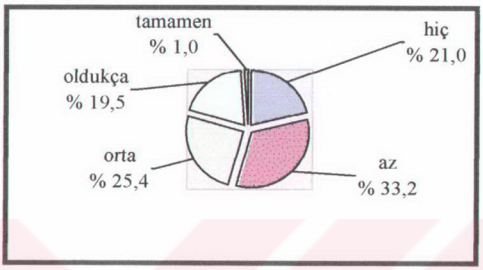
Toplu Çalma-Söyleme Eğitimi Dersinde Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Toplu Çalma-Söyleme Eğitimi Dersinde Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesi	f	%	$\overline{X}$	ss
Hiç	43	21,0	2,46	1,06
Az	68	33,2		
Orta	52	25,4		
Oldukça	40	19,5		
Tamamen	2	1,0		
Toplam	**205**	**100,0**		

Tablo 4.2.8'den de anlaşılabileceği gibi öğrencilerin % 21'i, müzik eğitimleri sırasında aldıkları toplu çalma-söyleme eğitimi dersinde, Türkiye-Azerbaycan ortak halk türkülerine "hiç" yer verilmediğini, % 33.2'si, "az" yer verildiğini, % 25.4'ü ise "orta" düzeyde yer verildiğini ifade etmektedir. Hiç ya da az yer verildiğini ifade edenlerin oranı yaklaşık % 54'tür. Aritmetik ortalamalardan da öğrencilerin "az" yer verildiği (x^2=2.46) görüşünde oldukları anlaşılmaktadır. Buna göre, öğretmen adaylarının toplu çalma-söyleme eğitimi dersinde, Türkiye-Azerbaycan ortak halk türkülerine yeterince yer verilmediğini düşündükleri söylenebilir. Bunun nedenleri arasında ise öğretim elemanları ve öğrencilerin ilgisi, bilgisi, kaynak yetersizliği, ders programlarının süresi sayılabilir.

Şekil 4.2. 8

Toplu Çalma-Söyleme Eğitimi Derslerinde Türkiye-Azerbaycan Ortak Halk Türkülerine Yer Verilme Derecesine İlişkin Öğrenci Görüşleri

4.2.9. Öğrencilerin Eğitim Müziği Amacıyla En Çok Kullandıkları Halk Türküleri ve Besteci Şarkıları

Araştırmanın ikinci alt probleminde son olarak, eğitim müziği amacıyla öğrencilerin en çok kullandıkları halk türküleri ve besteci şarkıları belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 4.2.9'da öğrencilerin en çok kullandıkları halk türküleri ve besteci şarkılarının sıra numaraları ile frekans (f) ve yüzdeleri (%)verilmektedir.

Tablo 4.2. 9

Öğrencilerin Eğitim Müziği Amacıyla En Çok Kullandıkları Halk Türküleri ve Besteci Şarkıları

Sıra No	Türküler / Besteci Şarkıları	f	%
1	Laçin	135	65,9
2	Aman Avcı	129	62,9
3	Sarı Gelin	111	54,1
3	Ayrılık	111	54,1
5	Yalgızam	93	45,4
6	Arzu Gızım	57	27,8
7	Iğdır'ın/Quba'nın Al (Ağ) Alması	51	24,9
8	Alagöz	44	21,5
9	Girdim Yarin Bahçasına	43	21,0
10	Senden Bana Yar Olmaz	38	18,5
11	Yanıram Aşkına Can Yar	37	18,0
12	Küçelere Su Serpmişem	27	13,2
13	Pencereden Taş Gelir	23	11,2
14	Bu Dağda Maral Gezer	21	10,2
15	Alma Almaya Benzer	20	9,8
16	Khumar Oldum	17	8,3
17	Gözelim Sensen	16	7,8
17	Tello	16	7,8
18	Gara Gile	15	7,3
19	Bağa Girdim Üzüme	8	3,9
20	Kızıl Yüzük	1	0,5
Toplam			**100,0**

Tablo 4.2.9'da da görüldüğü gibi öğrencilerin en çok kullandıkları halk türküleri ve besteci şarkıları içerisinde % 65.9 ile birinci sırayı *"Laçin"*, ikinci sırayı % 62.9 ile *"Aman Avcı"* almaktadır. Öğrencilerin % 54.1'i ise üçüncü sırada ve aynı oranda *"Ayrılık"* şarkısı ve *"Sarı Gelin"* türkülerini kullanmaktadırlar. En az kullandıkları türkülerin başında ise % 0.5. ile *"Kızıl Yüzük"*, % 3.9 ile *"Bağa Girdim Üzüme"* ve % 7.3 ile *"Gara Gile"* türküleri yer almaktadır.

4.3. TÜRKİYE-AZERBAYCAN ORTAK KÜLTÜRÜNDE YER ALAN HALK TÜRKÜLERİNİN EĞİTİM MÜZİĞİNİN BAZI DEĞİŞKENLERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Araştırmanın üçüncü alt probleminde müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda, Müzik Eğitiminde *"Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin"* kullanımında ortaya çıkan benzerlikler ve farklılıklar araştırılmıştır. Bu türküler ezgisel yapı, söz, form, ses sınırları ve ritmik yapıları bakımından incelemeye alınmıştır. Araştırma sırasında TRT ve eğitim kurumlarının repertuarında bulunan türkülerden bazılarının Azerbaycan'da besteci şarkısı olduğu belirlenmiştir. Örneğin Arzu Gızım isimli şarkının müziği amatör besteci Alekper Tagiyev'e aittir. Dolayısıyla Arzu Gızım, Yalgızam, Ayrılık, Alagöz, Kızıl Yüzük adlı eserler inceleme dışında tutulmuştur. Araştırma kapsamında yapılan anketler sonucu belirlenen ilk beş türkü, ortaya çıkan bulgular ışığında belirtilen değişkenlerle ayrı ayrı incelenmiş ve tablolaştırılmıştır.

4.3.1. Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Halk Türkülerinin "Ezgisel Yapı" Bakımından İncelenmesi Sonucunda Aralarında Bir İlişki Var Mıdır?

Araştırmanın üçüncü alt problemi içerisinde ilk olarak, Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin "ezgisel yapı" bakımından incelenmesi ile farklılıklar ve benzerlikler belirtilmiştir.

Tablo 4.3 1

Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Halk Türkülerinin "Ezgisel Yapı" Bakımından İncelenmesi

Türkü İsmi	Türkiye	Azerbaycan
Erzurum Çarşı Pazar(Türkiye) Sarı Gelin(Azerbaycan)	Hüseyni makamındadır. Ezgide eksik bakiye(♩2) fa# bulundurmaktadır.	Şur Mugam
Iğdır'ın Al Alması (Türkiye) Quba'nın Ağ Alması (Azerbaycan)	Nihavent-buselik Makamındadır. Ezgide do#, si♭ bulunmaktadır.	Bayati Şiraz Mugam
Amman Avcı Vurma Meni (Türkiye) Aman Ovçu (Azerbaycan)	Nihavent makamındadır. Ezgide si♭, mi♭, fa# bulunmaktadır.	Bayati Şiraz Mugam (Triller Mib Almıştır)
Laçin (Türkiye) Laçın (Azerbaycan)	Nihavent Makamındadır. Ezgide fa# Bulunmaktadır.	Bayati Şiraz Mugam
Senden Bana Yar Olmaz (Türkiye) Senden Mene Yar Olmaz (Azerbaycan)	Hüseyni Makamındadır. Ezgide Eksik Bakiye(♩2), Fa# bulunmaktadır	Şur Mugam

Tablo 4.3.1'de görüldüğü gibi Türkiye'de "Erzurum Çarşı Pazar" isimli türkü hüseyni makamında olup ezgide eksik bakiye (♩2) ve fa # bulundururken; Azerbaycanda "Sarı Gelin" isimli olan aynı türkü Şur Mugamıdır. Türkiye'de "Iğdır'ın Al Alması" isimli türkü ise Nihavent-buselik makamında olup ezgide do#, si♭ bulundururken; Azerbaycan'da "Quba'nın Ağ Alması" isimli türkü Bayati Şiraz mugamdır.Türkiye'de "Aman Avcı" isimli türkü nihavent makamında olup ezgide si♭ mi♭ fa# bulundururken; Azerbaycan'da "Aman Ovçu" isimli türkü Bayatı Şiraz mugamdır. Türkiye'de "Laçin" isimli türkü nihavent makamında olup ezgide fa# bulundururken; Azerbaycan'da "Laçın" isimli türkü Bayatı Şiraz mugamdır. Türkiye'de "Senden bana yar olmaz" isimli türkü hüseyni makamında olup ezgide eksik bakiye (♩2) ve fa # bulundururken; Azerbaycan'da "Senden mene yar olmaz" isimli olan aynı türkü Şur Mugamıdır

4.3.2. Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin "söz" bakımından incelenmesi sonucunda aralarında bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın üçüncü alt problemi içerisinde ikinci olarak, Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin "söz" bakımından incelenmesiyle elde edilen bulgulara göre benzerlikler ve farklılıkları ortaya çıkartılmıştır.

Tablo 4.3.2 1

Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Erzurum Çarşı Pazar(Türkiye)-Sarı Gelin(Azerbaycan) Türküsünün "Söz" Bakımından İncelenmesi

Erzurum Çarşı Pazar (Türkiye)	**Sarı Gelin (Azerbaycan)**
Erzurum çarşı pazar **Neynim aman aman, neynim amman aman,** **Neynim aman aman sarı gelin** İçinde bir kız gezer Hop ninen ölsün sarı gelin aman, sarı gelin aman, Sarı gelin aman, suna yarim Elinde divit kalem **Neynim amman aman, neynim amman aman,** **Neynim amman aman,sarı gelin** Katlime ferman yazar hop ninen ölsün sarı gelin aman, Sarı gelin aman, sarı gelin aman, suna yarim Palandöken yüce dağ **Neynim aman aman, neynim amman aman,** **Neynim aman aman sarı gelin** Altı mor sünbüllü bağ Hop ninen ölsün sarı gelin aman, sarı gelin aman, Sarı gelin aman, suna yarim Seni vermem yadlara **Neynim amman aman, neynim amman aman,** **Neynim amman aman,sarı gelin** Niceki bu canım sağ Hop ninen ölsün sarı gelin aman, sarı gelin aman, Sarı gelin aman, suna yarim.	Saçın ucun hörmezler, Gülü gönçe dermezler, sarı gelin. Bu sevda ne sevdadır. Seni mene vermezler; **Neynim aman-aman** **Neynim aman-aman, sarı gelin.** Bu derenin uzunu, Çoban gaytar guzunu, guzunu. Ne ola bir gün görem, Nazlı yarım üzünü; **Neynim aman-aman** **Neynim aman-aman, sarı gelin.** Aşıg eller ayrısı, Şana teller ayrısı, ayrısı. Bir gününe dözmezdim, Oldum iller ayrısı; **Neynim aman-aman** **Neynim aman-aman, sarı gelin**

Tablo 4.3.2.1'de görüldüğü gibi her iki isim birbirinden farklıdır. TRT repertuarında "Erzurum Çarşı Pazar" olarak geçen türkünün adı Azerbaycan'da "Sarı Gelin"dir. Türkiye'de "Erzurum Çarşı Pazar" türküsü halk arasında "Sarı Gelin" adıyla bilinmektedir. Türküler, yer isimleri bakımından birbirinden ayrılmaktadır. TRT repertuarında bu türkünün "Erzurum çarşı pazar" olarak geçmesi buna örnek teşkil eder. Nakarat bölümü dışında sözlerde herhangi bir benzerlik bulunmamaktadır.

Tablo 4.3.2 2

Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Iğdır'ın Al Alması (Türkiye)- Quba'nın Ağ Alması (Azerbaycan) Türküsünün "Söz" Bakımından İncelenmesi

Iğdır'ın Al Alması (Türkiye)	Quba'nın Ağ Alması (Azerbaycan)
Iğdır'ın Al **Alması** Ay Balam, **Yemeye** Bal **Alması,** Yar Gelenden Sonra, **Yaremin Sağalması, Ölürem,** **Ölürem Yar,** Yetimem Yar Yetimem Yar Yar Ay Balam Ay Sevirem Yar Sevirem **Yar Sevirem Yar Yar** Iğdır'dan Alma Aldım Ay Balam Yarimi Yola Saldım Var Gedenden Sonra Ayva Gibi Sarardım **Ölürem Yar,** Yetimem Yar Yetimem Yar Yar Ay Balam Ayı Sevirem Yar Sevirem Yar Sevirem Yar Yar Deryada Balıklar Ay balam, Suda Oynar Balıklar, Ne Bu Sevda Olaydı, Ne de Bu Ayrılıklar, **Ölürem Yar,**Yetimem Yar Yetimem Yar Yar Ay Balam Ay Sevirem Yar Sevirem **Yar Sevirem** Yar Yar	Qubanın ağ **alması,** **Yemeye dağ alması.** Yarım gelene qalıb, **Yaramın sağalması.** **Ölürem, ölürem yar,** Yanıram yar, **Sevirem yar,** gel. Aman, ölürem yar, **Yanıram yar,** **Sevirem yar,** gel.

Tablo 4.3.2.2'de görüldüğü gibi türkünün ismi sahip olduğu coğrafi konum ve özellikleri bakımından farklılık göstermektedir. TRT repertuarında "Iğdırın al(kırmızı) alması" olarak geçen türkü Azerbaycan'da "Qubanın ağ (beyaz) alması" şeklinde geçmektedir. Sözler karşılaştırıldığında TRT den alınan sözler 3 kıta ve aralarında nakarat görülürken; Azerbaycan tarafında sadece 1 kıta ve nakarat bulunmaktadır.

Tablo 4.3.2 3

Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Amman Avcı (Türkiye)-Aman Ovçu (Azerbaycan) Türküsünün "Söz" Bakımından İncelenmesi

Amman Avcı Vurma Meni (Türkiye)	**Aman Ovçu (Azerbaycan)**
Amman Avcı Vurma Meni **Men Bu Dağın Ay Balam Maralıyam** **Maralıyam,** Hem Yaralı **Avcı Vurmuş Aybalam Yaralıyam** Bir Daş Attım Çaya Düştü Çaydan Bir Çift Aybalam Suna Uçtu Menim Könlüm Sene Düştü Senin Könlün Aybalam Kime Düştü Bu Dağlarda Ceyran Gezer Tırnakları Aybalam Daşlar Ezer Men O Yara Neylemişem O Yar Menden Aybalam Kenar Gezer.	**Aman ovçu,vurma meni,** **Men bu dağın, ay balam,** **maralıyam;** **Maralıyam, maralıyam,** **Ovçu elinden, ay gülüm,** **yaralıyam** Çekilmez, yar, duman yerden, Küserler, yar, uman yerden. Maralımı itirmişem, Gezerem, yar, güman yerden. Ezizim, gel bağ ilen Bahça ilen, a balam, bağ ilen. Dedin meni aranda gözle, Yolun saldın, a gülüm, dağ ilen. Dolan gel, yar, bu dağ ilen, Gül-çiçek der budag ilen. Sene yahşi yar demezler Men ölsem, yar, bu dağ ilen.

Tablo 4.3.2.3'de görüldüğü gibi türkünün birinci kıtasının sözleri büyük oranda aynı olmakla beraber ikinci ve üçüncü kıtaların söz bakımından birbirleri arasında oldukça farklılık bulunmaktadır. TRT repertuarında ki sözler üç kıtadan oluşurken Azerbaycan kaynaklarında dört kıta bulunmuştur.

Tablo 4.3.2 4

Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Laçin (Türkiye)-Laçın (Azerbaycan) Türküsünün "Söz" Bakımından İncelenmesi

Laçin (Türkiye)	Laçın (Azerbaycan)
Ay Laçin can Laçin **Can sana kurban Laçin** **Ay Laçin can Laçin** **Can sana kurban Laçin** Aras üste buz üste Kebap yanar köz üste Goy meni götürsünler balam Bir ela göz kız üste Akuşka' dan daş gelir Kumar gözden yaş gelir Seni mene verseler balam Allah'a da hoş gelir.	Araz axar lil ile Deste deste gül ile Men yarımı sevirem, Şirin-şirin dil ile **Ay Laçın, can Laçın,** **Men sene gurban, Laçın.** Bağçaları sarı gül, Yarı qönçe, yarı gül, Tez açıldın, tez soldun, Olmayaydı beri gül. **Ay Laçın, can Laçın,** **Men sene gurban, Laçın.** Alma versem almazsan, Sen almadan qalmazsan. Hansı bağın gülüsen, Saralmazsan, solmazsan . **Ay Laçın, can Laçın,** **Men sene gurban, Laçın.**

Tablo 4.3.2.4'de görüldüğü türkü isimleri her ne kadar birbirine yakın olsa da içerik olarak türkünün büyük bölümünde farklılıklar bulunmaktadır. Türkünün Azerbaycan'da kullanılan şeklindeki nakarat kısmı hariç herhangi bir benzerlik söz konusu değildir. Türkiye'de Eğitim Müziğinde sıkça kullanılan Laçin türküsünün 3.bölümünde ise Rusca "pencere" anlamına gelen *Akuşka* kelimesinin bulunması göze çarpan bir diğer ayrıntıdır.

Tablo 4.3.2 5

Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Senden Bana Yar Olmaz (Türkiye)-Senden Mene Yar Olmaz (Azerbaycan) Türküsünün "Söz" Bakımından İncelenmesi

Senden Bana Yar Olmaz **(Türkiye)**	**Senden Mene Yar Olmaz** **(Azerbaycan)**
Senden bana yar olmaz Olsa **vefakar olmaz** **Kışa çevirme yazımı** **Çalıp** dinletme **sazımı** **Küstürüp sen al nazımı** **Yaralıyam** yaralı Her ağaçta bar olmaz Seven bahtiyar olmaz **Kışa çevirme yazımı** **Çalıp dinletme sazımı** **Küstürüp sen al nazımı** **Yaralıyam** yaralı Yar ki yardan ayrılsın Ağlamaktır neşesi. **Kışa çevirme yazımı** **Çalıp dinletme sazımı** **Küstürüp sen al nazımı** **Yaralıyam** yaralı	**Senden mene yar olmaz,** Ehde **vefadar olmaz.** Yüz min il bahar olsa, Bülbülsüz güller açmaz. Nakarat **Küsdürmüsen al nazımı,** **Qışa dönderme yazımı,** **Çalıb dindirme sazımı,** **Yaralıyam** yar, yar.

Tablo 4.3.2.5'de görüldüğü gibi türkülerin isimleri arasındaki yakın bağlantıyla doğru orantılı olarak kelime benzerlikleri özellikle nakarat bölümünde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. *Bununla birlikte her ne kadar yakın kelimeler ve benzerlikler* bulunsa da cümle kuruluşlarındaki farklılıklar göze çarpmaktadır. TRT repertuarında bu türkü üç kıta olarak gözükürken; Azerbaycan kaynaklarında tek kıta ve nakarat bölümüyle kullanılmakta olduğu bulunmuştur.

4.3.3. Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Halk Türkülerinin "Form" Bakımından İncelenmesi Sonucunda Aralarında Bir İlişki Var Mıdır?

Araştırmanın üçüncü alt problemi içerisinde üçüncü olarak, Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin "form" bakımından incelenmesiyle elde edilen bulgulara göre benzerlikler ve farklılıkları ortaya çıkartılmıştır. İnceleme sonucunda form bakımından türküler arasında farklılık olmadığı görülmüştür.

Şekil 4.3.3. 1

Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan "Erzurum Çarşı Pazar" Türküsünün "Form" Bakımından İncelenmesi

2 Bölümlü Şarkı Formu (A-B). "Erzurum Çarşı Pazar" isimli türkü şekilde' de görüldüğü gibi 1.Bölümü iki cümleden oluşuyor. 1.Cümle iki ölçülü, 2.Cümle dört ölçülüdür. 2.Bölüm iki cümleden oluşuyor. 1.Cümle üç ölçülü 2.Cümle dört ölçülüdür ve 1. Bölümün 2.Cümlesini tekrar ediyor. Türkü iki söz olarak notaya alınmıştır.

Şekil 4.3.3. 2

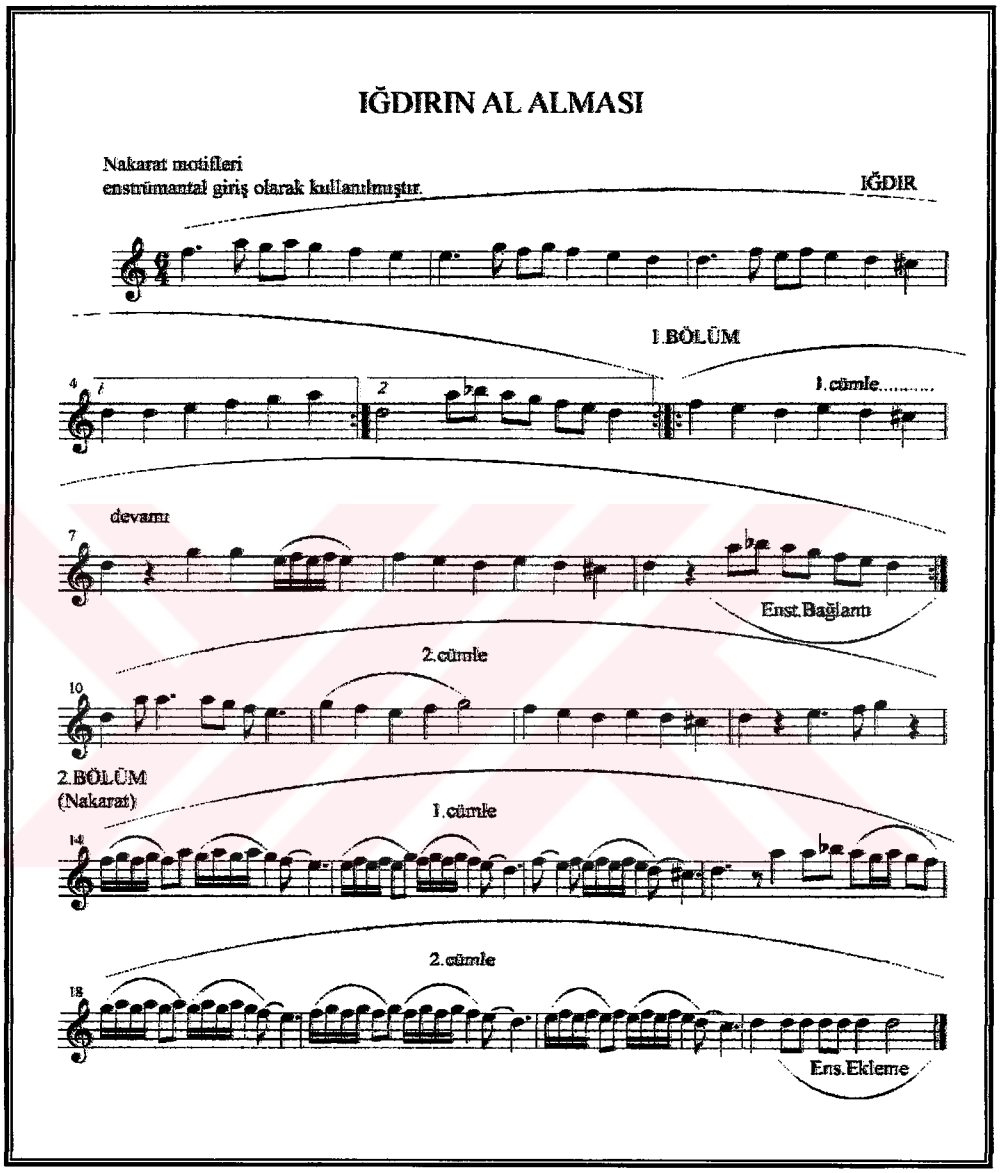
Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan "Sarı Gelin" Türküsünün "Form" Bakımından İncelenmesi

2 Bölümlü Şarkı Formu (A-B). 1.Bölüm 2 cümleden oluşuyor. 1.Cümle 4 ölçülü, 2. Cümle 6 ölçülüdür. 2.Bölüm (Nakarat) 3 Cümleden oluşuyor.1. ve 2. cümle 4 ölçülüdür. 3.cümle 6 ölçülü ve 1.Bölümün 2. cümlesini tekrar ediyor.

Şekil 4.3.3. 3

Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan "Iğdır'ın Al Alması" Türküsünün "Form" Bakımından İncelenmesi

2 Bölümlü Şarkı Formu (A-B) Enstrümantal giriş olarak nakarat kullanılmıştır.Türkünün 2.bölümü olarak nakarat belirlenmiştir.Sözün (1.Bölüm) birinci cümlesinin sonunda (4.ölçüde) enstrümantal bağlantı vardır.1.Bölümün 2.cümlesinin sonundaki (4.ölçüde) motif 2.bölüme bağlıyor. 2. Bölümün sözlü bölümü melizmatik şekilde notaya alınmıştır.

Şekil 4.3.3. 4

Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan "Quba'nın Ağ Alması" Türküsünün "Form" Bakımından İncelenmesi

Basit 2 bölümlü Şarkı formunda (A- B) Bu türkünün notasyonu 1.bölüm olarak söz bölümüyle başlıyor. 1.Bölümün sonundaki motif bağlantısıyla nakarata akıcı olarak geçiyor. Bu türkünün notası tril, mordent, forşlag melizm işaretleriyle zengindir.

Şekil 4.3.3. 5

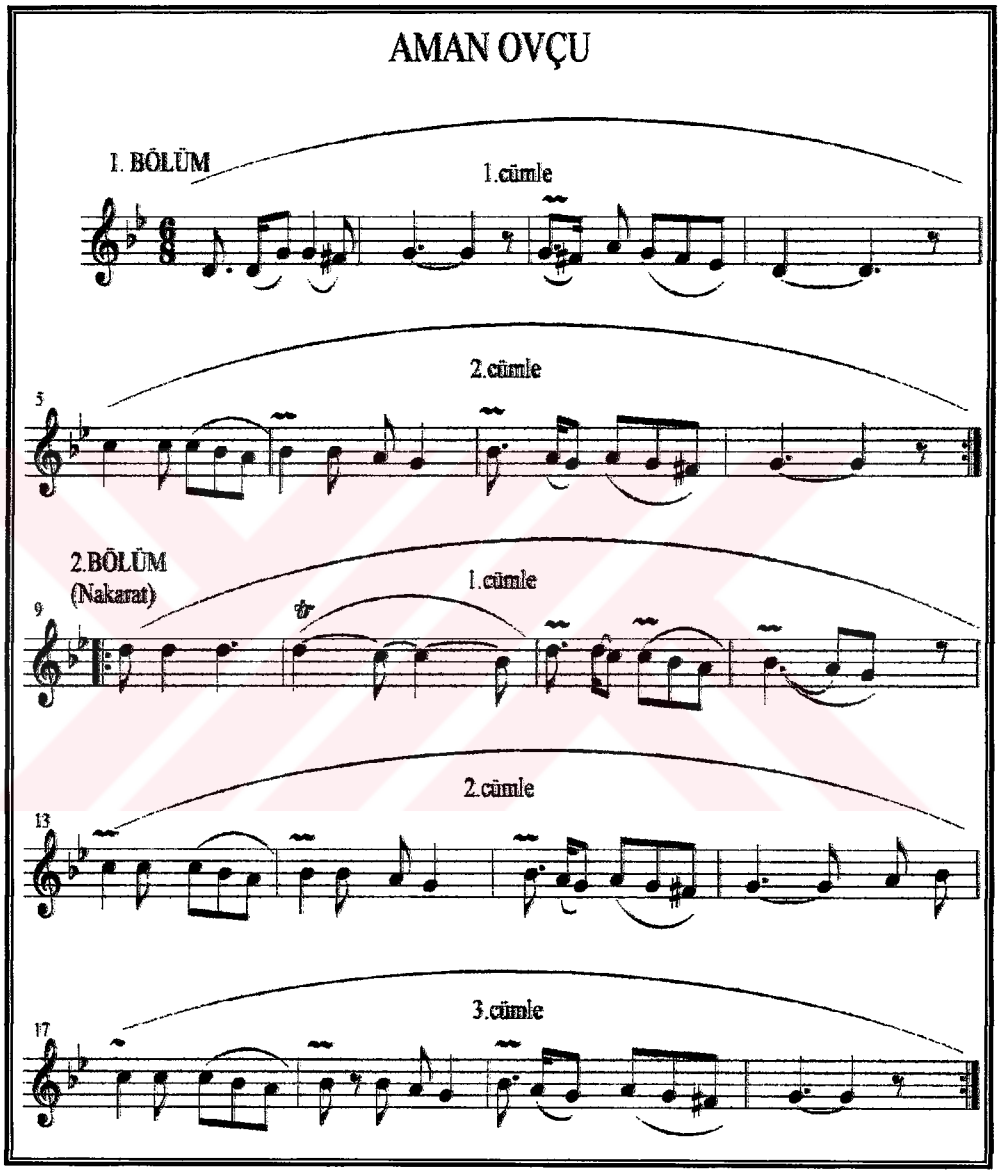
Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan "Aman Avcı" Türküsünün "Form" Bakımından İncelenmesi

Basit 2 bölümlü Şarkı formunda (A-B) 5 ölçülü enstrümantal girişle başlıyor.1.Bölüm 4 ölçülü cümleden oluşmaktadır. 2.Bölüm de 4 ölçülü cümleden ibarettir.

Şekil 4.3.3. 6

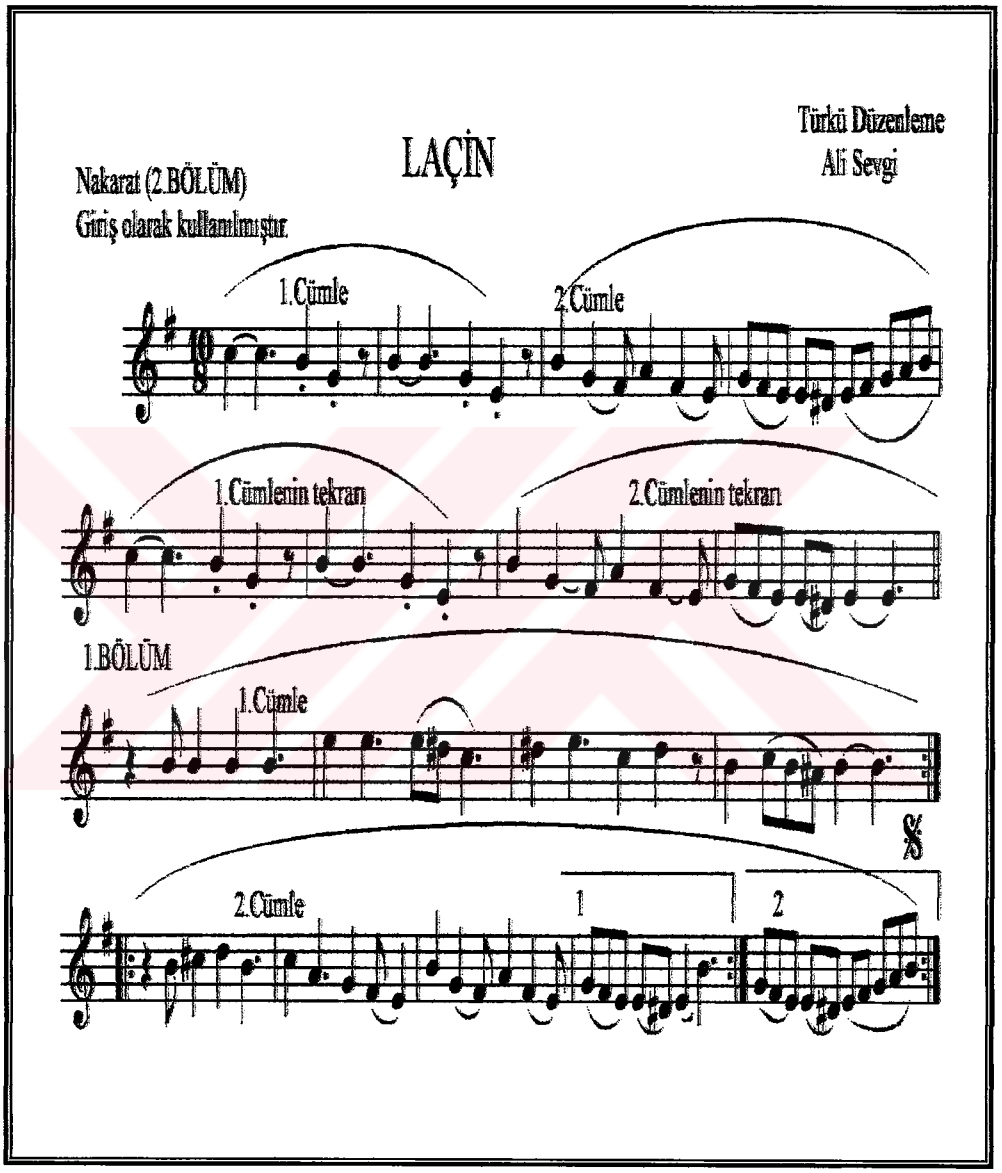
Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan "Aman Ovçu" Türküsünün "Form" Bakımından İncelenmesi

Basit 2 bölümlü Şarkı formunda (A- B) 1.Bölüm iki cümleden oluşmuştur. 2.bölüm üç cümleden oluşmuştur. Bu bölümün 2. ve 3. cümlesi 1.bölümün 2.cümlesini tekrar ediyor. Notada mordent işareti yoğun olarak kullanılmıştır.

Şekil 4.3.3. 7

Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan "Laçin" Türküsünün "Form" Bakımından İncelenmesi

Basit 2 bölümlü Şarkı formunda (A- B) 2.Bölüm(Nakarat) giriş olarak kullanılmıştır. Tekrarlıdır. 1.Bölüm 2 cümleden oluşmuştur.

Şekil 4.3.3. 8

Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan "Laçın" Türküsünün "Form" Bakımından İncelenmesi

Basit 2 bölümlü Şarkı formunda (A- B). 1.Bölüm 2 period'dan oluşuyor. Her periodun iki 4 ölçülü cümlesi var. 2.Bölüm iki cümleden oluşuyor (period).

Şekil 4.3.3. 9

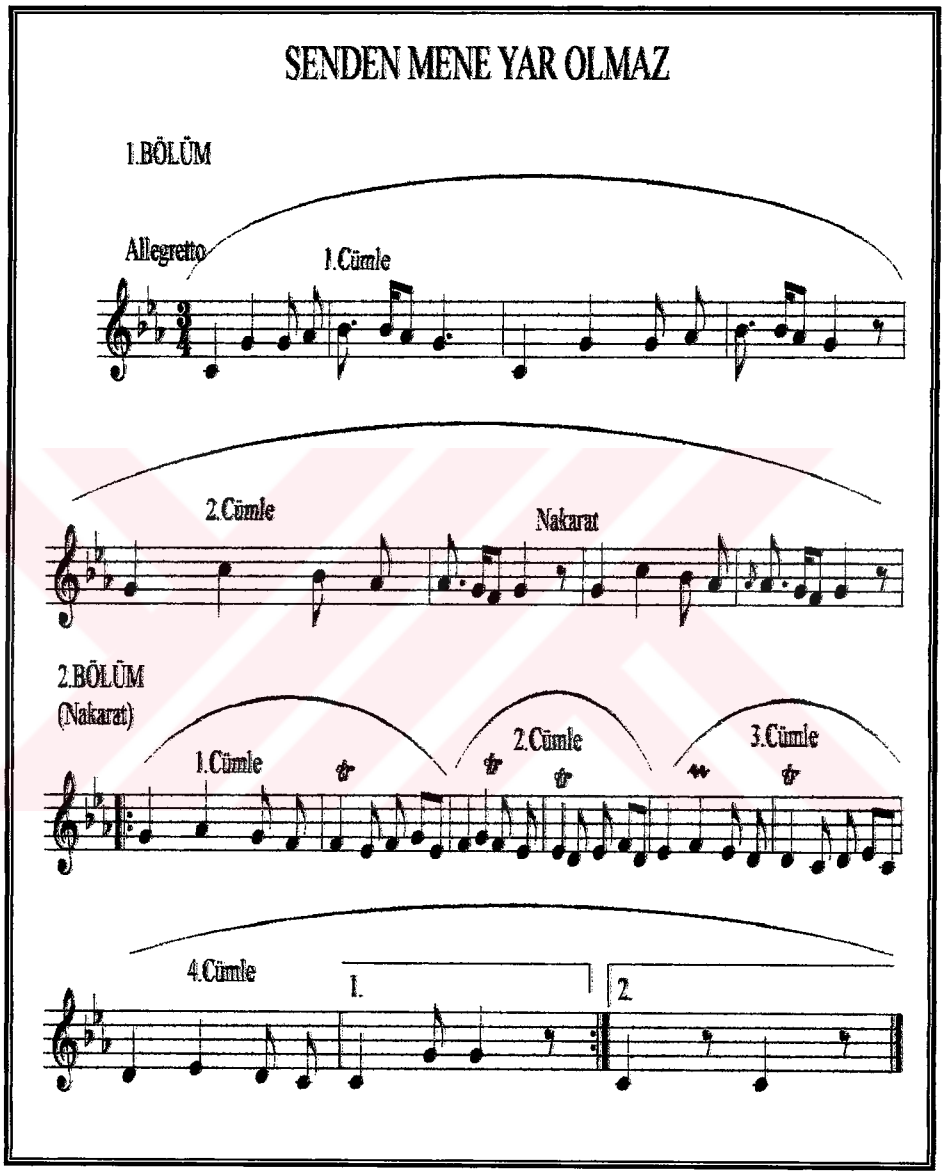
Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan "Senden Bana Yar Olmaz" Türküsünün "Form" Bakımından İncelenmesi

Basit 2 bölümlü Şarkı formunda (A- B), (2.Bölüm) Nakarat sekvensiyon şeklinde cümle olarak enstrümantal giriş gibi kullanılmıştır 1. Bölüm bir cümleden oluşuyor. 2.Bölüm (Nakarat) yukarıda belirlenmiştir.

Şekil 4.3.3. 10

Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan "Senden Mene Yar Olmaz" Türküsünün "Form" Bakımından İncelenmesi

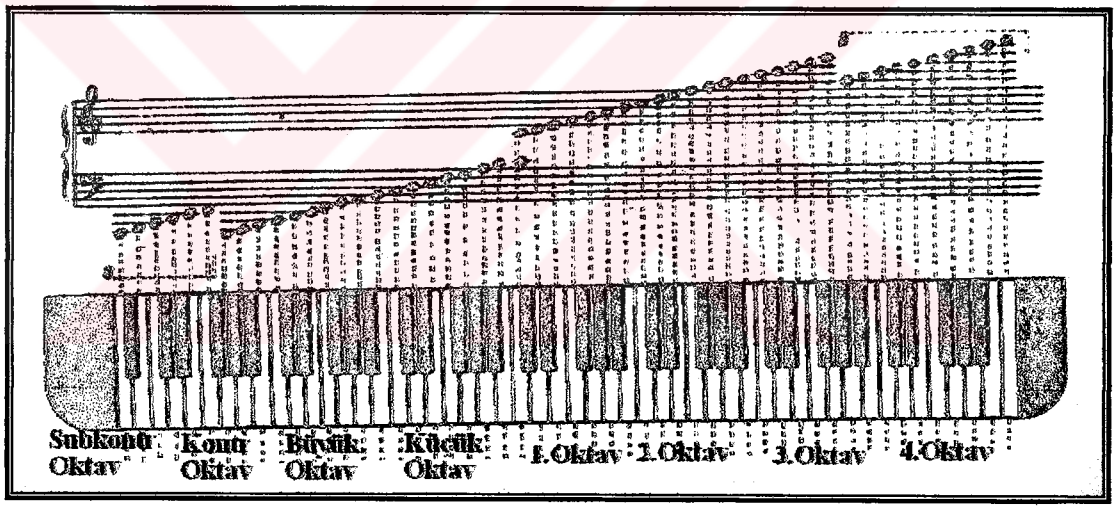
Basit 2 bölümlü Şarkı formunda (A- B) 1.Bölüm iki tekrarlı cümleden oluşmuştur. 2. Bölüm (Nakarat) sekvensiyon şeklinde 4 cümleden oluşmuştur.

4.3.4. Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Halk Türkülerinin "Ses Sınırları" Bakımından İncelenmesi Sonucunda Aralarında Bir İlişki Var Mıdır?

Araştırmanın üçüncü alt problemi içerisinde dördüncü olarak Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin "ses sınırları" bakımından incelenmesiyle elde edilen bulgulara göre benzerlikler ve farklılıkları ortaya çıkartılmıştır.

Şekil 4.3.4.

Piano Klavyesi Ses Dizisi

(Hacıev,1999:12)

Tablo 4.3.4.

Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Halk Türkülerinin "Ses Sınırları" Bakımından İncelenmesi

Türkü İsmi	Türkiye	Azerbaycan
Erzurum Çarşı Pazar (Sarı Gelin)	1.Oktav La İle 2.Oktav Fa# Arasındadır.	1.Oktav La İle 2.Oktav Sol Arasındadır.
Sarı Gelin		
Iğdır'ın Al Alması	2.Oktav Do-Si♭ Arasındadır.	1.Oktav Fa# İle 2.Oktav Mi♭ Arasındadır.
Qubanın Ağ Alması		
Aman Avcı	1.Oktav Fa# İle 2. Oktav Sol Arasındadır.	1.Oktav Re İle 2. Oktav Re Arasındadır.
Aman Ovçu		
Laçin	1.Oktav Re# İle 2. Oktav Mi Arasındadır	Küçük Oktav Si İle 2.Oktav Do Arasındadır
Laçın		
Senden Bana Yar Olmaz	1.Oktav La İle 2. Oktav Fa# Arasındadır	1.Oktav Do İle 2. Oktav Do Arasındadır.
Senden Mene Yar Olmaz		

TRT repertuarında "Erzurum Çarşı Pazar" olarak geçen türkünün ses sınırları 1.Oktav La İle 2.Oktav Fa# arasındadır. Azerbaycan repertuarında "Sarı Gelin" olarak geçen türkünün ses sınırları 1.Oktav La İle 2.Oktav Sol arasındadır. TRT repertuarında "Iğdır'ın Al Alması" olarak geçen türkünün ses sınırları 2.Oktav Do-Si♭ arasındadır. Azerbaycan repertuarında "Quba'nın Ağ Alması" olarak geçen türkünün ses sınırları 1.Oktav Fa# İle 2.Oktav Mi♭ arasındadır. TRT repertuarında "Aman Avcı Vurma Meni" olarak geçen türkünün ses sınırları 1.Oktav Fa# İle 2. Oktav Sol arasındadır. Azerbaycan repertuarında "Aman Ovçu" olarak geçen türkünün ses sınırları 1.Oktav Re İle 2. Oktav Re arasındadır. Eğitim Müziği repertuarında bulunan ve kullanılmakta olan "Laçin" isimli türkünün ses sınırları 1.Oktav Re# İle 2. Oktav Mi arasındadır. Azerbaycan repertuarında "Laçın" olarak geçen türkünün ses sınırları Küçük Oktav Si İle 2.Oktav Do arasındadır.

TRT repertuarında "Senden Bana Yar Olmaz" olarak geçen türkünün ses sınırları 1.Oktav La İle 2. Oktav Fa# arasındadır. Azerbaycan repertuarında "Senden Mene Yar Olmaz" olarak geçen türkünün ses sınırları 1.Oktav Do İle 2. Oktav Do arasındadır.

4.3.5. Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Halk Türkülerinin "Ritmik Yapı" Bakımından İncelenmesi Sonucunda Aralarında Bir İlişki Var Mıdır?

Araştırmanın üçüncü alt problemi içerisinde beşinci olarak Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin "ritmik yapı" bakımından incelenmesiyle elde edilen bulgulara göre benzerlikler ve farklılıkları ortaya çıkartılmıştır.

Tablo 4.3.5

Türkiye-Azerbaycan Ortak Kültüründe Yer Alan Halk Türkülerinin "Ritmik Yapı" Bakımından İncelenmesi

Türkü İsmi	Türkiye	Azerbaycan
Erzurum Çarşı Pazar (Sarı Gelin)	10/8'lik 𝅘𝅥𝅯, 𝅘𝅥𝅮, 𝅘𝅥𝅮., 𝅘𝅥, 𝅗𝅥. değerleri kapsamaktadır	3/4'lük 𝅘𝅥𝅯, 𝅘𝅥𝅮, 𝅘𝅥, 𝅗𝅥., 𝅗𝅥, 𝅝. değerleri kapsamaktadır.
Sarı Gelin		
Iğdır'ın Al Alması	6/4'lük 𝅘𝅥𝅯, 𝅘𝅥𝅮, 𝅘𝅥𝅮., 𝅘𝅥, 𝅗𝅥., 𝅗𝅥 değerleri kapsamaktadır	3/4'lük 𝅘𝅥𝅮, 𝅘𝅥, 𝅗𝅥., 𝅝. değerleri kapsamaktadır..
Qubanın Ağ Alması		
Aman Avcı	6/8'lik 𝅘𝅥𝅯, 𝅘𝅥𝅮, 𝅘𝅥𝅮., 𝅘𝅥, 𝅗𝅥. değerleri kapsamaktadır	6/8'lik 𝅘𝅥𝅯, 𝅘𝅥𝅮, 𝅘𝅥𝅮., 𝅘𝅥, 𝅗𝅥. değerleri kapsamaktadır
Aman Ovçu		
Laçin	10/8'lik 𝅘𝅥𝅮, 𝅘𝅥, 𝅗𝅥., değerleri kapsamaktadır	3/4'lük 𝅘𝅥𝅮, 𝅘𝅥, 𝅗𝅥., 𝅗𝅥, 𝅝. değerleri kapsamaktadır
Laçın		
Senden Bana Yar Olmaz	12/8'lik 𝅘𝅥𝅮, 𝅘𝅥, 𝅗𝅥., değerleri kapsamaktadır	3/4' lük 𝅘𝅥𝅯, 𝅘𝅥𝅮, 𝅘𝅥𝅮., 𝅘𝅥, 𝅗𝅥. değerleri kapsamaktadır
Senden Mene Yar Olmaz		

TRT repertuarında "Erzurum Çarşı Pazar" olarak geçen türkünün ritmik yapısal değeri 10/8'lik dir. Azerbaycan repertuarında "Sarı Gelin" olarak geçen türkünün ritmik yapısal değeri 3/4'lük dür. TRT repertuarında "Iğdırın Al Alması" olarak geçen türkünün ritmik yapısal değeri 6/4'lük dür. Azerbaycan repertuarında "Qubanın Ağ Alması" olarak geçen türkünün ritmik yapısal değeri 3/4'lük dür. TRT repertuarında "Aman Avcı Vurma Meni" olarak geçen türkünün ritmik yapısal değeri 6/8'lik dir. Azerbaycan repertuarında "Aman Ovçu" olarak geçen türkünün ritmik yapısal değeri 6/8'lik dir. Eğitim Müziği repertuarında bulunan ve kullanılmakta olan "Laçin" isimli türkünün ritmik yapısal değeri 10/8'lik dir. Azerbaycan repertuarında "Laçın" olarak geçen türkünün ritmik yapısal değeri 3/4'lük dür. TRT repertuarında "Senden Bana Yar Olmaz" olarak geçen türkünün ritmik yapısal değeri 12/8'lik dir. Azerbaycan repertuarında "Senden Mene Yar Olmaz" olarak geçen türkünün ritmik yapısal değeri 3/4' lük dür.

BÖLÜM V

SONUC ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularına dayalı olarak varılan sonuçlar ve öneriler alt problemlere dayanarak verilmektedir.

5.1 SONUÇLAR

5.1.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın birinci alt probleminde müzik öğretmeni yetiştiren öğretim elemanlarının, Müzik eğitiminde *"Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin"* kullanımına ilişkin görüşleri incelenmiştir.

1. Öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu müzik eğitiminde nitelikli halk müziği eserlerine yer verilmesinin "oldukça" gerekli olduğunu düşünürken yalnızca % 1.8'i "hiç", % 5.4'ü de "az" yer verilmesi gerektiğini düşünmektedir. Buna göre öğretim elemanlarının yaklaşık 2/3'si, nitelikli halk müziği eserlerine yer verilmesini oldukça ya da tamamen gerekli bulmaktadır. Görüşler aritmetik ortalamalar açısından incelendiğinde ise öğretim elemanlarının *"müzik eğitiminde nitelikli halk müziği eserlerine yer verilmesini"* oldukça gerekli buldukları gözlenmektedir.
2. Öğretim elemanlarının % 57.1'i müzik eğitiminde nitelikli halk müziği eserlerinin yer almasının "oldukça" önemli olduğunu düşünmektedir. "Az" önemli olduğunu düşünen öğretim elemanlarının oranı yalnızca % 1.8'dir. Oldukça ve Tamamen önemli bulan öğretim elemanları birlikte değerlendirildiğinde, "önemli" bulan öğretim elemanlarının oranı yaklaşık 3/4'ü bulmaktadır. Aritmetik ortalamalar açısından görüşler değerlendirildiğinde, yine öğretim elemanlarının nitelikli halk müziği eserlerine müzik eğitiminde yer verilmesinin "oldukça" önemli olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır.

3. Öğretim elemanlarının % 51.8'i, nitelikli halk müziği eserlerini kullanabilmenin öğrencinin müzikal gelişimine "oldukça" katkı sağladığını düşünmektedir. Katkısının "Az" olduğunu ifade eden öğretim elemanlarının oranı yalnızca % 3.6'dır. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde ise, öğretim elemanlarının nitelikli halk müziği eserlerini kullanabilmenin öğrencilerin müzikal gelişimine "oldukça" katkı sağladığını düşündükleri gözlenmektedir.
4. Öğretim elemanlarının % 41.1'i, halk müziği eğitimi için hazırlanmış materyallere "az", % 26.8'i "orta" ve % 25'i de "oldukça" düzeylerinde ulaşabildiklerini ifade etmektedirler. Hiç ulaşamadıklarını (% 3.6) ya da tamamen ulaşabildiklerini (% 3.6) ifade eden öğretim elemanlarının oranı ise aynıdır. Aritmetik ortalamalar açısından görüşler değerlendirildiğinde de, öğretim elemanlarının materyallere ulaşma güçlüğünün "orta" düzeyde olduğu görülmektedir.
5. Öğretim elemanlarının % 64.3'ü, Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin müzik eğitimindeki önemini "orta" düzeyde olarak nitelendirmektedir. Aritmetik ortalamalar açısından incelendiğinde de yine "orta" düzeyde görüldüğü anlaşılmaktadır.
6. Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin müzik eğitiminde "orta" düzeyde kullanıldığını ifade eden öğretim elemanlarının oranı % 41.1, olarak görülmektedir. "Az" kullanıldığını ifade edenlerin oranı da yine % 35.7 olarak görülmektedir. Ortalamalar incelendiğinde ise yine görüşlerin "orta" düzeyde kullanıldığını ifade ettiği, bununla birlikte "az" kategorisine de yakın olduğu gözlenmektedir.
7. Öğretim elemanlarının % 33.9'u, Türk-Azerbaycan halk müziği örneklerinden alan çalgılarında "az", % 26.8'i ise "orta" düzeyde faydalanmaktadır. Aritmetik ortalamalar açısından incelendiğinde ise öğretim elemanlarının bu tür örneklerden alan çalgılarında "az" faydalandıkları anlaşılmaktadır.
8. Öğretim elemanlarının % 33.9'u, Türk-Azerbaycan halk müziği eserlerine derslerinde "az", % 26.8'i ise "hiç", % 23.2'si de "orta" düzeyde yer verdiklerini ifade etmektedirler. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde ise

öğretim elemanlarının bu tür eserlere derslerinde "az" yer verdikleri görülmektedir.

9. Öğretim elemanlarının % 48.2'sinin, Türk-Azerbaycan halk müziği örneklerine ilişkin düzenlemelerin öğrencilerin müzikal gelişimlerine "orta" düzeyde katkı getirdiğini, % 41.1'inin ise "oldukça" katkı getirdiğini düşündükleri anlaşılmaktadır. Aritmetik ortalamalar açısından incelendiğinde ise yine öğretim elemanlarının bu tür örneklerin katkısını "orta" düzeyde nitelendirdikleri gözlenmektedir.
10. Öğretim elemanlarının en çok kullandıkları halk türküleri ve besteci şarkıları içerisinde % 64.3 ile birinci sırayı *"Aman Avcı"*, ikinci sırayı % 60.7 ile *"Laçin"* almaktadır. Öğretim elemanlarının % 57.1'i ise üçüncü sırada ve aynı oranda *"Ayrılık"* ve *"Yalgızam"* şarkılarını kullanmaktadırlar. En az kullandıkları türkülerin başında ise % 5.4 *"Alma Almaya Benzer"*, % 8.9 ile *"Gara Gile"*, *"Tello"* ve *"Kızıl Yüzük"* türküleri yer almaktadır.

5.1.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın ikinci alt probleminde müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda öğrenim gören öğrencilerin müzik eğitiminde *"Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin"* kullanımına ilişkin görüşleri incelenmiştir.

1. Türk halk müziği örnekleri öğrencilerin % 40'ının, "orta" düzeyde ilgisini çekerken, % 25.9'unun "oldukça" ilgisini çekmektedir. İlgi düzeyleri aritmetik ortalamalar açısından incelendiğinde ise, Türk halk müziği örneklerinin öğrencilerin "orta" düzeyde ilgisini çektiği anlaşılmaktadır.
2. Türk-Azerbaycan halk müziği örneklerinin öğrencilerin % 33.2'sinin, "orta" düzeyde ilgisini çektiği, % 24.9'unun "oldukça", % 23.9'unun ise "az" ilgisini çektiği anlaşılmaktadır. Aritmetik ortalamalar açısından öğrencilerin ilgi düzeyleri incelendiğinde de yine, "orta" düzeyde ilgi çektiği gözlenmektedir.
3. Öğrencilerin % 39.5'i, halk müziği düzenlemeleriyle ilgili çeşitli yayın ve nota örneklerine ulaşmakta "orta" düzeyde zorlandıklarını ifade ederken, % 31.2'si

"oldukça" zorlandığını ifade etmektedir. Hiç zorlanmadığını (% 8.3) ya da tamamen zorlandığını (% 2.9) ifade eden öğrencilerin oranı çok az ve birbirine yakındır. Aritmetik ortalamalar açısından görüşler değerlendirildiğinde de, ulaşma güçlüğünün "orta" düzeyde olduğu görülmektedir.

4. Öğrencilerin % 35.6'sının, halk müziğinin çeşitli çalgılarla söylenme güçlüğü ve kaynak yetersizliği bulunmasının halk müziğine yönelik ilgilerini "oldukça" etkilediğini ifade ettiği görülmektedir. İlgisini "orta" düzeyde etkilediğini ifade eden öğrencilerin oranının ise % 27.8 olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalar değerlendirildiğinde de, halk müziğine ilginin "orta" düzeyde etkilendiği anlaşılmaktadır.
5. Öğrencilerin % 29.9'u, müzik eğitimleri sırasında aldıkları bireysel ses eğitimi dersinde, Türkiye-Azerbaycan ortak halk türkülerine "hiç" yer verilmediğini, yine % 29.9'u, "az" yer verildiğini, % 24'ü,ise "orta" düzeyde yer verildiğini ifade etmektedir. Hiç ya da az yer verildiğini ifade edenlerin oranı yaklaşık % 60'ı bulmaktadır. Ortalamalar değerlendirildiğinde ise, öğrencilerin "az" yer verildiği görüşünde oldukları anlaşılmaktadır.
6. Öğrencilerin % 39.5'i, müzik eğitimleri sırasında aldıkları piano eğitimi dersinde, Türkiye-Azerbaycan ortak halk türkülerine "hiç" yer verilmediğini, % 28.8'i, "az" yer verildiğini, yine % 28.8'i ise "orta" düzeyde yer verildiğini ifade etmektedir. Hiç ya da az yer verildiğini ifade edenlerin oranı yaklaşık % 68'dir. Aritmetik ortalamalara bakıldığında da öğrencilerin "az" yer verildiği görüşünde oldukları anlaşılmaktadır.
7. Öğrencilerin % 48.3'ü, müzik eğitimleri sırasında aldıkları ana çalgı eğitimi dersinde, Türkiye-Azerbaycan ortak halk türkülerine "hiç" yer verilmediğini, % 28.3'ü, "az" yer verildiğini, % 17.1'i ise "orta" düzeyde yer verildiğini ifade etmektedir. Hiç ya da az yer verildiğini ifade edenlerin oranı yaklaşık % 76'dır. Aritmetik ortalamalardan da öğrencilerin "az" yer verildiği görüşünde oldukları anlaşılmaktadır.
8. Öğrencilerin % 21'i, müzik eğitimleri sırasında aldıkları toplu çalma-söyleme eğitimi dersinde, Türkiye-Azerbaycan ortak halk türkülerine "hiç" yer verilmediğini, % 33.2'si, "az" yer verildiğini, % 25.4'ü ise "orta" düzeyde yer

verildiğini ifade etmektedir. Hiç ya da az yer verildiğini ifade edenlerin oranı yaklaşık % 54'tür. Aritmetik ortalamalardan da öğrencilerin "az" yer verildiği görüşünde oldukları anlaşılmaktadır.

9. Öğrencilerin en çok kullandıkları halk türküleri ve besteci şarkıları içerisinde % 65.9 ile birinci sırayı *"Laçin"*, ikinci sırayı % 62.9 ile *"Aman Avcı"* almaktadır. Öğrencilerin % 54.1'i ise üçüncü sırada ve aynı oranda *"Ayrılık"* Şarkısı ve *"Sarı Gelin"* türkülerini kullanmaktadırlar. En az kullandıkları türkülerin başında ise % 0.5. ile *"Kızıl Yüzük"*, % 3.9 ile *"Bağa Girdim Üzüme"* ve % 7.3 ile *"Gara Gile"* türküleri yer almaktadır.

5.1.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın üçüncü alt probleminde müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda, Müzik Eğitiminde *"Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin"* kullanımında ortaya çıkan benzerlikler ve farklılıklar araştırılmıştır. Bu türküler ezgisel yapı, söz, form, ses sınırları ve ritmik yapıları bakımından incelemeye alınmıştır. Araştırma sırasında TRT ve eğitim kurumlarının repertuarında bulunan türkülerden bazılarının Azerbaycan'da besteci şarkısı olduğu belirlenmiştir. Arzu Gızım, Yalgızam, Ayrılık, Alagöz, Kızıl Yüzük adlı eserler inceleme dışında tutulmuştur. Yapılan anketler sonucu belirlenen ilk beş türkü, ortaya çıkan bulgular ışığında belirtilen değişkenlerle ayrı ayrı incelenmiştir.

1. Türkiye'de "Erzurum Çarşı Pazar" isimli türkü hüseyni makamında olup; Azerbaycanda "Sarı Gelin" isimli olan aynı türkü Şur Mugamıdır. Türkiye'de "Iğdır'ın Al Alması" isimli türkü ise Nihavent-buselik makamında olup; Azerbaycan'da "Quba'nın Ağ Alması" isimli olan aynı türkü Bayati Şiraz mugamdır. Türkiye'de "Aman Avcı" isimli türkü nihavent makamında olup; Azerbaycan'da "Aman Ovçu" isimli olan aynı türkü Bayatı Şiraz mugamdır. Türkiye'de "Laçin" isimli türkü nihavent makamında olup; Azerbaycan'da "Laçın" isimli olan aynı türkü Bayatı Şiraz mugamdır. Türkiye'de "Senden

Bana Yar Olmaz" isimli türkü hüseyni makamında olup; Azerbaycan'da "Senden Mene Yar Olmaz" isimli olan aynı türkü Şur Mugamıdır.

2. TRT repertuarında "Erzurum Çarşı Pazar" olarak geçen türkünün adı Azerbaycan'da "Sarı Gelin"dir. Türkiye'de "Erzurum Çarşı Pazar" türküsü halk arasında "Sarı Gelin" adıyla bilinmektedir. Türküler, yer isimleri bakımından birbirinden ayrılmaktadır. Nakarat bölümü dışında sözlerde herhangi bir benzerlik bulunmamaktadır.

   TRT repertuarında "Iğdırın al(kırmızı) alması" olarak geçen türkü Azerbaycan'da "Qubanın ağ (beyaz) alması" şeklinde geçmektedir. Sözler karşılaştırıldığında TRT den alınan sözler 3 kıta ve aralarında nakarat görülürken; Azerbaycan tarafında sadece 1 kıta ve nakarat olduğu görülmüştür.

   TRT repertuarında "Aman Avcı Vurma Meni" olarak geçen türkü Azerbaycan'da "Aman Ovçu" şeklinde geçmektedir. Türkünün birinci kıtasının sözleri büyük oranda aynı olmakla beraber ikinci ve üçüncü kıtaların söz bakımından birbirleri arasında oldukça farklılık bulunmaktadır. TRT repertuarında ki sözler üç kıtadan oluşurken Azerbaycan kaynaklarında dört kıta bulunmuştur.

   Eğitim Müziği repertuarında bulunan ve kullanılmakta olan "Laçin" isimli türkü Azerbaycan'da "Laçın" aynı isim altında geçmektedir.Türkü isimleri her ne kadar birbirine yakın olsa da içerik olarak türkünün büyük bölümünde farklılıklar bulunmaktadır. Türkünün Azerbaycan'da kullanılan şeklindeki nakarat kısmı hariç herhangi bir benzerlik söz konusu değildir. Türkiye'de Eğitim Müziğinde sıkça kullanılan Laçin türküsünün 3.bölümünde ise Rusca *"pencere"* anlamına gelen *"Akuşka"* kelimesinin bulunması göze çarpan bir diğer ayrıntıdır.

TRT repertuarında "Senden Bana Yar Olmaz" olarak geçen türkü Azerbaycan'da "Senden Mene Yar Olmaz" şeklinde aynı isim altında geçmektedir. Türkülerin isimleri arasındaki yakın bağlantıyla doğru orantılı olarak kelime benzerlikleri özellikle nakarat bölümünde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bununla birlikte her ne kadar yakın kelimeler ve benzerlikler bulunsa da cümle kuruluşlarındaki farklılıklar göze çarpmaktadır. TRT repertuarında bu türkü üç kıta olarak gözükürken; Azerbaycan kaynaklarında tek kıta ve nakarat bölümüyle kullanılmakta olduğu bulunmuştur.

3. TRT repertuarında "Erzurum Çarşı Pazar" olarak geçen türkü 2 bölümlü şarkı Formundadır (A-B). 1.Bölümü iki cümleden oluşuyor. 1.Cümle iki ölçülü, 2.Cümle dört ölçülüdür. 2.Bölüm iki cümleden oluşuyor. 1.Cümle üç ölçülü 2.Cümle dört ölçülüdür ve 1. Bölümün 2.Cümlesini tekrar ediyor. Türkü iki söz olarak notaya alınmıştır. Azerbaycan repertuarında "Sarı Gelin" olarak geçen türkü 2 bölümlü şarkı formundadır (A-B). 1.Bölüm 2 cümleden oluşuyor. 1.Cümle 4 ölçülü, 2. Cümle 6 ölçülüdür. 2.Bölüm (Nakarat) 3 Cümleden oluşuyor.1. ve 2. cümle 4 ölçülüdür. 3.cümle 6 ölçülü ve 1.Bölümün 2. cümlesini tekrar ediyor.

TRT repertuarında "Iğdırın Al Alması" olarak geçen türkü 2 bölümlü Şarkı formundadır(A-B). Enstrümantal giriş olarak nakarat kullanılmıştır.Türkünün 2.bölümü olarak nakarat belirlenmiştir. Sözün (1.Bölüm) birinci cümlesinin sonunda (4.ölçüde) enstrümantal bağlantı vardır.1.Bölümün 2.cümlesinin sonundaki (4.ölçüde) motif 2.bölüme bağlıyor. 2. Bölümün sözlü bölümü melizmatik şekilde notaya alınmıştır. Azerbaycan repertuarında "Qubanın Ağ Alması" olarak geçen türkü basit 2 bölümlü Şarkı formundadır (A- B). Bu türkünün notasyonu 1.bölüm olarak söz bölümüyle başlıyor. 1.Bölümün sonundaki motif bağlantısıyla nakarata akıcı olarak geçiyor. Bu türkünün notası tril, mordent, forşlag melizm işaretleriyle zengindir.

TRT repertuarında "Aman Avcı Vurma Meni" olarak geçen türkü basit 2 bölümlü Şarkı formundadır(A-B). 5 ölçülü enstrümantal girişle başlıyor.1.Bölüm 4 ölçülü cümleden oluşmaktadır. 2.Bölüm de 4 ölçülü cümleden ibarettir. Azerbaycan repertuarında "Aman Ovçu" olarak geçen türkü basit 2 bölümlü Şarkı formundadır (A- B) 1.Bölüm iki cümleden oluşmuştur. 2.bölüm üç cümleden oluşmuştur. Bu bölümün 2. ve 3. cümlesi 1.bölümün 2.cümlesini tekrar ediyor. Notada mordent işareti yoğun olarak kullanılmıştır.

Eğitim Müziği repertuarında bulunan ve kullanılmakta olan "Laçin" isimli türkü, basit 2 bölümlü Şarkı formundadır(A-B). 2.Bölüm(Nakarat) giriş olarak kullanılmıştır.Tekrarlıdır. 1.Bölüm 2 cümleden oluşmuştur. Azerbaycan repertuarında "Laçın" olarak geçen türkü basit 2 bölümlü Şarkı formundadır(A-B). 1.Bölüm 2 period'dan oluşuyor. Her periodun iki 4 ölçülü cümlesi vardır. 2.Bölüm iki cümleden oluşmaktadır. (period).

TRT repertuarında "Senden Bana Yar Olmaz" olarak geçen türkü basit 2 bölümlü Şarkı formundadır(A- B). (2.Bölüm)Nakarat sekvensiyon şeklinde cümle olarak enstrümantal giriş gibi kullanılmıştır 1. Bölüm bir cümleden oluşuyor. Azerbaycan repertuarında "Senden Mene Yar Olmaz" olarak geçen türkü basit 2 bölümlü Şarkı formundadır(A-B). 1.Bölüm iki tekrarlı cümleden oluşmuştur. 2. Bölüm (Nakarat) sekvensiyon şeklinde 4 cümleden oluşmuştur.

4. TRT repertuarında "Erzurum Çarşı Pazar" olarak geçen türkünün ses sınırları 1.Oktav La İle 2.Oktav Fa# arasındadır. Azerbaycan repertuarında "Sarı Gelin" olarak geçen türkünün ses sınırları 1.Oktav La İle 2.Oktav Sol arasındadır.

   TRT repertuarında "Iğdırın Al Alması" olarak geçen türkünün ses sınırları 2.Oktav Do-Si♭ arasındadır. Azerbaycan repertuarında "Qubanın Ağ Alması" olarak geçen türkünün ses sınırları 1.Oktav Fa# İle 2.Oktav Mi♭ arasındadır.

TRT repertuarında "Aman Avcı Vurma Meni" olarak geçen türkünün ses sınırları 1.Oktav Fa# İle 2. Oktav Sol arasındadır. Azerbaycan repertuarında "Aman Ovçu" olarak geçen türkünün ses sınırları 1.Oktav Re İle 2. Oktav Re arasındadır.

Eğitim Müziği repertuarında bulunan ve kullanılmakta olan "Laçin" isimli türkünün ses sınırları 1.Oktav Re# İle 2. Oktav Mi arasındadır. Azerbaycan repertuarında "Laçın" olarak geçen türkünün ses sınırları Küçük Oktav Si İle 2.Oktav Do arasındadır.

TRT repertuarında "Senden Bana yar olmaz" olarak geçen türkünün ses sınırları 1.Oktav La İle 2. Oktav Fa# arasındadır. Azerbaycan repertuarında "Senden Mene Yar Olmaz" olarak geçen türkünün ses sınırları 1.Oktav Do İle 2. Oktav Do arasındadır.

5. TRT repertuarında "Erzurum Çarşı Pazar" olarak geçen türkünün ritmik yapısal değeri 10/8'lik dir. Azerbaycan repertuarında "Sarı Gelin" olarak geçen türkünün ritmik yapısal değeri 3/4'lük dür.

TRT repertuarında "Iğdırın Al Alması" olarak geçen türkünün türkünün ritmik yapısal değeri 6/4'lük dür. Azerbaycan repertuarında "Qubanın Ağ Alması" olarak geçen türkünün ritmik yapısal değeri 3/4'lük dür.

TRT repertuarında "Aman Avcı Vurma Meni" olarak geçen türkünün ritmik yapısal değeri 6/8'lik dir. Azerbaycan repertuarında "Aman Ovçu" olarak geçen türkünün ritmik yapısal değeri 6/8'lik dir.
Eğitim Müziği repertuarında bulunan ve kullanılmakta olan "Laçin" isimli türkünün ritmik yapısal değeri 10/8'lik dir. Azerbaycan repertuarında "Laçın" olarak geçen türkünün ritmik yapısal değeri 3/4'lük dür.

TRT repertuarında "Senden Bana Yar Olmaz" olarak geçen türkünün ritmik yapısal değeri 12/8'lik dir. Azerbaycan repertuarında "Senden Mene Yar Olmaz" olarak geçen türkünün ritmik yapısal değeri 3/4' lük dür.

5.2. ÖNERİLER

Dünya müziği ile halk türkülerini sanatsal bir platformda buluşturarak önemli örnekler veren Azerbaycan müzik kültüründen hareketle halk türkülerimiz bilimsel yöntemlerle ele alınarak sanatsal bir değer kazandırmak ve ülkemizin müzik eğitiminde de kullanılabilecek bir yapıya kavuşturmak ülkemizin müzik eğitimine önemli katkılarda bulanacaktır. Bilinenden bilinmeyene görüşünden hareketle ele aldığımızda bir ulusun müzik eğitiminde kendi ezgilerinde başlayarak dünya ezgilerine yönelmesi doğru bir yaklaşım olur.

5.2.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Öneriler

Araştırmanın birinci alt probleminde öğretim elemanlarının, Müzik eğitiminde *"Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin"* belirlenmesi ve kullanımına ilişkin istatistiksel bilgiler anket yoluyla belirlenmiştir.

Buna göre birinci alt probleme ilişkin öneriler şöyledir:

Öğretim elemanlarının yetiştirilecek müzik öğretmenlerinin nitelikli halk müziği eserleriyle ilgili bilgi ve becerileri sahip olmaları gerektiğini düşündükleri belirlenmiş olmasına rağmen ders programlarındaki anlayış ve alan çalgılarından yeterli düzeyde faydalanamamaları ile kısıtlı bir ifadeye sahip oldukları göze çarpıyor. Öğretim elemanlarının müzik eğitiminde halk müziğinin önemli olduğunu düşündükleri ve bu tür eserlere yer verilmesini gerekli bulduklarından yola çıkarak Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründeki türküler incelenmeli, nota arşivi genişletilmeli ve değerli besteci ve yorumcuların icraları dinlenmelidir. İki ülke arasındaki müzik eğitim kurumları arasındaki bağlantılar ve genel iletişim daha yüksek seviyeye çıkarılmalıdır. Ülkemizde halkın büyük bir çoğunluğu tarafından yaşanan halk müziğine ait kaliteli yayın ve nota

örneklerinin arttırılması sayesinde öğretmen adaylarına müzikal ifade ve zenginlik konusunda yardımcı olabileceği açıktır. Müzik Eğitiminde türkülerin profesyonel icracılardan öğrenilmesi daha doğru görünmektedir. Bu arada profesyonel enstrüman eşlik düzenlemelerinin müzik eğitiminde kullanılması halk müziğini daha da ilgi çekici hale getirebilir. (Ek 3).

5.2.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Öneriler

Araştırmanın ikinci alt probleminde müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda öğrenim gören öğrencilerin, yani bir diğer ifadeyle öğretmen adaylarının, Müzik eğitiminde *"Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin"* belirlenmesi ve kullanımına ilişkin istatiksel bilgiler anket yoluyla belirlenmiştir . Buna göre ikinci alt probleme ilişkin öneriler şöyledir:

Öğretmen adayları içerisinde çeşitli çalgılarla söylenme güçlüğünün ve kaynak yetersizliğinin yaşanmasına eş zamanlı olarak bireysel ses eğitimi, piano eğitimi, ana çalgı eğitimi ve toplu çalma-söyleme eğitimi derslerinde yeteri kadar yer verilmemesi halk müziğine yönelik ilgilerine olumsuz yönde etkilemektedir. Kaynak yetersizliği giderilmeli ve ilgili derslerde Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerine daha çok yer verilmelidir.

5.2.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Öneriler

Araştırmanın üçüncü alt probleminde müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda, Müzik Eğitiminde *"Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin"* kullanımında ortaya çıkan benzerlikler ve farklılıklar araştırılmıştır. Bu türküler ezgisel yapı, söz, form, ses sınırları ve ritmik yapıları bakımından incelemeye alınmıştır. Müzik öğretmeni adayları yaptıkları derslerde daha iyi verim alabilmeleri için halk müziği eserlerinin daha güzel yorumlanması üzere genel ifadeyi bozmadan türkünün karakteristik özelliklerini tahrip etmemeye bağlı kalarak piano'nun zengin imkanlarından faydalanmalıdır. Bununla birlikte Azerbaycan'da besteci eserlerinin

bazıları ülkemize aktarılırken bilinçli olarak olmasa da anonim veya halk türküsü olarak geçmiştir. Buradan hareketle iki ülke arasındaki eğitim kurumları ortak türkülerden yola çıkarak başta piano-şan ve koro eğitimi olmak üzere müzik eğitimi repertuarına olumlu katkılar getirebilir. Söz-metin yanlışlığından dolayı oluşan müzikal ifade yanlışlıkları da bu şekilde düzeltilebilir.

KAYNAKÇA

ABASOVA, Lale.(2000). **Azerbaycan Xalq Mahnıları**. Bakü: Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı Eğitim Problemleri Methodik Merkezi. Herbi Neşriyatı.

ABDULLAYEVA, Zemfira.(1992). **Azerbaycan Halk Ezgileri.** (Notaya alınması ve piano için düzenlemeler). Bakü : Azerbaycan Neşriyatı.

ASKEROVA, Sevda. (1997). **Temel Piano Eğitimi**. Eskişehir: T.C Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuarı.

GADJİBEKOV, Uzeyir. (1957). **Osnovı azerbaydjanskoy narodnoy muzıki**. Baku: AN Az. SSR

HACIBEYOV, Üzeyir.(1985). **Azeri Müziği**. (Çev. Tolga Tanyel), İstanbul: Avesta.

HACIEV, Paraşkev. (1999). **Temel Müzik Teorisi**.(Ahter Dönmez), İstanbul: Pan Yayıncılık

İSAZADE, Ahmed ve başk. (2003). **Azerbaycan Xalq Musiqisinin Antologiyası**. Bakü: Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Mimarlık ve Güzel Sanatlar Enstitüsü Halk Musikisi Tarihi ve Nazariyat Bölümü.

KAYA, Doğan. (02 Ağustos 2004 Pazartesi, 13:55:40).**Türküler.** http://www.turkuler.com/thm/turkuler.asp

KAYNAR, Ümit. (1996). **Türk Halk Kültürü ve Halk Müziği**. İstanbul: Ege Yayınları

MAMEDOV, Bülbül. (1981). **Azerbaycan Halk Mahnıları**.(1.Kitap) Bakü: Işık Neşriyatı.

MAMEDOV, Bülbül. (1981). **Azerbaycan Halk Mahnıları**.(2.Kitap) Bakü: Işık Neşriyatı

MAMEDOVA, Efruz.(1990). **Azerbaycan Müzikal Minyatürleri**.Bakü: Elm Neşriyatı.

NAMAZALİYEV, Gafar.(1985).**Azerbaycan Halk Mahnı ve Tesnifleri**.(Çev. Salih Turhan), Ankara: Yüksek Öğretim Kurulu

NAZİROVA, Elmira. (1957). **Sekiz Çocuk Piyesi (Azerbaycan Halk Ezgilerinin Piano İçin Düzenlemeleri).** Bakü: Azerbaycan Devlet Musiqi Neşriyatı.

SUN, Muammer ve M. KATOĞLU. (1993). **Türk Kalarak Çağdaşlaşma**. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları

TURHAN, Salih.(1991). **Azerbaycan Halk Mahnıları**. Ankara: Yüksek Öğretim Kurulu Matbaası.

EKLER

Ek 1

ANKET FORMU
(ÖĞRETMEN)

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Programında yapılmakta olan **Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin karşılaştırılarak incelenmesi** isimli araştırma kapsamında bilgilerinize ihtiyaç duyulmuştur.Bu amaçla oluşturulan ankette Türkiye-Azerbaycan Ortak halk kültüründe yer alan ortak türküleri saptamak ve bunların eğitim müziğinde kullanılıp kullanılmadığı, bireylerin müziksel gelişimine katkı sağlayıp sağlamadığını ortaya çıkarmak amacına yönelik 11 soru yer almaktadır. Sorulara Hiç, Az, Orta, Oldukça, Tamamen seçeneklerinden birini işaretleyerek cevap vermeniz istenmektedir.

Araştırmanın amacına ulaşması ve araştırmanın gerçek verilere dayandırılması açısından ankete vereceğiniz cevaplar büyük önem taşımaktadır.

İlginiz ve yardımlarınız için teşekkür eder saygılarımı sunarım.

Barbaros DERVİŞ OKAY
Araştırmacı

KİŞİSEL BİLGİLER

1- Üniversite ve Görev Yeriniz:
.....

2- Meslekteki Hizmet Süreniz?
.....

3-Müzik Eğitimi Bölümünde "alan çalgısı" olarak hangi çalgının eğitimini aldınız?

Piano	☐	Kontrbas	☐	Çello	☐
Viyola	☐	Keman	☐	Şan	☐
Flüt	☐	Gitar	☐	Bağlama	☐

Diğer.....

4-Müzik Eğitimi Bölümünde "Piano eğitimini" aşağıdaki dallardan hangisinde aldınız?

Alan Çalgısı (piano)	☐	Temel Piano Eğitimi	☐
Yardımcı çalgı(piano)	☐	Hiç Piano eğitimi almadım	☐

5-Müzik Eğitimi Bölümünde "piano eğitimi" kaç yıl aldınız?

1 yıldan az	☐	3 yıl	☐
1 yıl	☐	4 yıl	☐
2yıl	☐	4 yıldan fazla	☐

1. Müzik eğitiminde nitelikli halk müziği eserlerine sizce ne derece yer verilmelidir?
Tamamen ☐ Oldukça ☐ Orta ☐ Az ☐ Hiç ☐

2. Müzik eğitiminde nitelikli halk müziği eserlerinin de yer alması ne derece önemlidir?
Tamamen ☐ Oldukça ☐ Orta ☐ Az ☐ Hiç ☐

3 .Branş Derslerinde kullanılmak üzere nitelikli halk müziği eserlerini kullanabilmek öğrencinin müzikal gelişimine ne derece katkı sağlar?
Tamamen ☐ Oldukça ☐ Orta ☐ Az ☐ Hiç ☐

4.Müzik eğitiminde kullanmak üzere düzenlenmiş halk müziği materyallerine (cd, kitap, nota vs.) ne derece ulaşabiliyorsunuz?
Tamamen ☐ Oldukça ☐ Orta ☐ Az ☐ Hiç ☐

5. Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin müzik eğitimindeki yeri sizce ne derece önemlidir?
Tamamen ☐ Oldukça ☐ Orta ☐ Az ☐ Hiç ☐

6. Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türküleri müzik eğitiminde sizce ne derece kullanılmaktadır?
Tamamen ☐ Oldukça ☐ Orta ☐ Az ☐ Hiç ☐

7. Türk-Azerbaycan halk müziği örneklerinden alan çalgınızda ne derece faydalanmaktasınız?
Tamamen ☐ Oldukça ☐ Orta ☐ Az ☐ Hiç ☐

8. Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk müziği eserlerine derslerinizde ne derece yer veriyorsunuz?
Tamamen ☐ Oldukça ☐ Orta ☐ Az ☐ Hiç ☐

9. Türk-Azerbaycan halk müziği örneklerinin düzenlenmelerinin (piano,keman,şan,koro, vs.) müzik eğitiminde kullanılması öğrencilerin müzikal gelişiminde ne derece önemlidir?
Tamamen ☐ Oldukça ☐ Orta ☐ Az ☐ Hiç ☐

10. Aşağıdaki halk türkülerinden ve besteci şarkılarından hangilerini eğitim müziği amaçlı kullanmaktasınız?

☐ Aman Avcı
☐ Laçin
☐ Pencereden Taş Gelir
☐ Sarı Gelin
☐ Alagöz
☐ Iğdır'ın/Quba'nın AlAlması
☐ Bu Dağda Maral Gezer
☐ Senden Bana Yar Olmaz
☐ Gözelim Sensen
☐ Tello
☐ Bağa Girdim Üzüme
☐ Yanıram Aşkına Can Yar
☐ Gara Gile
☐ Alma Almaya Benzer
☐ Khumar Oldum
☐ Girdim Yarin Bahcasına
☐ Ayrılık
☐ Yalgızam
☐ Arzu Gızım
☐ Kızıl Yüzük
☐ Küçelere Su Sepmişem

11. Başka Belirtiniz.....?

Ek 2

ANKET FORMU
(ÖĞRENCİ)

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Programında yapılmakta olan **Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerinin karşılaştırılarak incelenmesi** isimli araştırma kapsamında bilgilerinize ihtiyaç duyulmuştur.Bu amaçla oluşturulan ankette Türkiye-Azerbaycan Ortak halk kültüründe yer alan ortak türküleri saptamak ve bunların eğitim müziğinde kullanılıp kullanılmadığı, bireylerin müziksel gelişimine katkı sağlayıp sağlamadığını ortaya çıkarmak amacına yönelik 10 soru yer almaktadır. Sorulara Hiç, Az, Orta, Oldukça, Tamamen seçeneklerinden birini işaretleyerek cevap vermeniz istenmektedir.

Araştırmanın amacına ulaşması ve araştırmanın gerçek verilere dayandırılması açısından ankete vereceğiniz cevaplar büyük önem taşımaktadır.

İlginiz ve yardımlarınız için teşekkür eder saygılarımı sunarım.

Barbaros DERVİŞ OKAY
Araştırmacı

KİŞİSEL BİLGİLER

1- Kayıtlı olduğunuz fakülte / konservatuar?

.....

2-Müzik Eğitimi bölümünde alan çalgısı olarak hangi çalgının eğitimini aldınız?

Piano	☐	Kontrbas	☐	Çello	☐
Viyola	☐	Keman	☐	Şan	☐
Flüt	☐	Gitar	☐	Bağlama	☐

Diğer.....

3-Müzik Eğitimi bölümünde "piano eğitimini" aşağıdaki dallardan hangisinde aldınız?

☐ Alan çalgısı(piano)
☐ Yardımcı çalgı (piano)
☐ Hiç piano eğitimi almadım

4-Müzik Eğitimi Bölümünde kaç yıl "Piano Eğitimi" aldınız?

☐ 1 yıldan az
☐ 1 yıl
☐ 2 yıl
☐ 3 yıl
☐ 4 yıl
☐ 4 yıldan fazla

1. Türk Halk Müziği örnekleri ne derece ilginizi çekmektedir?
   Tamamen ☐ Oldukça ☐ Orta ☐ Az ☐ Hiç ☐

2. Türk-Azerbaycan Halk Müziği örnekleri ne derece ilginizi çekmektedir?
   Tamamen ☐ Oldukça ☐ Orta ☐ Az ☐ Hiç ☐

3. Müzik Eğitiminizde Halk Müziği düzenlemeleri olarak çeşitli yayın ve nota örneklerine ulaşmakta ne derece zorlanıyorsunuz?
   Tamamen ☐ Oldukça ☐ Orta ☐ Az ☐ Hiç ☐

4. Halk Müziğinin çeşitli çalgılarda (piano, keman, şan, koro...) yeterli ölçüde işlenmemesi ve kaynak yetersizliği sizin bu müziğe olan ilginizi ne ölçüde etkilemektedir?
   Tamamen ☐ Oldukça ☐ Orta ☐ Az ☐ Hiç ☐

5. Eğitimini aldığınız Bireysel Ses eğitimini dersinizde Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerine ne ölçüde yer verildi?
   Tamamen ☐ Oldukça ☐ Orta ☐ Az ☐ Hiç ☐

6. Eğitimini aldığınız Piano eğitimini dersinizde Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerine ne ölçüde yer verildi?
   Tamamen ☐ Oldukça ☐ Orta ☐ Az ☐ Hiç ☐

7. Eğitimini aldığınız Ana çalgı dersinizde Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerine ne ölçüde yer verildi?
   Tamamen ☐ Oldukça ☐ Orta ☐ Az ☐ Hiç ☐

8. Eğitimini aldığınız Toplu Çalma-Söyleme(Koro-Orkestra) eğitimini dersinizde Türkiye-Azerbaycan ortak kültüründe yer alan halk türkülerine ne ölçüde yer verildi?
   Tamamen ☐ Oldukça ☐ Orta ☐ Az ☐ Hiç ☐

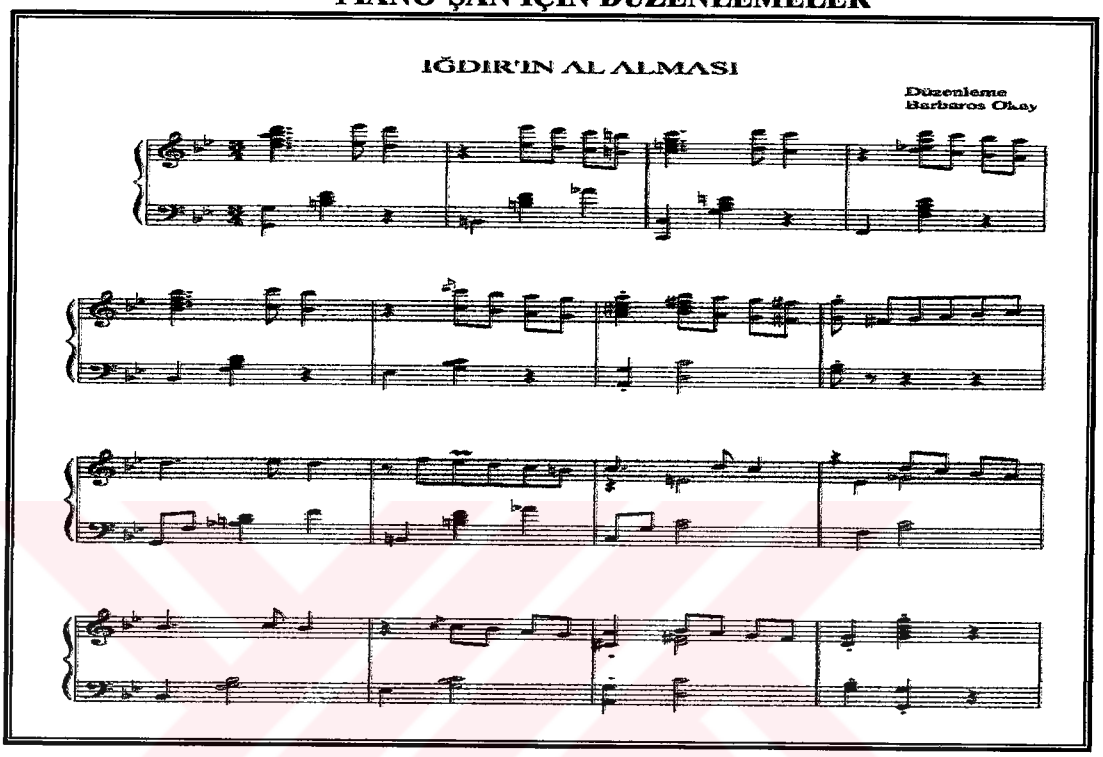
9. Şimdiye kadar aşağıdaki Halk türkülerinden ve besteci şarkılarından hangilerini eğitim müziği amaçlı kullandınız?

☐ Aman Avcı
☐ Laçin
☐ Pencereden Taş Gelir
☐ Sarı Gelin
☐ Alagöz
☐ Iğdır'ın/Quba'nın Al Alması
☐ Bu Dağda Maral Gezer
☐ Senden Bana Yar Olmaz
☐ Gözelim Sensen
☐ Tello
☐ Bağa Girdim Üzüme
☐ Yanıram Aşkına Can Yar
☐ Gara Gile
☐ Alma Almaya Benzer
☐ Khumar Oldum
☐ Girdim Yarin Bahcasına
☐ Ayrılık
☐ Yalgızam
☐ Arzu Gızım
☐ Kızıl Yüzük
☐ Küçelere Su Sepmişem

10. Başka belirtiniz ?.....

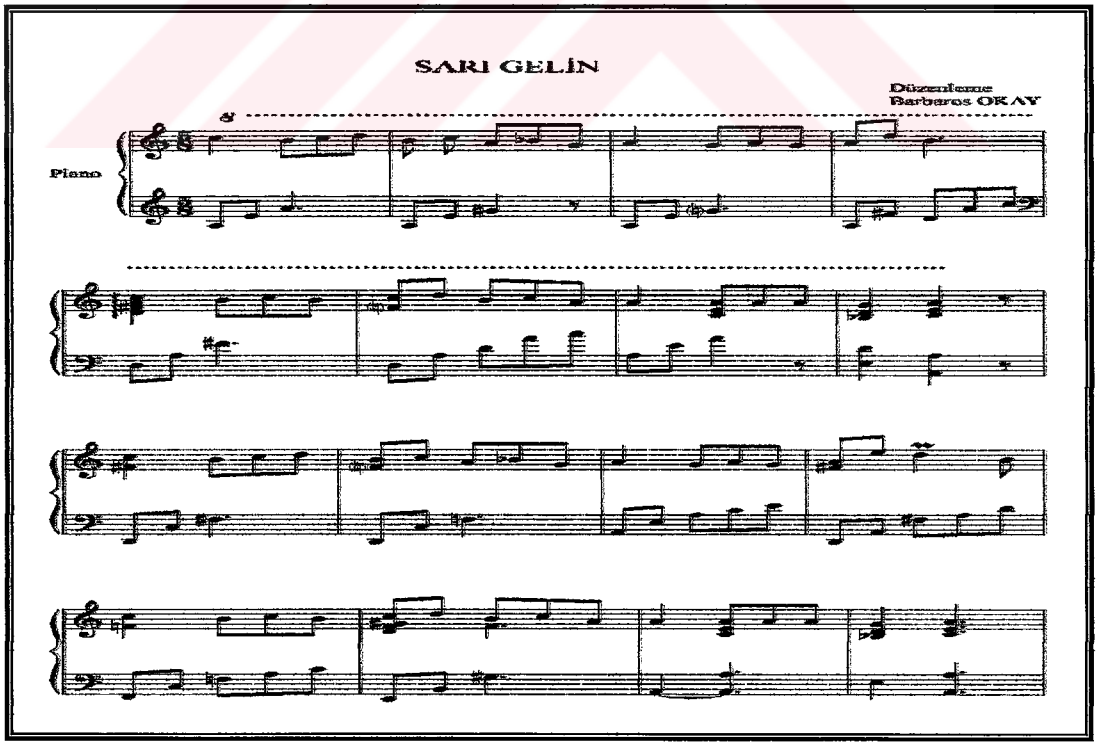
Ek 3

TÜRK-AZERBAYCAN HALK MÜZİĞİ ORTAK TÜRKÜLER PİANO-ŞAN İÇİN DÜZENLEMELER

SARI GELİN
Düzenleme
Barbaros OKAY
Piano

Ek 4

ADI GEÇEN TÜRKÜLER TÜRK HALK MÜZİĞİ

TELLO

Azerbaycan-Tebriz

BAĞA GİRDİM ÜZÜME

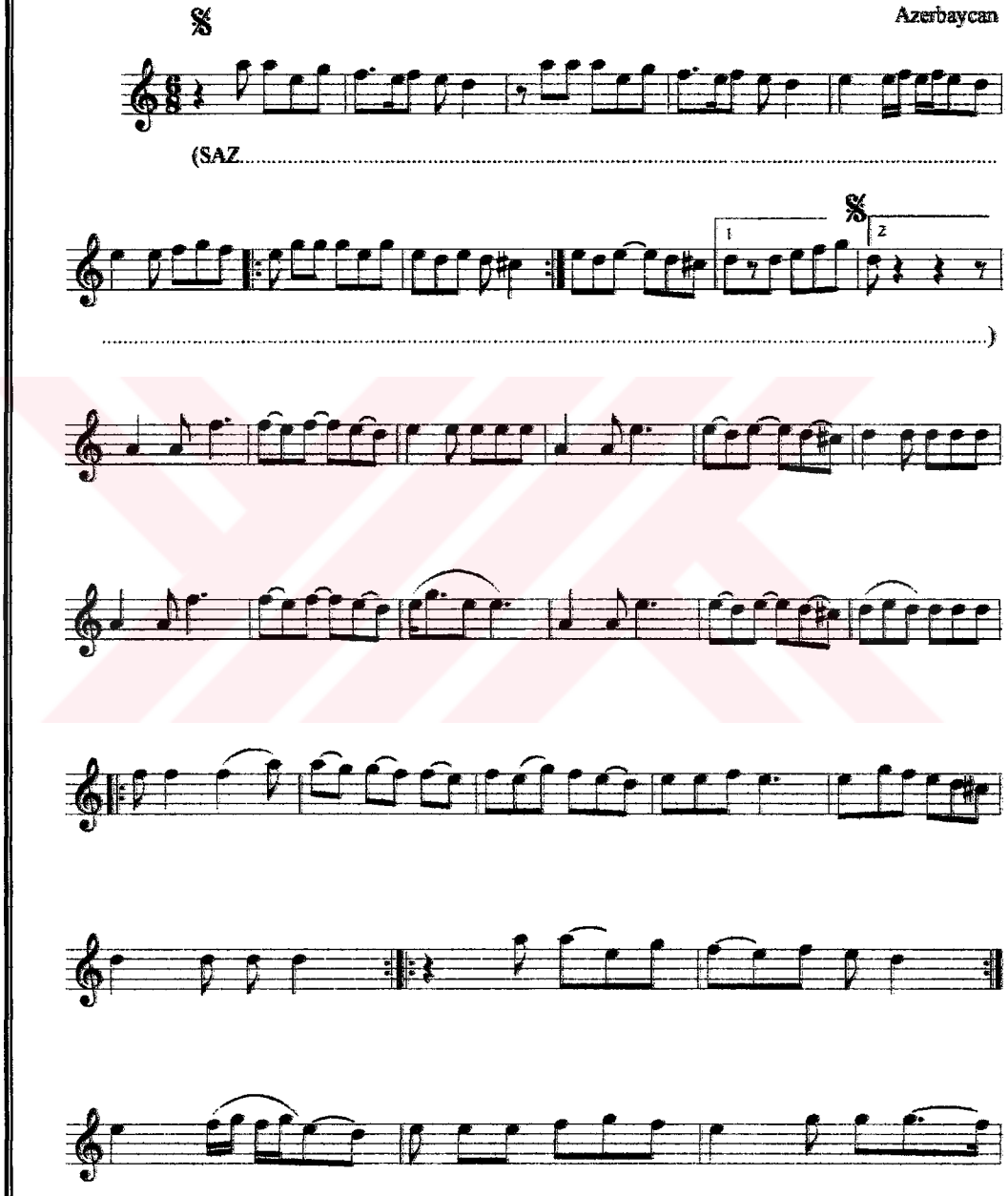
KARS

ETİR SAÇIR GÜL ÇİÇEK

ARZU GIZIM

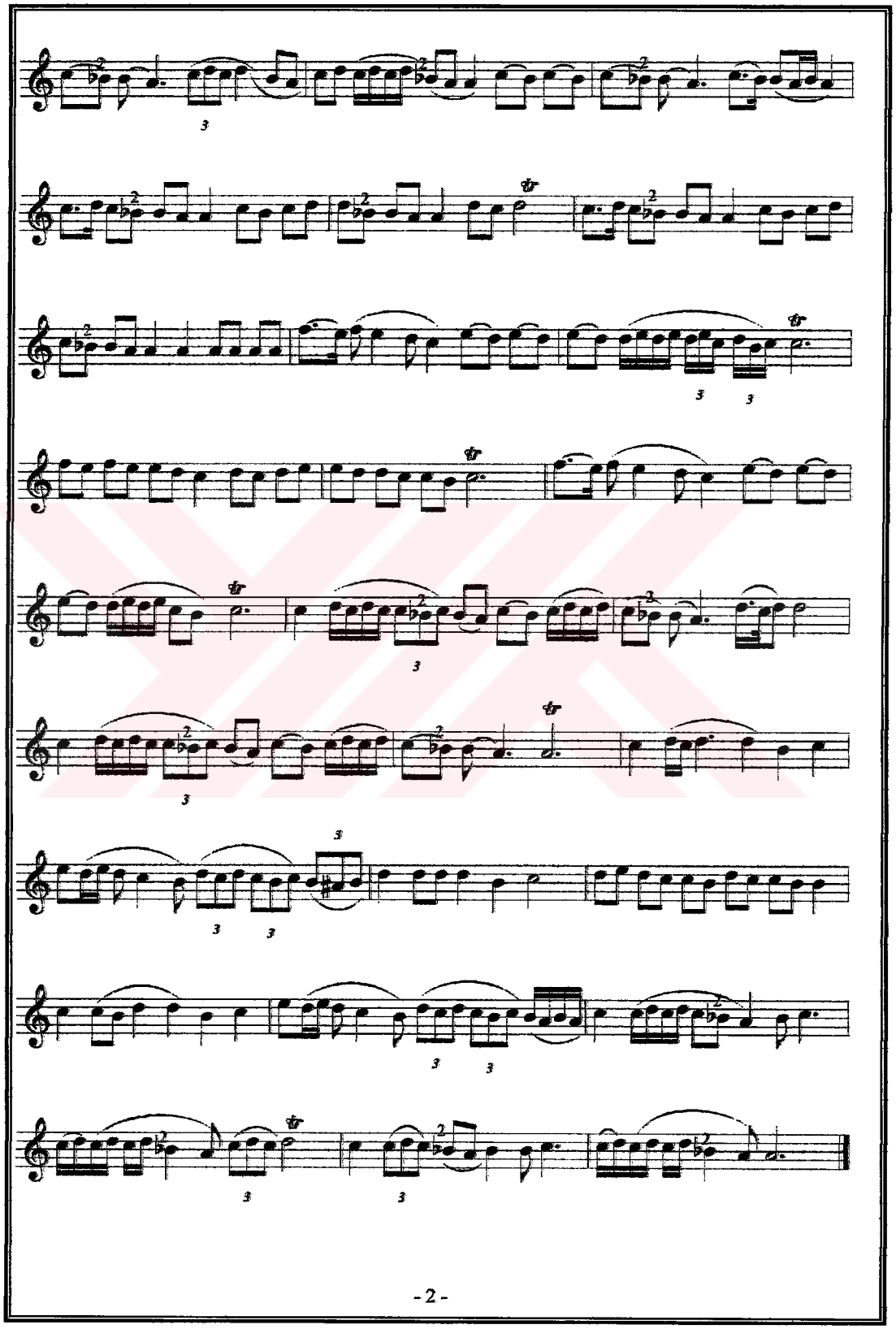
Azerbaycan

35
38
41
44
47
50

BİR KUŞ GELİR MERMERDEN

BU DAĞDA MARAL GEZER

Azeri

GARA GİLE

Azerbaycan

PENCEREDEN TAŞ GELİR

KARS

KÜÇELERE SU SEPMİŞEM

Salih Turhan
Azerbaycan halk mahnıları

GÖZELİM SENSEN

Salih Turhan
Azerbaycan Halk Mahnıları

YANIRAM AŞKINA CAN YAR

Azerbaycan

Ek 5

ADI GEÇEN TÜRKÜLER AZERİ HALK MÜZİĞİ

AYRILIK

Besteci : Selimi

Güney Azerbaycan
Tebriz

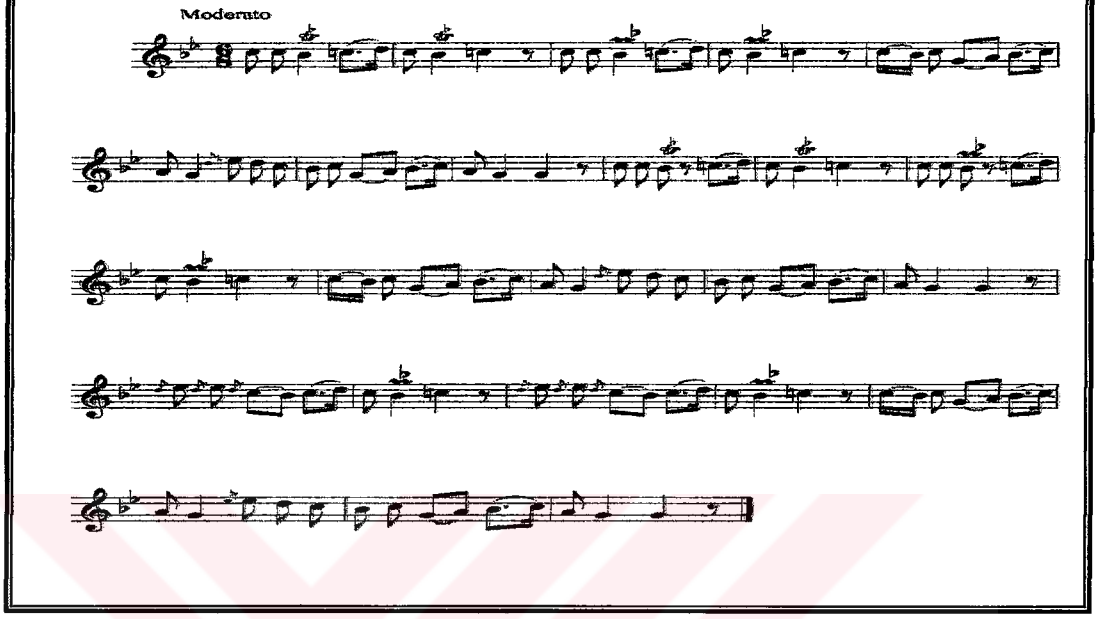

ARZU GIZIM

Amatör Besteci:
Ali Ekber Tagiyev

ALMA

AY QIZ HEYRANIN OLLAM

DAĞISTAN DAĞ YERİDİR

BERİ BAX

Yanıram Eşg oduna yar

KÜÇELERE SU SEPMİŞEM

GİRDİM YARIN BAĞÇASINA

GÖZELİM SENSEN

AMAN TELLO

QARAGİLE

QIZIL UZUK

Besteci: Tofig Kuliyev

Sözler: Resul Rza

Sene de Galmaz (Yalgızam)

Sözler
Resul Rza

Besteci
Tofig Guliyev

XUMAR OLDUM

